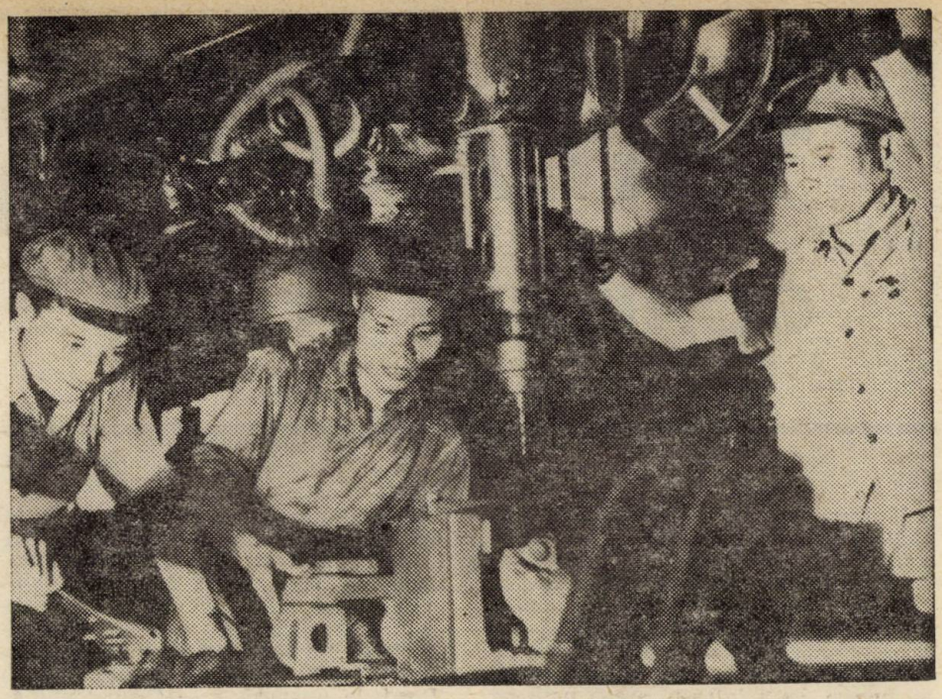

La o fabrică de piese de schimb din Hanoi

dată, totul s-a năruit. Am ajuns la locul unde se aflase uzina la cîteva ore de la încetarea alarmei. Pămîntul mai fumega încă, zidurile calcinate continuau să se năruie, nu te puteai apropia din pricina focului ce mistuia ceea ce mai rămăsese în picioare și nici nu aveai cum să străbați craterele imense de bombe ce răscoliseră pămîntul. I-am zărit pe cei doi prieteni în fugă. Se pregăteau, împreună cu alți muncitori, să ia drumul munților, acolo unde, din vreme, instalaseră cuptoare rotative și mașini reduse la mărimea grotelor în care erau adăpostite. Și cimentul, atît de necesar, nu a lipsit. De cîte ori întîlneam brigăzile de șoc construind noi drumuri, reparînd pe cele avariate, clădind noi punți de beton peste ape dar, cel mai adesea, de cîte ori mă aflam adăpostit într-unul din acele mici adăposturi individuale, atît de ingenios concepute de vietnamezi, mă gîndeam la cei doi prieteni care învățaseră la noi în țară.

Niciodată nu a stagnat producția; ziariștii străini acreditați la Hanoi, printre care m-am aflat în calitate de corespondent, erau zilnic martorii acestui fenomen, pe care mai tîrziu l-au denumit „miracolul vietnamez".

■

După mai bine de trei ani de bombardamente, pămîntul însîngerat al Vietnamului de nord începe să-și regăsească, în sfîrșit, liniștea. Rănile sale nu au avut, însă, timp să se lecuiască. Le reîntîlnești pretutindeni, mărturie acuzatoare a ceea ce s-a numit escalada aeriană a Statelor Unite — un monstruos uragan al forței distructive — a cărei tărie, cîntărită în sute și sute de mii de tone de explozibil, a întrecut cu mult tot ce fusese atins în conflagrația mondială de acum un sfert de secol într-o regiune sau alta a lumii. În multe locuri, pămîntul e neputincios parcă să primească în adîncurile sale atîtea epave de oțel ale avioanelor, covorul gros de schije al bombelor. Orașe transformate în ruine, uneori o masă informă de moloz, reamintind că aici a fost o așezare înfloritoare, orașe și fabrici spulberate — iată ce-a lăsat în urma sa aviația americană a cărei acțiune repetată zi și noapte la scara anilor a vizat mult mai mult: să lovească în traiul zilnic al oamenilor, să-i constrîngă prin lipsuri sau prin pierderea celor dragi să renunțe la lupta lor.

Și, totuși, viața își continua cursul. Și nu acum, după încetarea bombardamentelor. Chiar din primele zile, chiar în locurile atacate, tocmai în acele perioade de plină dezlănțuire a forței brutale, apăreau primele mlădițe ale „miracolului vietnamez". O veritabilă luptă s-a declanșat între ingeniozitatea, eroismul, voința fermă de a învinge a populației și arsenalul aruncat în balanță de forțele agresoare. A fost dispersată marea majoritate a întreprinderilor. Un vast plan de măsuri, tradus în viață într-un timp record, s-a concretizat în evacuarea rapidă a echipamentului tehnic important în grote și săli subterane, precum și în dispersarea celorlalte utilaje pe toată întinderea țării. În primul caz, distrugerea uzinelor de importanță vitală a fost practic imposibilă; în cel de al doilea caz, pentru a anihila, de exemplu, o uzină textilă, ale cărei utilaje și-au găsit adăpost în fiecare casă de țărani din zeci de sate, ar fi trebuit bombardată o regiune întreagă, kilometru cu kilometru pătrat. Aceasta ar fi necesitat atacuri repetate pe o scară largă, cu mari pierderi de avioane.

Complexul siderurgic de la Thai Nguyen a fost atacat de peste 100 de ori. Dar muncitorii vietnamezi au continuat să producă oțel în mici furnale răspîndite în munți și în junglă. Nu există centrală electrică care să nu fi fost atinsă de bombe. Dar în adîncurile pămîntului, uneori chiar în aceleași locuri, în centrale subterane, turbogeneratoarele au mers înainte, satisfăcînd nevoile tot mai mari ale industriei.

Șirul de exemple similare este lung, fiecare dintre noile întreprinderi născute în acești ani grei de război constituind astăzi o verigă a angrenajului extrem de complex pe care îl constituie la ora actuală industria vietnameză dispersată în mii și mii de puncte. Doar despre industria Hanoiului se poate spune că a rămas cît de cît în oraș. Cu o treime din producția economiei țării, Hanoiul și-a păstrat și consolidat acest loc, deși între timp, a luat naștere o vastă industrie regională, alcătuită din mii de ateliere și mici întreprinderi. Zeci de întreprinderi hanoiene și-au îndeplinit cu mult înainte planul anual. Și, în plus, muncitorii capitalei au realizat, între altele, zece milioane de metri de țesături și o sută de tone de medicamente pentru fondul de ajutor al populației din Vietnamul de sud. Reconstruind cartierele distruse, locuitorii Hanoiului vin, totodată, în sprijinul orașului Vinh, care, ca și alte localități urbane, a rămas pe hartă doar cu numele.

■

Plini de încredere în forțele lor, prietenii vietnamezi pășesc pragul noului an cu certitudinea unor noi victorii. După ce vor oferi ofrande în temple și pagode, la altarele strămoșilor familiei, în aceste zile, ca întotdeauna, conform tradiției, se vor depăna în familie amintirile anului ce s-a scurs. A fost un an greu, plin de încercări, dar în care poporul vietnamez, apărîndu-și cu succes ființa națională și clădind, totodată, ziua de mîine, a obținut mari victorii.

Sînt victorii care se datoresc oamenilor acestor străvechi meleaguri, victorii născute din dragoste de patrie și spirit de sacrificiu, dintr-un nețărmurit devotament față de cauza apărării ființei naționale, a patriei socialiste, independente și suverane. Poate niciodată nu am înțeles mai bine aceste însușiri nobile ale prietenilor vietnamezi ca atunci cînd, fiind martor la distrugerea liceului districtului Y Yen, mi-a căzut în mînă un caiet pe a cărui filă de început o mînă de copil însemnase: „Trăiești doar o singură dată. Să trăiești deci așa cum trebuie. Pentru ca, atunci cînd închizi ochii, să nu regreți cum ai trăit". Pham Van Kanh și alți 30 de colegi ai acestei fetițe au pierit în acel bombardament. Gîndurile ei sînt însă cele ale unui întreg popor care știe să-și apere cu orice preț dreptul său la o viață liberă.

Pe plantațiile de orez

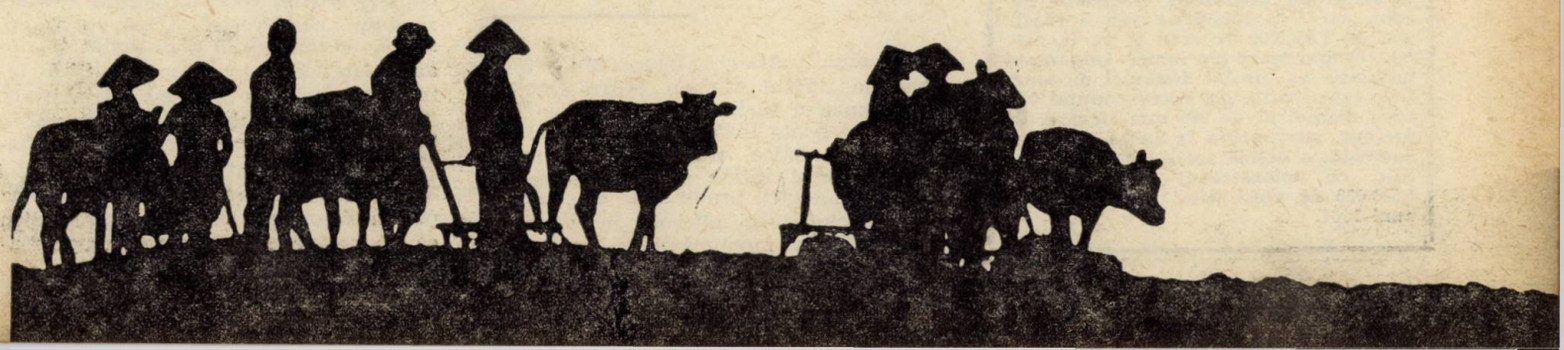

reflector

DIRECȚII NOI ?

Se fac o serie de presupuneri în legătură cu direcțiile pe care le va lua diplomația noii Administrații a S.U.A. față de țările latino-americane și față de orientarea Organizației Statelor Americane (O.S.A.). Faptul că a întîrziat numirea unui titular pentru postul de subsecretar de stat adjunct însărcinat cu probleme latino-americane a fost interpretat de unii comentatori ca expresia unui interes nu prea mare al noului președinte față de relațiile cu țările de la sud de Rio Grande ; presupunere infirmată ulterior de o declarație a lui David Rockefeller în sensul că postul a rămas pentru un timp neocupat tocmai datorită preocupării Administrației pentru numirea unui om cît mai corespunzător în funcția respectivă.

La conferința sa de presă din 6 februarie, Richard Nixon a declarat că s-a luat o hotărîre asupra secretarului de stat cu însărcinări latino-americane, dar — spunea președintele — „nu voi anunța nimic acum deoarece mai sînt necesare unele clarificări. Vreau totuși să subliniez un anumit lucru. Am remarcat știri în sensul că nu putem găsi un om calificat. Avem cîțiva oameni calificați dar, împreună cu secretarul de stat, am căzut de acord că aceasta este o regiune de cea mai mare prioritate". Referindu-se la deficiențele politicii anterioare față de America Latină, Nixon a declarat că noul subsecretar de stat va contribui la înlăturarea acestor greșeli.

De altfel, exprimarea dorinței președintelui Nixon de a vizita sediul O.S.A., ca și întîlnirea lui cu secretarul general al acestei organizații, Galo Plaza, par să ateste importanța pe care Washingtonul o acordă politicii sale continentale. Totuși, obiectivele acestei politici nu s-au delimitat. Este oarecum explicabil acest lucru — se afirmă în revista argentiniană „Análisis" — deoarece Nixon se află în fața eșecului „Alianței pentru Progres", considerată înaintea lui ca principalul instrument al diplomației S.U.A. în America Latină. Obiectivele Alianței — scrie „Análisis" — n-au fost atinse. Unele ziare latino-americane — ca „El Mercurio" din Santiago de Chile — emit părerea că politica lui Nixon se va exercita nu în cadrul unor instituții ca „Alianța pentru Progres", ci mai degrabă în sfera relațiilor comerciale.

MICROSCOP GIGANT

Pentru laboratorul de optică al Centrului național de cercetări științifice de la Toulouse (Franța) se construiește un microscop electronic gigant, care va funcționa sub o tensiune de 3 500 000 de volți și va fi, astfel, cel mai mare din lume. Impozanta instalație va cîntări douăzeci de tone. Cele șase lentile ale microscopului vor avea diametrul de 960 mm fiecare. În prezent, supremația în lume, în acest domeniu, o deține același centru științific, cu microscopul electronic de 1 500 000 de volți, aflat în funcție din anul 1960.

TAILANDA — echilibru fragil

10 februarie a fost în Tailanda ziua alegerilor, dar acest eveniment nu a solicitat atenția observatorilor politici. Aceasta pentru simplul motiv că, în condițiile unei administrații de „mînă forte" organizată de generali și supusă dominației străine, orice veleitate a acelor forțe politice care nu participă la guvern, de a intra în arena politică, este practic anulată.

Administrația feldmareșalului Thanom Kittikachorn, menținîndu-se la putere din 1963, a așteptat alegerile fără emoții, repriza din 10 februarie reprezentînd doar un act de „procedură", iar existența oficială a altor partide (permisă pentru o scurtă perioadă) un gest fără o semnificație practică reală, executat sub certitudinea imposibilității unor surprize.

S-ar părea că realitățile economice nu neliniștesc administrația, care, mai subliniat ca în trecut, încerca în perioada preelectorală să prezinte chiar în culori trandafirii situația, în fond, mai mult decît precară.

Privind însă mai atent resorturile economiei tailandeze și eliminînd figurile de stil ale guvernanților, este lesne de surprins ceea ce, în termeni generali, dar suficient de neliniștiți, consemna raportul Oficiului dezvoltării economiei naționale, prezentat Comisiei Economice O.N.U pentru Asia și Extremul Orient, și anume că dezvoltarea economiei tailandeze este rezultatul creării unei industrii „ineficace, încurajată de facilități guvernamentale excesive". În fond, guvernul a adoptat tactica curentă a administrațiilor țărilor slab dezvoltate controlate de Statele Unite, aceea a succesului de fațadă, a investițiilor în anumite ramuri ale industriei ușoare, în construcția turismului, în activarea micului comerț, evitînd investițiile în sectorul industriei grele și permanentizînd necesitatea importului costisitor de produse finite. În același timp, chiar această asezonare de suprafață nu reprezintă decît urmarea directă a prezenței de capital investit în scopul evident de a asigura crearea în Tailanda a premiselor materiale pentru ca bazele militare americane să funcționeze „eficient".

ADRESE UTILE, ADRESE SECRETE

„Veneția Asiei", Bangkokul este port la fluviul Menam, patru cincimi din exportul țării plecînd de aici. Turistul se poate însă dispensa comod de cifrele statistice, traversînd cu curiozitate orașul întins pe o lungime de 30 de kilometri, penetrat de o rețea de canale ciudate și pitorești în imediata apropiere a monumentelor arhitecturale tradiționale, comprimate la rîndul lor de noul stil urbanistic, cu verticalitățile marcante ale blocurilor ultramoderne. Un ghid al Bangkokului, indispensabil, oferă, alături de cele „șapte monumente" sau alte atracții ale capitalei, și adresele unor instituții oficiale, printre care : în South Sathorn Road, la numărul 7 — Grupul unit al consilierilor militari americani ; în Don Huang — Serviciul de transporturi militare aeriene americane ; în Sukhumvit Road, la numărul 20 — „Corpul păcii" etc. Un număr remarcabil de alte asemenea adrese va înlesni substanțial oricărui turist să înțeleagă că se află nu numai în capitala Tailandei, ci și a pactului S.E.A.T.O. Acest statut de capitală militară impune anumite rigori, „selecțiuni" și „eliminări" necesare din orice ghid. Denumiri cu o muzicalitate locală ca Utapao, Takhli, Nakhon Ratchasima, Ubon, Klon Kaen, Udon Thani sau Nakhom Phanom sînt „localități din Tailanda" și numai indiscret „aerodromuri principale pentru avioane cu reacție americane". Aceste baze militare transformînd Tailanda într-un adevărat „portavion terestru", deservite de 33 000 de piloți ai Statelor Unite, au necesitat serioase investiții, dacă ne gîndim că mai mult de 50 la sută din raidurile aeriene americane în incursiunile de bombardament asupra R. D. Vietnam au decolat din Tailanda. Baza antiaeriană și navală de la Sattahip, unde se află și aerodromul Utapao, a costat 500 milioane de dolari ; în afara acestei baze existînd încă alte 50 de diverse dimensiuni, cu piste de aterizare și decolare betonate, de 4 000 m lungime, capabile să deservească orice tipuri de avioane cu reacție, inclusiv bombardierele B-52.

În 1967, generalul Earle Wheeler, președintele Comitetului mixt al șefilor de stat-major al S.U.A., declara în „Look" : „Situația noastră în Asia de sud-est ar fi cu totul alta dacă nu am avea Tailanda". Nu a fost dificil pentru S.U.A. de a-și asigura adeziunea administrației tailandeze, formată din ofițeri de carieră, în planurile de militarizare a țării.

„Mai multe bombe lansate asupra R.D. Vietnam ar fi servit mai mult decît oprirea bombardamentelor", a declarat fulminant feldmareșalul Thanom Kittikachorn, premierul guvernului tailandez, într-un recent interviu acordat ziarului „Die Presse". După cît se observă, feldmareșalul a renunțat la nuanțe, abordînd problema politică într-o manieră forte, decis dictatorială.

Cît timp rentabilitatea strategică a Tailandei se va menține pentru Pentagon, administrația feldmareșalului Kittikachorn speră că își va putea păstra fotoliile, avînd și posibilitatea ca, la nevoie, să apeleze la trupele a-

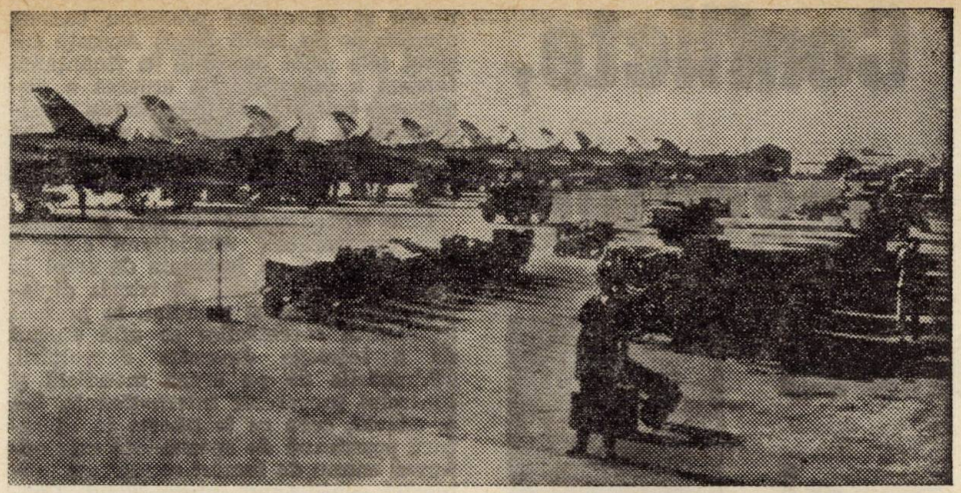

Una din bazele militare americane din Tailanda

mericane staţionate în ţară, în vederea efectuării „în comun" a tuturor operaţiunilor necesare pentru stabilizarea politică. Această stabilizare include, evident, în afara menţinerii restricţiilor politice şi a sufocării oricăror tendinţe de reforme democratice şi populare, lupta deschisă, represaliile feroce împotriva mişcării patriotice de rezistenţă, organizată şi condusă de forţele Frontului Patriotic Tailandez.

Pe umerii oficialităţilor tailandeze strălucesc epoleţii şi este posibil ca moda să mai dureze. Generalii ocupînd majoritatea covîrşitoare a funcţiilor politice şi administrative au instalat în armătura juridică a ţării metodele clasice ale dictaturii militare. Întrebat de un ziarist dacă partidele politice au vreun viitor în Tailanda, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi ministrul de interne, Praphas Charusatien, replica cu „fermitate" : „A ne atribui asemenea intenţii ar însemna o îndepărtare tot atît de mare de realitate ca şi cînd cineva ar spune despre mine că sînt comunist..." Dictatura tailandeză şi-a asigurat ca instrument pentru suprimarea drepturilor civile instituirea, acum zece ani, a legii excepţionale. Este, în concepţia generalilor de la putere, cadrul cel mai propice pentru stăvilirea şi reprimarea mişcărilor populare, în vădită extindere şi intensificare a activităţii lor.

REZISTENŢA

Constituirea la 5 februarie 1965 a Frontului Patriotic Tailandez, a cărui activitate s-a extins de atunci permanent (lupta de guerilă se desfăşoară în 31 din cele 72 provincii ale ţării), a pus guvernul nu numai în faţa unei serioase probleme militare, dar şi în situaţia de a face totul pentru a împiedica sau anihila atracţia pe care o reprezintă în sînul maselor programul în şase puncte expus de această mişcare patriotică. „Răsturnarea dictaturii, crearea unui guvern patriotic şi democratic, apărarea libertăţii şi drepturilor poporului, retragerea din S.E.A.T.O., denunţarea tratatelor inechitabile, promovarea dezvoltării agricole şi ajutorarea ţăranilor, impunerea de restricţii capitalului străin" sînt elemente ale acestui program politic popular, care nu puteau lăsa indiferente milioanele de oameni ai muncii tailandezi, în special agricultori, care reprezintă 80 la sută din populaţia

Suit pe un buldozer, premierul tailandez Kittikachorn a ţinut să controleze personal lucrările pe un şantier unde se construieşte un nou aeroport militar

totală a ţării, aflată, dincolo de aparenţa luxoasă a capitalei, într-o profundă mizerie.

Zonele în care îşi desfăşoară patrioţii activitatea şi lupta, deşi pustiite de bombele cu napalm americane, se organizează continuu şi îşi sporesc constant numărul combatanţilor. În acest sens, săptămînalul „Nouvel Observateur" remarca : „Un război revoluţionar, poate mai puţin spectaculos şi violent decît cel care se desfăşoară în Vietnamul de sud dar suficient de îngrijorător pentru Washington, se dezvoltă pe măsură ce conflictul din Vietnam se prelungeşte".

În perspectiva soluţionării conflictului din Vietnam şi a retragerii trupelor americane de acolo, Tailanda rămîne pentru Statele Unite pilonul fundamental al sferei de influenţă în Asia de sud-est. Interesul militar furnizat de această ţară este dublat de cel politic. Ca centru al blocului S.E.A.T.O., Tailanda este de presupus că va deveni cea mai convenabilă matcă a tuturor replierilor americane din regiune şi în acest sens ajutorul Statelor Unite acordat actualei administraţii va deveni, probabil, din ce în ce mai substanţial.

Extinderea luptei patriotice, aderenţa masivă a populaţiei la programul politic al Frontului Patriotic Tailandez sînt însă realităţi puternice, în plină dezvoltare, iar ultimul cuvînt în evoluţia de mîine a ţării este — în consecinţă — încă departe de a fi rostit.

Radu BUDEANU

reflector

ÎMPOTRIVA UNEI HOTĂRÎRI ARBITRARE

Personalităţi marcante precum şi diferite organizaţii politice şi obşteşti atît din R.F.G. cît şi din R. D. Germană s-au ridicat în apărarea vechiului comunist Jupp Angenfort. Întemniţat în anul 1955 pentru vina de a fi protestat împotriva tendinţelor de reactivare a forţelor neofasciste, Jupp Angenfort se află acum în pericolul de a fi din nou încarcerat. Autorităţile vest-germane au emis împotriva lui un mandat de arestare, somîndu-l să ispăşească în închisoarea Werl un rest de 7 luni (Angenfort a fost întemniţat timp de patru ani, fiind eliberat sub presiunea protestului opiniei publice democrate internaţionale). Acţiunea arbitrară a autorităţilor vest-germane a declanşat luări de poziţii hotărîte din partea tuturor forţelor democratice. La Düsseldorf a avut loc un miting de sprijin organizat de Comitetul de acţiune — Libertate pentru Jupp Angenfort. Participanţii la adunarea ţinută la Universitatea din Bochum au adoptat în acelaşi sens un mesaj adresat ministrului federal al justiţiei, Heinemann. Asemenea manifestaţii pentru anularea mandatului de arestare şi asigurarea libertăţii patriotului vest-german au loc şi în alte centre şi oraşe muncitoreşti din R.F.G.

Presa din Republica Democrată Germană publică ample ştiri despre valul de proteste care a cuprins întreaga ţară. „Lovind în comunistul, democratul şi antifascistul Jupp Angenfort — scrie ziarul «Tribune», organul Federaţiei Sindicatelor libere germane — se urmăreşte să se dea o lovitură tuturor adversarilor politici de la Bonn, tuturor forţelor democratice din R. F. a Germaniei".

În numele celor 1 600 000 de membri ai săi, conducerea Comitetului de solidaritate a popoarelor subliniază într-o declaraţie publicată în „Neues Deutschland" că punerea sub urmărire a lui Jupp Angenfort „demonstrează o dată în plus că în R.F.G. se tinde spre reducerea la tăcere a adversarilor politici care apără cu consecvenţă interesele majorităţii populaţiei muncitoare".

ÎN CĂUTAREA „MINERVEI"

La 27 ianuarie 1968, orele 7,55, s-a auzit pentru ultima oară o voce de pe „Minerva", submarinul francez cu 52 de oameni la bord, dispărut în apropiere de Toulon. Două minute mai tîrziu, benzile seismografice înregistrau o explozie violentă în regiunea de manevrare a submarinului. Campania desfăşurată în primăvara anului 1968 pentru descoperirea epavei n-a dat nici un rezultat concret. Ideea regăsirii epavei nu a fost însă părăsită. Specialiştii afirmă că examinarea resturilor submersibilului ar putea aduce informaţii de valoare care să permită ameliorarea securităţii la bordul submarinelor. De aceea, în 1969, se preconizează reluarea cercetărilor cu mijloace perfecţionate.

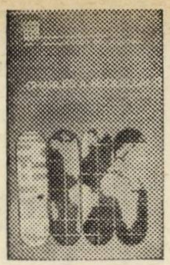

Conflicte, negocieri internaţionale şi cibernetica

Silviu Brucan

Proliferarea extraordinară pe care o cunosc în perioada postbelică studiile teoretice şi metodologice cu privire la relaţiile internaţionale reflectă importanţa fără precedent pe care o au în prezent relaţiile dintre state şi naţiuni, influenţa covîrşitoare pe care acestea o exercită asupra vieţii sociale. Niciodată în trecut soarta milioanelor de oameni nu a depins într-o măsură atît de mare de rezolvarea problemelor internaţionale fundamentale.

Trăim într-o lume care datorită mijloacelor de transport ultrarapide şi a comunicaţiilor practic nelimitate a devenit mai restrînsă şi a transformat popoarele în vecini apropiaţi. O lume în care apariţia şi desăvîrşirea mijloacelor militare de distrugere în masă a generat primejdia unui cataclism racheto-nuclear, în care schimburile, contactele şi relaţiile internaţionale au sporit considerabil, iar volumul informaţiilor de toate felurile a atins proporţii colosale. Zborurile interplanetare şi sateliţii de comunicaţii au îmbogăţit sfera practicii sociale cu o nouă dimensiune cosmică. În aceste condiţii, pentru a afla tot şi repede ce se întîmplă pe lume, a înţelege şi descifra sensul evenimentelor, a controla şi stăpîni procesele care se succed cu iuţeală, şi, în ultimă instanţă, a adopta decizii la timp şi în cunoştinţă de cauză — metodele cibernetice devin auxiliare indispensabile.

Cibernetica apare deosebit de adecvată relaţiilor şi politicii internaţionale deoarece este o ştiinţă care se aplică prin excelenţă sistemelor complexe şi însumează deopotrivă studiul proceselor de conducere şi reglare a unor asemenea sisteme, al recepţionării, păstrării şi transmiterii informaţiilor, al fundamentării pe această bază a deciziilor. Paul Lafargue menţionează în amintirile sale despre Karl Marx cuvintele atît de actuale ale fondatorului marxismului : „o ştiinţă nu este cu adevărat dezvoltată decît atunci cînd ajunge să se poată folosi de matematică". Aplicarea metodelor cibernetice la înţelegerea şi stăpînirea proceselor sociale este într-adevăr rodnică atunci cînd este efectuată pe fundamentul solid al materialismului istoric. Procedeele obiective elaborate de cibernetică pentru descrierea exactă a unor procese cum sînt conducerea şi informaţia, care înainte păreau subiective, găsesc o aplicare cu adevărat ştiinţifică în societate pe baza materialismului istoric, teoria ştiinţifică a legilor generale ale vieţii sociale. Ca bază teoretică şi metodologică a cercetărilor economice, sociale şi politice, materialismul istoric deschide drum aplicării tot mai largi a metodelor matematice, modelării şi formalizării în cunoaşterea vieţii sociale şi totodată se îmbogăţeşte continuu cu concluziile acestor cercetări, sporindu-şi neîncetat valoarea teoretică şi metodologică, demonstrîndu-şi vitalitatea şi forţa creatoare.

LIMITELE CIBERNETICII ÎN ŞTIINŢELE SOCIALE BURGHEZE

Dimensiunile fără precedent ale transformărilor de pe arena internaţională şi necesitatea de a înţelege sensul lor pentru a reacţiona faţă de ele au determinat o atenţie mărită faţă de studiul relaţiilor internaţionale în statele din Occident. Tot aşa după cum necesitatea intervenţiei statului burghez în economie l-a ridicat în slavă pe Keynes şi a dus la o reactivizare a ştiinţei economice în Occident, cerinţele publicităţii comerciale la o solicitare maximă a psihologiei sociale, necesitatea manipulării opiniei publice şi a grupurilor sociale la dezvoltarea sociologiei şi a ştiinţei politice, complexitatea lumii postbelice a impus studiul relaţiilor internaţionale ca factor indispensabil al deciziilor de politică externă. Autorul american McClelland socoteşte că „cea mai semnificativă evoluţie în studiul relaţiilor internaţionale în deceniul scurs o constituie conştiinţa crescîndă că problemele dificile de informaţie de care se loveşte omul de stat chemat să ia decizii politice externe sînt totodată probleme de cercetare şi teorie ale domeniului şi că aceste probleme trebuie atacate pe un front larg". Această cerinţă şi-a găsit expresia în finanţarea intensă a cercetării, în crearea a numeroase institute, în dezvoltarea considerabilă a învăţămîntului universitar de specialitate şi în apariţia unei bogate literaturi de politică internaţională.

Care sînt direcţiile majore în tematica cercetărilor ? McClelland observă că în timp ce cu jumătate de secol în urmă, accentul cădea pe istoria diplomaţiei şi guvernul mondial, în prezent în centrul cercetărilor se află efortul de a înţelege dinamica dezvoltării, schimbările de pe arena mondială şi controlul proceselor internaţionale. Într-adevăr, ceea ce te izbeşte în literatura americană de specialitate este volumul enorm de lucrări consacrate problemei conflictului internaţional. *Conflict-Resolution* a devenit o formulă standard care se află pe frontispiciul unor institute de cercetare şi în titlul unor publicaţii periodice.

Profeţii ideologici ai acestei şcoli sînt Oswald Spengler, Arnold Toynbee şi Pitirim Sorokin, trei gînditori foarte diferiţi pe care-i uneşte doar constatarea că istoria a ajuns în secolul XX la o răscruce şi că ea va fi confruntată cu schimbări abrupte şi posibil cataclismice.

Autorii postbelici care operează pe acest fundal spiritual descoperă noi surse de conflict în războiul rece, în efectele revoluţiei tehnico-ştiinţifice şi în rivalitatea nucleară. Cercetarea înfrigurată a problemei conflictului reflectă dilemele profunde pe care le generează primejdia războiului racheto-nuclear. În acelaşi timp, schimbarea raportului de forţe pe arena mondială a trezit ezitări şi îndoieli chiar printre reprezentanţii clasei conducătoare din ţările capitaliste şi a creat o ambianţă internaţională în care vechile doctrine ale violenţei şi forţei în relaţiile dintre state sună anacronic, perimat. Toate acestea au impus comanda socială a unor noi doctrine şi metodologii menite a fundamenta şi în noile condiţii folosirea forţei şi a ameninţării cu forţa ca instrument al politicii externe promovate de cercurile imperialiste.

Politologul francez Pierre Hassner împarte pe cercetătorii problemei conflictului în *pacifişti* şi *strategişti*.

În prima categorie intră reprezentanţii şcolii *psihosociologice* de genul lui Boulding şi Rapoport, care studiază conflictul internaţional fiind „înarmaţi de astă dată cu ecuaţii şi jocuri experimentale". Şcoala psihologistă tinde să estompeze criteriul fundamental al existenţei sociale, natura de clasă a societăţii capitaliste şi interesele divergente dintre clase şi state ca sursă a conflictelor sociale şi internaţionale. În pofida viciilor de gîndire ale acestei şcoli, cercetările sociologice ale reprezentanţilor ei privind conflictele internaţionale conţin numeroase elemente pozitive dacă sînt corect situate în contextul social-politic. Ne referim îndeosebi la metoda de analiză a procesului de elaborare a deciziilor de politică externă *(Foreign Policy Decision Making)* iniţiată de cercetătorii psihosociologici. În cartea consacrată acestei metode, autorii Snyder, Bruck şi Sapin susţin că elaborarea deciziilor este constituită din trei categorii : *sistemul organizatoric* (ansamblul instituţiilor şi persoanelor puse în cauză), *informaţiile* şi *motivările*. Procesul decizional este o succesiune de activităţi în cursul cărora oficialii din fruntea instituţiilor puse în cauză, pe baza informaţiilor ce deţin şi sub impulsul unor motivări, deliberează şi calculează sub influenţa factorilor in-

terni, externi și conjuncturali pînă cînd ajung la o alegere — decizia de politică externă.

Această metodă a fost aplicată în cercetări sociologice asupra primului și a celui de-al doilea război mondial, asupra războiului din Coreea și în sfîrșit — ca tip de conflict cu potențial racheto-nuclear — asupra crizei din Marea Caraibilor. Deși războaiele și conflictele menționate diferă în mod sensibil în ce privește caracterul și, din anumite puncte de vedere, constituie evenimente unice, de necomparat, o analiză lucidă a acestor cercetări ajută la descoperirea și scoaterea la lumină a mecanismului potențial și real al declanșării războaielor, a elementelor care concură la acest rezultat, a climatului în care se produc și a efectului pe care toate acestea îl au asupra oamenilor de stat — aceia care adoptă deciziile finale. Desigur, rămîne deficitară metoda de a considera drept unitate primară de analiză pe oamenii de stat care decid, deoarece abate atenția de la factorii obiectivi și subiectivi care duc la conflicte internaționale și mai ales de la natura și caracterul conflictului (baza material-tehnică a societății, sistemul economic, organizarea politică, conștiința socială la nivel ideologic și la nivel psihologic etc.).

Procesul decizional poate constitui, însă, cel mult o parte secundară, un subprogram sau un subsistem, al conceptului de *sistem* internațional. Quincy Wright, conștient de faptul că relațiile internaționale însumează cel mai complex domeniu al dezvoltării sociale contemporane și că studiul lor trebuie să recurgă la un mare număr de discipline teoretice și aplicate, conchide : „Stabilirea unei discipline care să cuprindă șase științe teoretice, cu termeni tehnici diferiți și metode diferite, într-o structură consistentă din punct de vedere logic, nu poate fi realizată fără a avea în prealabil o ipoteză generală, un sistem conceptual, un model“ (The Study of International Relations). Conceptul de sistem, de model, care să cuprindă ansamblul relațiilor internaționale se află în ultimul deceniu în centrul cercetărilor teoretice din acest domeniu.

Clasicii marxismului au folosit în mod strălucit conceptul de sistem ori de cîte ori au analizat un fenomen social atît de complex ca relațiile internaționale. Metoda modernă a modelării logico-matematice oferă un instrument perfecționat de cercetare a fenomenelor sociale contemporane. Pentru a ilustra avantajele acestei metode, să menționăm doar că în timp ce în gîndirea științifică clasică se trecea de la elemente cunoscute simple la altele mai complexe, la sisteme compuse din aceste elemente cunoscute, în gîndirea cibernetică drumul se parcurge în direcție inversă : se pornește de la totalități complexe și de la funcționarea lor la depistarea treptată a elementelor lor constitutive și a conexiunilor dintre ele pe care se întemeiază funcțiile acestora. În acest scop se folosește metoda modelării.

Modelul reprezintă o simplificare, o reflectare abstractă dar parțială a obiectului studiat, cu neglijarea laturilor neesențiale studiului dat, avînd ca scop să ofere un material mai accesibil investigației teoretice sau experimentale. Modelul unui sistem internațional se elaborează din ansambluri de ipoteze formulate pe baza analogiei presupuse cu un sistem real, original, a cărui teorie este în esență cunoscută. Pentru cercetarea cibernetică a unui astfel de sistem este important înainte de toate să fie cunoscute relațiile de reglare esențiale, anume acelea care determină specificul comportamentului tuturor sistemelor parțiale caracteristice comportamentului sistemului global.

După cum se vede, cibernetizarea relațiilor internaționale este departe de a fi o problemă rezolvată. Pe lîngă necesitatea de a dispune de o teorie unitară, închegată, a relațiilor internaționale, elaborată pe baza filozofiei materialiste și a metodei dialectice, noua metodologie cere atît studierea legăturilor reciproce și a interdependențelor dintre state cît și măsurarea în termeni matematici, cuantificarea proceselor obiective și subiective care au loc în sînul sistemului internațional.

În lumina acestor considerații, se înțelege mai bine de ce, ca și în producție, unde automatul integral este rigid, inadaptabil și nemodificabil, iar cel din agregate parțiale adaptabil și modificabil, sistemul internațional construit din subsisteme care permit comutări interșanjabile este superior. El se pretează la o folosire mai eficientă a mașinilor cibernetice, deoarece în timp ce un program global (sistem) care nu funcționează bine este fals ca întreg, un program global descompus în subprograme (subsisteme) prezintă avantajul că subprogramele pot fi examinate separat iar dacă toate sînt în ordine, înseamnă că defecțiunea se află în modul de interconectare a lor.

Conceptul de sistem internațional s-a impus în sociologia americană pe de o parte din cauza impasului gîndirii sociale burgheze de a împăca contradicțiile numeroase și complexitatea copleșitoare a fenomenelor societății capitaliste și pe de altă parte din cauza tendinței dominante în cercetarea științifică americană de a găsi în toate disciplinele formule, concepte sau ipoteze care să permită aplicarea tehnicilor matematice și în ultimă instanță folosirea calculatorului electronic. Literatura de specialitate a fost inundată în ultimii ani de scheme și modele ale sistemului internațional. Ele constituie modele abstracte în care statele suverane, considerate ca actori, sînt concepute a fi în contact și asociație printr-un sistem ramificat de relații care se formează ca urmare a procesului interacțiunii politice, economice, ideologice, militare, propagandistice etc.

Cel mai cunoscut model de sistem internațional este cel elaborat de Morton Kaplan (System and Process in International Politics). De fapt este vorba de modele pentru șase tipuri de sisteme internaționale : sistemul echilibrului de forțe, sistemul bipolar rigid, sistemul bipolar destins, sistemul universal, sistemul ierarhic și sistemul veto (în care actorii se pot distruge reciproc). Fiecare din aceste modele cuprinde cinci categorii de variabile : *prima* privește relațiile generale sociale ale unui sistem, de pildă între conducători și conduși ; *a doua* — regulile schimbărilor sociale, juridice, morale etc. ; *a treia* — clasificarea actorilor în state naționale, alianțe, organizații internaționale etc. ; *a patra* — capacități (teritorii, populație, industrie, forțe armate etc.) și *a cincea* — informații, adică totalitatea cunoștințelor și datelor de care dispun statele unele despre altele. În concepția lui Kaplan, cercetarea pe această bază trebuie să ajungă la o evaluare cantitativă a variabilelor și a relațiilor dintre ele într-un mod care să indice matematic condiția funcționării normale a sistemului internațional. Modelul său are sarcina să poată semnala orice dereglare în funcționarea sistemului, cu alte cuvinte să semnaleze apropierea sau coacerea conflictelor, revoluțiilor, războaielor etc.

Modelul lui Kaplan este o schemă simplificatoare al cărei scop esențial destul de străveziu este menținerea statu quo-ului pe arena internațională, ceea ce răspunde unei comenzi sociale binecunoscute. Modelul lui Kaplan ca și al altor autori americani trădează o lacună fundamentală, faptul că nu operează cu categorii precis definite științific. Indicațiile sale privind relațiile dintre variabile dezvăluie lipsa înțelegerii dialecticii sociale și a legilor de dezvoltare a societății. Dat fiind că construirea modelelor trebuie să fie *precedată* de evidențierea legităților fundamentale ale procesului supus modelării, necunoașterea legităților relațiilor internaționale condamnă modelul lui Kaplan la sterilitate.

STRATEGIȘTII ȘI TEORIA JOCURILOR

A doua categorie de cercetători despre care vorbea Hassner o constituie *strategiștii*. Aceștia se concentrează asupra modului de a conduce mai rafinat și mai eficace războiul rece și de a exercita presiuni asupra adversarului pentru a-l sili să cedeze. Instrumentul lor principal este teoria jocurilor, teorie matematică aplicabilă prin excelență situațiilor în care acționează două sau mai multe părți adverse. Scopul teoriei jocurilor este elaborarea celui mai bun comportament avînd în vedere variantele posibile ale comportării adversarului.

Dat fiind că fiecare dintre părți caută varianta de comportament care să-i aducă victoria, teoria jocurilor preconizează studierea obiectivă a intențiilor adversarului, avertizînd împotriva subaprecierii acestuia și cerînd să se pornească de la premisa că adversarul, în cel mai rău caz, nu este inferior sub raport intelectual. Alegerea comportamentului pe baza raționalității adversarului este unul din principiile fundamentale ale teoriei jocurilor. Dacă adăugăm la aceasta faptul că ea presupune capacitatea de a cuantifica, de a măsura cantitativ procesele și fenomenele internaționale și de a exprima matematic relațiile dintre ele, rezultă clar că un merit esențial al teoriei jocurilor rezidă în contribuția pe care o poate aduce la înlăturarea elementelor de subiectivism în luarea deciziilor politice. Așa cum precizează, însă, cunoscutul matematician N. N. Vorobiov „teoria jocurilor constă din modele matematice ale unor fenomene ce au loc în societatea umană, avînd inevitabil deci un caracter de clasă, politic“ (Voprosî Filozofii nr. 1/1966).

Acest lucru reiese clar din cartea lui Thomas Schelling, profesor la Harvard, „The Strategy of Conflict“. Socotit ca un „strategist realist“ (ca și Henry Kissinger — vezi „Lumea“ nr. 6), Schelling pornește de la premisa că conflictul „pur“, războiul pînă la capăt, a devenit atît de distrugător, încît soluția rezidă în limitarea războiului sau în amenințarea cu războiul. De aici el explorează, pe baza teoriei jocurilor, strategia amenințării și promisiunilor, a constrîngerii și cooperării, într-un cuvînt a îmbinării subtile a metodei intimidării cu cea a convingerii. Este caracteristică demonstrația cibernetică prin care autorul stabilește regulile manevrării unui element de „risc“ în politica balansării pe marginea prăpastiei, a războiului limitat și a amenințării cu războiul. Amenințarea cea mai convingătoare — susține el — este cea al cărei mecanism funcționează automat, iar adversarul știe acest lucru. Pericolul trebuie

rupt de riscul lui — conchide Schelling. Împărtăşind aceste recomandări, Henry Kissinger se pronunţă şi el pentru ameninţarea cu „acţiuni potenţial iraţionale din partea noastră", argumentînd că ele silesc adversarul să cedeze mai repede. Recomandările „strategiştilor" s-au dovedit pe cît de primejdioase pe atît de ineficace. Politica balansării pe marginea prăpastiei l-a dus pe campionul ei John Foster Dulles la numeroase eşecuri politice şi diplomatice. Cu acelaşi rezultat s-a ales Lyndon Johnson în Vietnam, unde a practicat doctrina „războiului limitat".

La extrema strategiştilor se află teoreticieni ca Herman Kahn, care s-a făcut cunoscut prin teza că războiul termonuclear este un lucru posibil, calculabil, cu riscuri care pot deveni acceptabile. Matematician de profesie, el a întocmit o reţetă, sprijinită pe numeroase tabele matematice, care demonstrează că numărul morţilor în S.U.A. ca urmare a unui asemenea război „s-ar limita la numai 60 milioane". Aceeaşi concepţie cinică şi monstruoasă, care nu poate sluji decît interesele celor mai reacţionare şi mai agresive cercuri imperialiste, se reflectă şi în cartea sa despre „Escaladare" (1966), în care elaborează o scară cu 44 de trepte de folosire gradată a armelor, inclusiv atomice, şi abia la scara 43 prevede „încercarea de negociere".

Caracteristic şcolii strategiştilor este ceea ce ei numesc „riscul calculat", tendinţa de a prezenta strategii criminale ca pe nişte doctrine lucide şi raţionale, în care fiecare fază este „ţinută sub control" şi bazată pe calcule electronice care nu pot da greş. Are dreptate autorul american Walter Millis că „savanţii strategi trăiesc într-o lume a fanteziei", obsedaţi mai mult de ceea ce adversarii ar putea face, decît de ceea ce aceştia fac în realitate.

Raymond Aron, acest *enfant terrible* al sociologiei burgheze, are cuvinte pline de ironie la adresa schemelor strategice americane, care i se par naive şi avînd tendinţa de a simplifica lucrurile. El se pronunţă în favoarea folosirii jocurilor strategice în decizii cu caracter militar, dar ridică obiecţii în cazul negocierilor diplomatice. Calculele militare de probabilităţi obiective, bazate pe performanţa armelor, trebuie corectate printr-un coeficient de incertitudine — susţine el. În ce priveşte calculele care vizează probabilitatea unei reacţii diplomatice „mi se par mai curînd primejdioase decît utile : ele dau o aparenţă de rigoare unor decizii cel mult gîndite şi mai ales falsifică natura şi desfăşurarea gîndirii" (Paix et Guerre entre les nations).

În pofida predilecţiei politologilor burghezi pentru cibernetică, este evident că ea nu poate să înzestreze o orînduire socială, istoriceşte perimată şi devenită instabilă, cu un conţinut istoric nou şi cu factori stabilizatori. Eficacitatea teoriei şi metodologiei burgheze în domeniul relaţiilor internaţionale este totodată limitată de pierderea de către imperialism a rolului predominant în politica mondială, de creşterea forţelor socialismului, a tuturor forţelor antiimperialiste care exercită o influenţă tot mai simţită în dezvoltarea lumii contemporane şi în special în evoluţia vieţii politice internaţionale.

Aplicarea metodelor matematice în cercetarea relaţiilor internaţionale şi în elaborarea prognozelor privind acest domeniu găseşte teren fertil şi maximă eficacitate numai pe fundamentul solid al materialismului filozofic şi al dialecticii marxiste.

Echipată ca pentru front, poliţia din Seul se răfuieşte cu intelectualii din opoziţie

Coreea de sud

Represalii împotriva patrioţilor

Represaliile şi teroare îndreptate împotriva intelectualilor şi studenţilor, forţelor democratice şi patriotice, partidelor de opoziţie, înscenări judiciare, arestări şi detenţiuni fără judecată — toate acestea reprezintă, de la o vreme încoace, activităţile de bază ale celor care slujesc regimul şi ale regimului însuşi din Coreea de sud, vădit preocupat de a înăbuşi tot mai numeroasele forţe care se ridică împotriva administraţiei de la Seul şi a ocupaţiei americane.

Săptămîni la rînd valul de teroare declanşat pe întreg teritoriul sud-corean n-a contenit, în unele provincii a fost decretată „stare de urgenţă" şi în numeroase cazuri înscenările judiciare au culminat cu condamnări la moarte.

La 26 ianuarie 1969, agenţia Reuter transmitea că la Seul cinci persoane, acuzate de a fi organizat o tentativă de răsturnare a regimului din Coreea de sud, au fost condamnate la moarte, iar alte 25 vor fi deţinute pe diferite termene.

În decembrie 1968, un tribunal districtual din Seul a condamnat la moarte trei cetăţeni sud-coreeni. În acelaşi timp, au fost arestaţi conducătorii organizaţiilor studenţeşti, printre care şi Pak Son Ci, preşedintele Ligii studenţilor de la Universitatea Yonse.

În septembrie, un grup de studenţi de la Universitatea din Pusan, acuzaţi de „atentat împotriva ordinii de stat", au fost arestaţi pentru motivul că au răspîndit manifeste care îndemnau la o acţiune de protest îndreptată împotriva trimiterii tinerilor sud-coreeni în războiul din Vietnamul de sud.

În iulie 1968, regimul lui Pak Cijan Hi a organizat o „operaţiune surpriză" în Seul şi împrejurimi. Fiind consideraţi suspecţi, 10 741 oameni au fost arestaţi în urma unei adevărate vînători la care au fost mobilizaţi 7 000 de poliţişti şi 40 000 de componenţi ai aşaziselor „forţe de rezervă". Alte 27 de persoane, cadre didactice şi membri ai Partidului Revoluţionar Unit — partid care începînd din martie 1964 îşi desfăşoară activitatea în ilegalitate pe întreg teritoriul Coreei de sud — au suferit condamnări deosebit de grele. Profesorul universitar Kim Ciong The, conducătorul organizaţiei din Seul a P.R.U., soţia sa şi alte patru persoane au fost condamnate la moarte, iar Ce Iăng Do, preşedintele unui comitet provincial al acestui partid, a fost ucis mişeleşte în închisoare. Printr-o înscenare judiciară, în primăvara anului trecut au fost condamnaţi 33 de intelectuali şi studenţi, 14 dintre ei fiind răpiţi din R.F. a Germaniei şi Franţa.

Asemenea acte atrag atenţia opiniei publice asupra gravelor probleme sociale şi economice din Coreea de sud. Regimul din Seul e susţinut asiduu de un ajutor economic, militar şi financiar pe care S.U.A. i-l acordă în schimbul sprijinirii de către acesta a politicii americane în Asia de sud-est, mai exact în participarea cu un corp expediţionar de armată în războiul din Vietnamul de sud. Cei 45 000 militari pe care Coreea de sud i-a trimis în Vietnamul de sud, a căror întreţinere costă peste 100 de milioane dolari, se adaugă la cauzele ce menţin economia acestei ţări într-un proces de continuă degradare. Să adăugăm la aceasta existenţa celor 7 000 000 şomeri, totali sau parţiali, şi situaţia dezolantă a unei agriculturi ale cărei suprafeţe cultivabile sînt restrînse mereu, determinînd un exod anual a 250 000 ţărani.

În ciuda intimidării, a persecuţiilor şi a teorii, rezistenţa maselor populare sud-coreene, a forţelor democratice şi progresiste, intelectualilor şi studenţilor, a cunoscut un puternic avînt. Ea se manifestă pe un front larg, atît împotriva regimului lui Pak Cijan Hi cît şi împotriva prezenţei celor 60 000 de militari americani pe teritoriul Coreei de sud (prezenţă fără de care administraţia de la Seul — ca şi cea de la Saigon, nu ar putea supravieţui) cît şi împotriva oricăror manevre militare comune americano—sud-coreene care, împreună cu ameninţările proferate la adresa R.P.D. Coreene, contribuie la încordarea atmosferei în peninsula coreeană. Nu o dată alături de greve şi demonstraţii, de acte de sabotaj şi răspîndirea de manifeste, rezistenţa a căpătat forme ale luptei armate în care au fost deseori surprinse trupele guvernamentale cît şi cele de ocupaţie.

Forţele democratice şi progresiste de pretutindeni se pronunţă cu hotărîre pentru încetarea terorii împotriva patrioţilor sud-coreeni, a căror singură vină este năzuinţa de a trăi într-o Coree unită, democratică, paşnică, liberă şi independentă.

Dumitru CONSTANTIN

Sirhan

în faţa instanţei

„L-am iubit şi l-am admirat pe Robert Kennedy". Iată fraza-cheie a apărării lui Sirhan Bishara Sirhan, care, la 5 iunie 1968, l-a ucis cu focuri de revolver pe senatorul Robert Kennedy într-un oficiu al hotelului Ambasador din Los Angeles, rănind totodată alte cinci persoane.

Procesul a demarat cu adevărat abia la capătul a cinci săptămîni de şedinţe interminabile consacrate alegerii unui juriu care să convină atît acuzării cît şi apărării. Ultima tentativă de amînare a dezbaterilor propriuzise — tentativă respinsă de tribunal — a avut loc la capătul acestor cinci săptămîni : apărarea a cerut anularea procesului pentru viciu de procedură. Unul dintre avocaţii lui Sirhan, Grant Cooper, a prezentat tribunalului exemplare din „The Los Angeles Times" conţinînd un articol despre intenţia apărării de a-l determina pe Sirhan, care la instrucţie se declarase „nevinovat", să se declare „vinovat" în cadrul unui aranjament menit să ducă la condamnarea sa la închisoare pe termen lung, nu la moarte prin gazare. Articolul apăruse cu cîteva ore înainte de sechestrarea juriului la hotel şi ca atare ar fi putut să fie citit de membrii lui. Argumentul apărării era că „la urechile juraţilor nu trebuie să ajungă nici o informaţie despre eventualitatea unui aranjament, căci aceasta ar putea aduce prejudicii inculpatului".

Dar chiar dacă cei 12 juraţi n-ar fi citit articolul din „The Los Angeles Times", încă din prima zi a procesului ar fi aflat în instanţă despre schimbarea tacticii apărării. Actul de acuzare, citit de procurorul adjunct al districtului, David Fitts, a început printr-o cronologie a faptelor care au precedat şi urmat asasinatul de la Los Angeles : arma crimei a fost cumpărată de Sirhan la 7 februarie. La 1 iunie şi-a cumpărat gloanţe, iar la 4 iunie s-a dus la un club de tir unde a făcut timp de cîteva ore exerciţii de tragere rapidă la ţintă cu un revolver de calibru 22. Cel puţin cinci persoane l-au văzut în timp ce exersa. Una dintre ele l-a întrebat ce intenţionează să facă cu pistolul. Sirhan a răspuns : „Îl voi folosi pentru a vîna. O să ucid cu el un cîine". În actul de acuzare se mai arată că Sirhan a fost văzut la o recepţie în onoarea lui Robert Kennedy care a avut loc la 2 iunie. În seara crimei a fost observat de două ori învîrtindu-se în jurul hotelului Ambasador, cu aproximativ o oră şi jumătate înainte de discursul prin care senatorul avea să-şi anunţe victoria în alegerile preliminare din California. După ce a tras, Sirhan a strigat, potrivit relatărilor martorilor citaţi în actul de acuzare : „Am făcut-o pentru ţara mea !"

Întreg actul de acuzare reflectă intenţia procurorului de a convinge juriul că asasinatul a fost premeditat. „Faptele — a afirmat procurorul Fitts — dovedesc că acuzatul este unicul vinovat de această tragedie şi că a acţionat singur".

Sirhan şi avocatul său

Teza acuzării este, aşadar, premeditare, dar nu complot. Întrucît martorii citaţi de acuzare şi probele materiale propuse de ea tind să demonstreze această teză, nu sînt de aşteptat revelaţii senzaţionale privind eventualele legături ale criminalului cu alte persoane. Nu are cine să ceară chemarea la bară a celor ce ar putea să relateze despre tînăra care, potrivit primelor declaraţii ale martorilor oculari, îl însoţise pe Sirhan la hotelul Ambasador, despre bărbaţii în a căror companie se afla cînd a cumpărat arma crimei etc.

Evident, nu apărarea va face acest lucru. Pledoaria ei, susţinută de avocatul Emile Zola Berman, încearcă să demonstreze nepremeditarea crimei şi totodată „responsabilitatea diminuată" a autorului ei. Avocatul tinde să împingă motivarea crimei pe tărîmul necontrolabil al subconştientului. Prima parte a pledoariei a început prin evocarea traumatismelor psihice suferite de Sirhan în primii 12 ani ai vieţii sale petrecuţi la Ierusalim :

„Într-o noapte, casa în care locuia a fost transformată în cuib de mitralieră, în altă noapte propriul său cămin a fost bombardat. În anul 1948, în sîmbăta Paştilor, Sirhan, împreună cu părinţii săi, cu fraţii şi cu sora sa au părăsit casa în zorii zilei, ferindu-se de focurile de armă încrucişate şi s-au adăpostit într-o biserică ortodoxă din altă parte a oraşului". Atunci cînd a văzut o fetiţă cu piciorul smuls de explozia unei bombe, a continuat Emile Zola Berman, „Sirhan a avut un acces, corpul lui a devenit rigid, şi-a pierdut contactul cu realitatea şi conştiinţa locului unde se afla şi a ceea ce se întîmpla în jurul lui. Acest mod de a reacţiona prin crize nervoase la ororile războiului s-a repetat de mai multe ori".

În continuare, avocatul a vorbit despre emigrarea familiei în Statele Unite în anul 1957, urmată de abandonarea ei de către tatăl lui Sirhan. La Pasadena, în California, unde rămăsese cu mama şi cu fraţii săi, fără nici un sprijin financiar sau de altă natură, Sirhan s-a simţit tot timpul părăsit, stingher, singur. Au început să-l bîntuie obsesii de ură, suspiciune, neîncredere. La 1 iunie 1967 a scris un text intitulat „Declaraţie de război împotriva umanităţii americane". „Autorul acestui memorandum, se spunea în acest text, îşi exprimă foarte deschis dorinţa de a rămîne în istorie ca omul care a dezlănţuit ultimul dintre războaie". Trei zile mai tîrziu avea să izbucnească războiul arabo-israelian. Sirhan a urmărit la televiziune şi în ziare desfăşurarea conflictului şi rezultatul lui i-a provocat noi crize. „În fanteziile sale, a arătat avocatul apărării, se făcea adeseori că este un erou şi un salvator al poporului său, deşi în realitate este slab, neputincios, dezorientat de emoţii pe care nu le poate stăpîni, incapabil să raţioneze clar şi să dea un sens vieţii sale... A urmat alt şoc puternic : la sfîrşitul lui mai şi la începutul lui iunie 1968, senatorul Kennedy, pe care el îl admira şi îl iubea, a declarat în esenţă, în timpul campaniilor sale din statele Oregon şi California, că dacă va fi ales preşedinte, va trimite Israelului 50 de avioane Phantom. Asta a declanşat totul. Sirhan a recăzut în misticism. Folosind metoda pe care o învăţase dintr-o carte, s-a aşezat în faţa unei oglinzi din camera sa, a început să se gîndească la senatorul Kennedy şi s-a concentrat atît de puternic încît în cele din urmă a ajuns să vadă în oglindă nu propriul său chip ci pe acela al senatorului Kennedy" !!!

Şi iată concluzia : „Nu încape nici o îndoială — şi v-am spus acest lucru chiar de la început — că Sirhan este, în fapt, cel care l-a împuşcat şi l-a ucis pe senatorul Kennedy. Omorul a fost neplănuit şi nedeliberat, impulsiv, fără premeditare, el reprezentînd numai şi numai manifestarea unei minţi şi a unei personalităţi bolnave, obsedate".

Apoi a început audierea martorilor. Primii martori citaţi de acuzare erau funcţionari ai hotelului în care s-a produs crima. Carl Uecker, şef de sală la restaurantul hotelului Ambasador, se afla lîngă Robert Kennedy în momentul cînd acesta a fost împuşcat. Uecker a declarat că după crimă a încercat să smulgă revolverul din mîna lui Sirhan. Alt salariat al hotelului, Edward Minosian, a relatat instanţei cum el însuşi, împreună cu Carl Uecker, cu Roosevelt Grier, fost jucător de fotbal american, şi Rafer Johnson, fost campion olimpic la decatlon, au reuşit să-l imobilizeze pe Sirhan. Chelnerul Juan Romero a povestit că Robert Kennedy a căzut chiar în faţa lui. Martorul s-a aplecat imediat şi a ţinut capul victimei.

Audierea martorilor continuă. Premeditare ? Omor într-o stare de semiconştienţă ? Sînt, după cîte se pare, singurele întrebări la care îşi propune să răspundă procesul asasinului lui Robert Kennedy.

F. A.

(4)

William Manchester

KRUPP

În „Definitionsbrief" se stipula că lui Alfried i se interzice „fabricarea aliajelor de oțeluri pe baza indiferent oricărei formule, cu excepția micilor cantități necesare firmelor care urmează să rămînă proprietatea lui Alfried Krupp". Minele de cărbuni Hanovra — Hanibal și Constantin der Grosse de la Bochum urmau să fie transferate unui consiliu de tutelă care, în anumite condiții, putea să le vîndă unor cumpărători străini. Restul industriei grele a lui Alfried Krupp a fost ascuns după un paravan cunoscut sub numele de „Hütten und Bergwerke Rheinhausen Dachgesellschaft".

Societatea deținătoare a acțiunilor urma să aibă un capital de 4,5 milioane de lire sterline în acțiuni obișnuite și de aproximativ 2 660 000 de lire sterline în obligațiuni convertibile, totul urmînd să fie deținut de trei respectabili tutori germani. Pentru un comision de 0,5 la sută, acești tutori și-au luat obligațiunea de a vinde acțiunile societății tutelate unor „persoane independente" în termen de cinci ani, începînd de la 31 ianuarie ; dacă nu se prezentau cumpărători, firmele urmau să fie vîndute primului ofertant. Singurul cumpărător care urma să fie exclus era Krupp însuși, „membrii familiei sale apropiate sau persoane acționînd în interesul lui".

Alfried rămăsese multimilionar. Printre resursele sale financiare se număra o redevență de 24 la sută asupra cărbunelui din minele de la Rossenray și Rheinberg care, sub administrație britanică, dădeau o producție anuală în valoare de 830 000 de lire sterline. Și, cu toate că fusese izolat de bazele sale de materii prime, el continua să fie unicul proprietar al laminoarelor, uzinelor, fabricilor, șantierelor navale și producțiilor acestora, toate aparținînd firmei sale. I se lăsase o avere apreciată la 50 de milioane de lire sterline. Nu mai era magnatul fabulos din timpul celui de-al III-lea Reich dar, în indiferent ce monedă ai fi calculat, putea să fie considerat drept unul din cei mai bogați oameni din lume.

„Pacta sunt servanda" — tratatele trebuie respectate — este una din cele mai vechi pietre de temelie ale stabilității internaționale. Dar foarte curînd, legea nr. 27 care îi obliga pe industriașii vest-germani să se „deconcentreze", avea să moară în fașă. Autoritatea internațională a Ruhr-ului, înființată de puterile de ocupație, fusese înlocuită de Uniunea europeană a cărbunelui și oțelului, cu caracter supranațional. În consecință, cancelarul Adenauer evitase să-și asume deplina răspundere pentru Mehlem. Ca urmare a acestei situații, înalții comisari

Vezi „Lumea" nr. 6, 7 și 8

ceruseră garanții personale ferme din partea lui Krupp. Ei au declarat cancelarului că era „obligația personală și morală" a lui Alfried să-și respecte cuvîntul dat. Știm astăzi că Krupp se gîndea la posibilitatea de a cere o prelungire a perioadei de cinci ani în care era obligat să-și vîndă întreprinderile, după care ar fi urmat să reînnoiască mereu această cerere, pînă la sfîrșitul vieții sale.

Fapt de necrezut, Alfried nici nu s-a dus la Mehlem în ziua de 4 martie 1953 cînd, în cele din urmă, s-a semnat pactul. Această dată le convenea celor trei înalți comisari occidentali, dar Krupp considera că era mai interesant să coboare în viteză, cu frumoasa sa soție, pe pîrtiile de schi ale unei îndepărtate localități elveține ; pentru Konzern putea să semneze altcineva. Și astfel, propria sa semnătură a lipsit de pe acest document, ceea ce nu putea decît să-i convină.

Suveranul exilat a revenit în mod oficial în capitala sa joi 12 mai, opt zile după promulgarea tratatului de la Mehlem, opt ani după arestarea sa la vila Hügel și exact la un secol după ce regele Friederich Wilhelm al IV-lea al Prusiei îi acordase un patent lui Alfred Krupp. Pe vremea aceea, Alfred Krupp avea 41 de ani ; Alfried avea acum 45 și străbunicul său era prezent în mintea șefului concernului, în timp ce acesta gonea în mașina sa de sport pe străzile strîmte ale vechiului oraș, trecea de Essener Hof și parcurgea Altendorfstrasse.

Între timp, cea mai recentă Frau Krupp căpătase o imagine a ceea ce avea să fie destinul său propriu. Soțiile americane manifestă de obicei un interes viu față de cariera soțului lor. Dar în Ruhr acest lucru era șocant ; Vera nu se lăsa însă intimidată. Ea punea mereu întrebări directe despre afacerile firmei.

Demontarea uneia din uzinele lui Krupp înainte de refacerea „Konzern"-ului

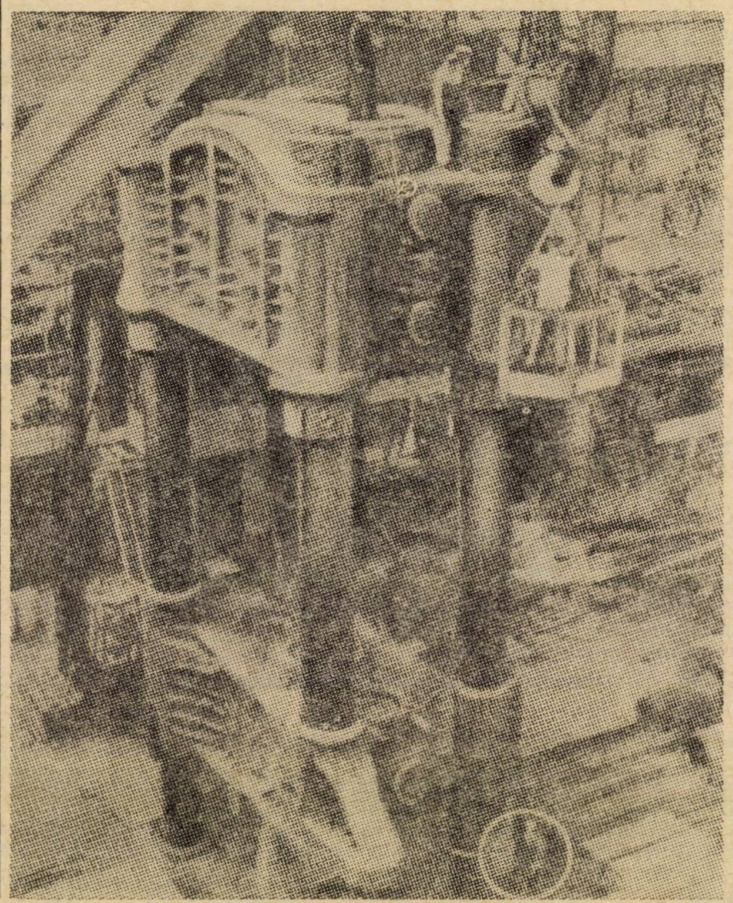

Un prieten comun își amintește : „Își petrecea aproape tot timpul așteptîndu-l pe Krupp". Cînd el venea în sfîrșit și ieșeau împreună, nu o ducea la baruri strălucitoare. Pentru Alfried, ideea de distracție era strîns legată de reuniunea anuală cu cercul de camarazi format în perioada universității. Socotind soțiile și copiii, acest cerc avea acum 22 de membri. Dar Vera nu se acomoda cu ei. Oriunde se întorcea, dădea de copii zgomotoși care se luau la harță. Bărbații o ignorau, iar cu soțiile lor nu avea nimic comun.

Și astfel, simptomele de nemulțumire se înmulțeau. Dar mai rău decît toate, considera Vera, era Ruhr-ul însuși : pîcla, aerul îmbîcsit, imaginea hidoasă. „Cît îmi lipsesc Las Vegas, Los Angeles, însorita mea Californie, se plîngea ea. Cum să trăiesc sub cerul acesta cenușiu ?"

Ceva mai tîrziu, rubricile mondene ale ziarelor menționau apariția Verei în societatea cafenelelor din New York, prezența ei în cazinourile din Las Vegas sau băile de soare pe care le făcea în California. Soția lui Alfried prefera să ia masa cu actori, cu personaje deocheate și cu bogați europeni expatriați. Se hotărîse să nu mai apară niciodată în vechiul castel.

A urmat o pauză amenințătoare, un moment de liniște înainte de furtună. În octombrie 1956, Vera a hotărît că a sosit timpul să divorțeze ; documentele legale pe care un secretar le-a lăsat discret pe colțul biroului lui Alfried au făcut senzație în ziare din întreaga lume.

Vera menționa toate posesiunile necunoscute ale soțului ei, conturile bancare și ascunzătorile din seifuri (sau tot ceea ce știa despre ele). Pentru prima oară, marele public și-a putut da seama cît de departe, peste continente, se întindeau tentaculele lui Krupp, cu ajutorul unor complexe aranjamente privitoare la licențe, schimburi de patente, investiții și chiar legături de căsătorie. După ce descria mărimea plăcintei, reclamanta Vera Hossenfeldt specifica dimensiunile părții pe care o dorea : plata imediată a unei sume de peste cinci milioane de dolari și o pensie alimentară anuală de un sfert de milion de dolari. În plîngerea ei arăta că Alfried refuzase să-i asigure existența, nu-i oferise un cămin propriu și o obligase să se supună intolerabilului Haus-regiment al lui Mutter Bertha, soacra ei, și, în plus, îi ceruse să renunțe la cetățenia americană.

Averea pe care o cerea Vera a fost caracterizată în presa din R.F.G. drept „prețul fixat de ea pentru libertate și tăcere", o aluzie străvezie la faptul că mai cunoștea numeroase lucruri pe care nu le dezvăluise.

Soțul ei nu a comentat reproșurile care i se aduceau. El a predat cererea de divorț avocaților săi și nu a mai menționat niciodată numele celei de-a doua soții. Procesul Krupp contra Krupp s-a rezolvat pe

tăcute trei luni mai tîrziu, în mod ilegal dacă se ține seama de legea divorțurilor de la Bonn, care nu permitea dezbateri în ședință secretă ; nimeni nu menționă însă acest lucru.

Nu era însă prea ușor să se înlăture și amintirea fostei soții a lui Krupp ; ea continua să ducă o viață zgomotoasă și reprezenta pentru reporteri un subiect pretios. În cele din urmă, a fost convinsă să se facă mai puțin văzută. Cel care a convins-o a fost Alfried. Vera avea nevoie de ceva care s-o ajute să-și treacă vremea. Krupp i-a sfătuit în consecință pe consilierii ei, prin intermediul consilierilor lui, si a găsit exact ceea ce îi trebuia : un ranch în apropiere de Las Vegas.

Ideea părea să fie bună. Cîtva timp a dat chiar rezultate. Dar unele femei par sortite să facă senzație. Ferma era prea izolată. În 1959, trei bărbați au pătruns în casă, au legat-o pe Vera și pe administratorul ei și au plecat cu un diamant de 33,3 carate în valoare de 250 000 de dolari, pe care Alfried i-l dăruise pe vremuri.

Nu s-a mai auzit nimic despre ranch pînă în primăvara anului 1967, cînd proprietara se plictisise de el. Ea l-a oferit guvernului pentru suma de 1 110 000 dolari, pentru a fi transformat în parc. Prețul părea să excludă ofertele particulare. Dar, la 20 iulie, Howard Hughes (petrolist american multimiliardar — n.red.), la fel de bogat și misterios ca și Krupp, a încheiat această tranzacție. Ziarele l-au identificat pe vînzător ca fiind „o fostă actriță de film și fosta soție a magnatului german al muniților, Alfried Krupp". Fie că-i plăcea sau nu — și este clar că „prima familie" a Essen-ului nu era prea încîntată — opinia publică avea să o considere în continuare pe Vera drept Frau Krupp, pînă la moartea ei, care a survenit în toamna anului 1968.

Pentru Vera (și pentru ei) Krupp se comporta ca un monarh reîncoronat, care preferă căminului său societatea celorlalți suverani. Se întîmpla ca două luni fără întrerupere să călătorească cu avionul dintr-un loc în altul, făcînd vizite de stat lui Menderes al Turciei, lui Bandaranaike al Ceylonului și lui Sukarno al Indoneziei, paralel cu alte vizite în capitalele Venezuelei, Braziliei, Argentinei, Tailandei și Filipinelor. Uneori, avionul lui se învîrtea ore de-a rîndul deasupra unor teritorii pustii. Toată lumea știa că în desertul Sahara nu se găsește altceva decît nisip și cămile rău mirositoare. Totuși, Krupp o explora. Mai uluitor încă : el și cu Cyrus Eaton jr. au stat ore întregi într-un elicopter, la marginea Cercului Arctic, privind în jos spre troiene de zăpadă dintr-o proprietate a lui Eaton. Presa considera că era o acțiunea absurdă.

Dar nu era absurdă, era o idee strălucită. Alfried schimbase rolurile. Identitatea oaspeților de la castelul Hügel ar fi putut da o indicație despre sferele de influență pe care căuta să le făurească pentru Konzern. Cu excepția regelui Paul al Greciei și a arhiepiscopului de Canterbury, acești vizitatori veneau din țări în curs de dezvoltare. În cele din urmă, camerele drapelelor conțineau stindardele a 140 de țări. Alfried se vedea acum ca un *Weltlieferant*, furnizor al întregii lumi.

■

Pentru Alfried Krupp, de curînd eliberat din închisoarea pentru crime de război de la Landsberg, țările slab dezvoltate de la începutul deceniului trecut reprezentau ceea ce el numea „partenerii comerciali de mîine". Într-adevăr, în scurtă vreme, jumătate din tranzacțiile sale comerciale vizau aceste țări.

Este de presupus că el s-ar fi lansat oricum în asemenea legături de afaceri, dar, în 1955, un raport al guvernului de la Bonn preciza în plus următoarele : „Ca urmare a obstacolelor puse în calea sa de aliați, firma Krupp a fost obligată să-și asume un rol tot mai important pe piața mondială... Este, desigur, un paradox că, drept consecință directă a politicii economice aliate, firma Krupp nu a avut altă alegere decît să concureze cu succes pe fabricanții britanici pe pietele lor tradiționale, ca India și Pakistanul. Este o consecință a decretelor de decartelizare, la care, desigur, autorii lor nu s-au așteptat".

Noua prosperitate a lui Krupp a provocat nemulțumiri serioase. Trecuseră mai puțin de 10 ani de la măcelul secolului și soldații schilodiți de tunurile germane de 88 mm și de șenilele tancurilor Tiger erau iritați de știrile despre creșterea bogăției lui Krupp.

La Melbourne, el a fost întîmpinat la coborîrea din avion cu huiduieli și strigăte ca : „Ucigaș ! Măcelar !", iar la Ottawa, veteranii de război au demonstrat în fața hotelului său, purtînd placarde cu inscripția : „Înapoi la Nürnberg, criminal de război !"

În Europa, criticile continuau cu aceeași intensitate. În Camera Comunelor, un deputat conservator deplîngea în mod periodic „tratamentul aplicat acestui om care a folosit în mare măsură munca forțată". În Camera Lorzilor, un lord se ridica din timp în timp pentru a cere ca „acest criminal de război să fie pedepsit". Chiar în Bundestag, social-democrații continuau să murmure despre „acest traficant de moarte, pătat de sînge".

Rezolvarea acestei neplăcute probleme a fost încredințată de Krupp unuia din directorii firmei, dr. Carl Hundhausen, ajutat de un personal format din 40 de persoane pricepute în chestiuni de opinie publică.

Krupp a început să fie prezentat, atît în Anglia cît și în America, drept un om care contribuie „în mod dezinteresat la viitorul tehnologiei mondiale". Americanilor li s-a amintit că oțelul Krupp a protejat batiscaful Trieste în operațiunile de căutare a submarinului american Thresher, pierdut de S.U.A. O deosebită atenție s-a acordat publicării în presă a unor reportaje amănunțite prin care se arăta întregii lumi cum se oferiseră inginerii de la Krupp, din proprie inițiativă și pentru un onorariu simbolic de 3 500 de lire egiptene, să ridice obeliscul de granit roșu al faraonului Sesotris I, din pămîntul care îl acoperea de 38 de secole.

Principalul asistent al lui Hundhausen, un tînăr baron care își făcuse ucenicia la firma McCann-Erikson din New York, a scris povestea lui Krupp într-o carte intitulată : „Tu gutes und rede darüber" (Fă binele și vorbește despre asta).

Alfried era atît de dornic să facă uitată cariera de armurier al Reichului încît, în uriașul său magazin universal din Essen, nu permitea să se vîndă nici măcar soldați de plumb sau pistoale cu apă. Un director a declarat solemn : „Nu vom mai fabrica niciodată un tun". În această privință însă, Krupp însuși era mai puțin categoric. Deși clătina din cap cînd era întrebat despre posibilitatea unei renașteri a Reichului, rationamentul său era mai puțin liniștitor. „Producția de muniții nu este o afacere bună. Producția civilă este mai stabilă în timp de pace și, în afară de asta, există totdeauna posibilitatea de a pierde războiul". Nu era vorba, așadar, de o restricție morală : dacă producția de tunuri ar fi fost profitabilă și victoria sigură, toate obstacolele ar fi fost înlăturate.

În ianuarie 1959, cînd Germania occidentală a aderat în mod formal la C.E.E., Krupp a intrat în Piața comună ca cel mai bogat și, în același timp, cel mai puternic industriaș „individual". Konzernul era una din cele șapte firme membre în „marea uniune vamală", cu o cifră de afaceri de peste patru milioane de mărci.

Telegramele și cablogramele ce se schimbau acum între Londra, Washington, Paris, Bonn, Luxemburg și Bruxelles cu privire la vînzarea anumitor părți din imperiul Krupp erau foarte corecte, întocmite în termeni precisi. La îndemnul băncii Viscount, care era înarmorată de aceste manevre, Whitehall-ul a cerut guvernului Republicii federale să intervină. După o tăcere îndelungată, Bonnul a răspuns că cererea fusese trimisă la o adresă greșită și că problema era de resortul înaltei Autorități. Dar Autoritatea a răspuns la rîndul ei că nu participase la acordul de la Mehlem și că, în consecință, nu se putea aștepta ca ea să-și asume răspunderea pentru acest acord.

În februarie 1959, cancelarul Adenauer a sugerat guvernelor S.U.A., Angliei și Franței să i se acorde lui Krupp o pășuire de 12 luni. A fost numit un comitet, dar acesta și-a ținut prima întrunire de-abia la 1 iunie. După alte șase luni de inactivitate, cei șapte membri au anunțat în mod solemn că i se acordase lui Krupp o amînare de 12 luni.

Presa nu a dat atenție acestei hotărîri. Și foarte bine a făcut. Fusese vorba de un ritual greoi care, întocmai ca unele vechi ceremonii aztece, urma să fie repetat în fiecare an. În practică, scopul păsuirii de un an, hotărîtă în ianuarie, era de a lăsa timpul să treacă, de a șterge amintirile și de a reduce indignarea provocată de numele lui Krupp.

La începutul deceniului actual, cînd dinastia Krupp se afla în punctul culminant al înfloririi ei, o carte publicată în R.F.G. aprecia că „în momentul de față, averea sa personală se ridică la minimum patru miliarde de mărci". Dar presupunerea era excesiv de modestă. Pe atunci, Alfried poseda cu mult peste această sumă, adică mai mult decît acumulase John Rockefeller într-o Americă în care nu exista impozitul pe venit. Așa cum a arătat un ziarist de specialitate, Krupp era interesat în cotele de bursă americane și în bugetul lui Macmillan cel puțin cît un capitalist american sau unul britanic. Conturile sale secrete, investițiile sale în Asia și America de Sud și maldărele de acțiuni din seifurile sale făceau să pară neînsemnată bogăția unora ca Ford, Mellon, Morgan sau Du Pont. Analiza financiară ajungea la concluzia că Alfried era unul dintre cei cinci oameni din lume care își pot scrie averea cu zece cifre, ceilalți patru fiind regele Arabiei Saudite, șeicul Quatarului, nizamul Haiderabadului și americanul Paul Getty.

Alfried nu discuta niciodată cu străinii despre capitalul său. Adevărul este însă că Krupp devenise monstruos de bogat. Zece ani după reocuparea principalei sale uzine, la 4 martie 1953, el își înmulțise de opt ori numărul salariaților. Numai în R.F.G. avea sub conducerea sa un număr mai mare de oameni decît comandaseră ducele de Wellington la Waterloo, Lee la Gettysburg, Moltke la Königarätz sau Napoleon al III-lea la Sédan. În Asia, Arabia și Africa existau oameni care nu auziseră de Eisenhower, Adenauer ori Macmillan, dar cunoșteau numele lui Alfried.

■

În acel an deosebit de prosper, în care șeful Konzernului se bucura de cea mai deplină sănătate, în timp ce fiul său Arndt, care depășea atunci cu puțin vîrsta de 20 de ani, învăța la cele mai bune universități vest-europene, orice îndoieli cu privire la viitor ar fi fost de neconceput. Această familie domnise la Essen timp de 11 generații și era clar că Ruhr-ul avea să-și amintească de Alfried ca de cel mai mare dintre Kruppi.

(Va urma)

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

Walter Lippmann

MOMENTUL REFLUXULUI

ÎN ACESTE prime zile ale Administrației Nixon, nimeni nu a izbutit să prezică ce se va întîmpla în următorii patru ani. Nu e ceva surprinzător. Nici un ziarist de care îmi pot aduce aminte nu a prevăzut, în ziua instalării, ce vor face cu adevărat Hoover sau Roosevelt, Kennedy sau Johnson. Nu există nici o legătură indisolubilă între cuvintele rostite de un candidat în cursul campaniei prezidențiale și actele unui președinte cînd se află la Casa Albă.

Ultima cuvîntare a lui Franklin Roosevelt în cursul campaniei prezidențiale a reprezentat o repetare a ceea ce spusese președintele Hoover, nu avea nimic comun cu New Deal-ul. Din ceea ce a spus Lyndon Johnson cu privire la Vietnam în cursul campaniei din 1964, era imposibil să se tragă concluzia că, doar cîteva luni mai tîrziu, va începe să se autodistrugă în Vietnam.

Așadar, nu pot ști ce va face președintele Nixon. Am însă o opinie fermă despre ceea ce reclamă situația reală a Statelor Unite. Situația moștenită de el se caracterizează printr-o mare inflație fiscală, morală și politică; se cheltuiesc bani necîștigați, s-a promis mai mult decît se poate face, s-au asumat mai multe răspunderi și angajamente decît poate suporta indiferent ce țară, oricît de bogată și de puternică ar fi.

Datorită situației obiective, sarcina președintelui Nixon este de a provoca o deflație în economie, de a reduce promisiunile politice și angajamentele pentru a le pune în acord cu realitățile și cu posibilitățile.

Rolul de deflaționist nu este niciodată strălucit. Mahmureala de dimineață este mai puțin plăcută decît petrecerea din noaptea precedentă. Dar soarta președintelui Nixon a fost să devină președinte în dimineața de după chef. Se pune întrebarea dacă el își va recunoaște și accepta acest destin sau dacă va încerca să se ferească de el, așa cum au procedat toți predecesorii săi în secolul nostru.

Deflația va trebui să înceapă cu politica noastră externă, căci această politică a fost inflaționistă încă din momentul în care președintele Wilson a declarat că intervenția noastră în primul război mondial avea drept scop nu numai să ne apere pe noi înșine și comunitatea atlantică de agresiune, dar, dincolo de acest scop, să facă lumea — întreaga lume — aptă pentru un anume tip de democrație.

Inflația wilsoniană a fost continuată de Franklin Roosevelt, care a promis nu numai să-i înfrîngă pe naziști și pe japonezi, dar și să elibereze lumea de „teamă". Truman a ridicat inflația la un nivel și mai înalt, dedicînd resursele și viețile americane apărării anticomuniștilor de pretutindeni. Kennedy a încununat toate acestea în cuvîntarea sa inaugurală, iar Lyndon Johnson a mizat tot ce poseda pe înfăptuirea acestor promisiuni nebunești, pe care le-a luat ad-litteram.

Problema lui Nixon ca președinte izvorăște din faptul că situația cere deflația acestor promisiuni necugetate și că, dacă nu dă ascultare acestor adevăruri obiective ale situației, se va distruge. El nu poate repeta ceea ce a făcut Lyndon Johnson după 1965, și anume — să mascheze escaladarea militară pe care o cerea politica externă inflaționistă.

Există un sector important al opiniei publice din Statele Unite care susține că sîntem atît de puternici încît angajamentele și promisiunile exagerate pot fi făcute solvabile dacă luptăm mai mult și cheltuim mai mult. Pericolul care îl amenință pe președintele Nixon este acela de a se lăsa tentat să încerce să mascheze deflația și să evite lipsa de popularitate pe care deflația o aduce întotdeauna cu sine.

Cine poate ști astăzi dacă el va fi la înălțimea necesităților aspre ale situației? Putem fi siguri însă că dacă se va da în lături de la adoptarea acestor măsuri de restrîngere și va evita o politică externă deflaționistă, el va trebui să constate să situația internă va deveni, într-o măsură tot mai mare, de nestăpînit. Căci, într-adevăr, și în țară trebuie să se producă o deflație, nu numai în domeniul cheltuielilor dar și în acela al promisiunilor.

Fără inflația fantastică a angajamentelor noastre externe, necesitățile interne ale țării noastre ar fi probabil rezolvabile, cu condiția, desigur, ca așteptările politice legate de ele să fie aduse la nivelul realităților umane și posibile.

Cei care au ochii ațintiți asupra președintelui Nixon și au tendința să-l compare cu Wilson, Roosevelt, Truman, Kennedy și Johnson, trebuie să-și amintească ce prăpastie adîncă îl desparte pe Nixon de ei. El vine la președinție după sfîrșitul unei epoci. Predecesorii săi puteau face promisiuni, contînd întotdeauna pe ideea că existau suficientă forță, bogăție și bunăvoință pe care să se sprijine. Nixon nu-și mai poate permite asemenea iluzii. El știe prea bine că promisiunile predecesorilor săi erau exagerate.

Este un adevăr amar, nu unul strălucitor. Numai cei care salută o revenire la realitate vor considera climatul respirabil în cazul în care președintele va accepta efectiv această realitate.

În Berlinul occidental, în fața consulatului spaniol, a avut loc o demonstrație de protest împotriva „legii excepționale" instaurate de autoritățile franchiste

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

„NOI SÎNTEM REALIȘTI"

Interviu cu TRAN BUU KIEM, șeful delegației F.N.E. la convorbirile privind Vietnamul

— Care este atmosfera conferinței?

— Pentru moment, se asistă la o confruntare a punctelor de vedere. Intervențiile adversarilor noștri sînt bine pregătite, dar ele trec prea repede peste aspectele importante ale conflictului. Și, în primul rînd, peste faptul că agresiunea trebuie să înceteze. Dl Lodge spune că „trecutul nu interesează". Cum să discuți, însă, fondul problemelor, fără să examinezi cauzele războiului? În ciuda aparențelor, aceasta nu e o atitudine serioasă.

— Dl Cabot Lodge nu vrea, înainte de toate, pentru a cîștiga timp, să evite duelurile de propagandă?

— Nu. El întrebuințează o tehnică strict americană. Vrea să provoace un efect de senzație. Cele patru propuneri concrete ale sale — restabilirea zonei demilitarizate, retragerea reciprocă, retragerea garantată a forțelor celor două părți, schimbul de prizonieri — nu ating ceea ce, încă o dată, este pentru noi problema fundamentală: agresiunea americană. În ceea ce privește zona demilitarizată, Lodge vizează, înainte de toate, să abată atenția opiniei publice, astfel ca americanilor să li se lase mînă liberă pentru a trimite întăriri pe calea aerului și pe mare. Cum am putea noi accepta ca forțele de eliberare să se lase distruse?

— Credeți, într-adevăr, că americanii nu au abandonat ideea unei victorii militare?

— Dacă n-ar fi așa, de ce ar fi intensificat bombardamentele? Unii uită violența pe care o are azi războiul din sud.

— Dumneavoastră sînteți, cum sugerează anumiți comentatori, adversari ai unei încetări a focului?

— Noi vom studia toate problemele la momentul potrivit. Nu pot prezice nimic. Trebuie, mai înainte, să examinăm problema de fond.

— S-a creat impresia că partea americană vrea să discute întîi problemele militare, iar dumneavoastră pe cele politice...

— Nu. Noi nu vrem să abordăm doar problemele politice. Problemele trebuie

să fie tratate global... Revenim mereu asupra aceluiaşi punct : agresorul n-are nici un drept să ceară ca acei împotriva cărora se îndreaptă agresiunea să înceteze mai întîi actele ostile.

— Se poate imagina pentru lunile următoare o situaţie în care, fără să se depună armele, să se ajungă la o perioadă mai calmă ?

— Noi nu vom depune armele înainte ca problema Vietnamului de sud să fie rezolvată în sensul celor cinci puncte expuse în declaraţia noastră din noiembrie.

— Se poate cere americanilor să declare „noi sîntem agresorii" ?

— O pot recunoaşte într-un fel sau altul. Noi nu căutăm să umilim poporul american. Sîntem realişti.

— Dumneavoastră vorbiţi despre formarea unui „cabinet al păcii", după ce aţi insistat asupra formării unui „guvern de coaliţie". Care este diferenţa dintre aceste două proiecte ? Cum concepeţi o punere în aplicare ?

— În programul Frontului de Eliberare, noi am formulat ideea unui guvern de largă coaliţie. Proiectul unui cabinet de pace a venit din partea maselor populare din Vietnamul de sud. Credem că este un cuvînt de ordine care trebuie susţinut. Este vorba, mai exact, de un „cabinet pentru restaurarea păcii" ; există o nuanţă...

— Frontul de Eliberare ar trebui, după dumneavoastră, să facă parte din acest cabinet ?

— Noi susţinem — scuzaţi-mă că citez din textele noastre — că persoanele care au contribuit la lupta pentru independenţă, pace şi neutralitate îşi au locul în guvernul de coaliţie. În ceea ce priveşte cabinetul de pace, eu nu spun că F.N.E. trebuie să participe. Nu spun nici că nu trebuie să participe ! Va trebui să se ţină seama de contextul politic şi militar.

— Se poate, deci, întrevedea o soluţie politică în două etape : cabinetul de pace — cu sau fără Frontul de Eliberare — apoi guvernul de coaliţie ?

— Ipoteze se pot face.

— Cînd vorbiţi de un „guvern de largă coaliţie", credeţi că ar putea participa şi cei care fac parte din ceea ce numiţi „administraţia de la Saigon", mai precis, preşedintele Thieu, vicepreşedintele Ky, prim-ministrul Huong?

— Cei care, fără a li se lua în consideraţie trecutul, vor fi lucrat pentru independenţă, neutralitate, pace, vor putea face parte din acest guvern. Aprecierea va fi lăsată populaţiei. Daţi-mi voie să vă întorc întrebarea : dumneavoastră credeţi că aceste personaje vor putea adopta o asemenea linie de conduită ?

— În intervenţiile dumneavoastră, d-le Tran Buu Kiem, îi trataţi pe membrii Republicii Vietnamului de sud, destul de sistematic, drept „marionete", „trădători", „fascişti".

Tran Buu Kiem (dreapta) în timpul interviului acordat lui Olivier Todd

— Duritatea termenilor pe care-i folosim e de înţeles. Aceşti oameni au îndrăzneala de a se prezenta ca o echipă de patrioţi. Ei vorbesc despre independenţă, despre eliberare. Îşi spun chiar „revoluţionari", „naţionalişti". Noi trebuie să risipim aceste echivocuri, să ajutăm populaţia să sesizeze veritabila natură a regimurilor, mai ales în această lume pe care o putem numi publicitară. Trebuie să păstrăm o anumită terminologie, să nu uităm contextul ţării noastre. Sîntem responsabili în faţa compatrioţilor noştri ; ei trebuie să aibă o concepţie clară asupra duşmanilor lor. În timp de război, dumneavoastră vorbeaţi de „colaboraţionişti". Ce cuvînt să întrebuinţăm pentru oameni care, de ani, sînt în serviciul duşmanului, al imperialismului, care au participat la atîtea represiuni şi asasinate ?

— Fără îndoială, subiectul alegerilor va fi abordat la conferinţa de la Paris. Programul F.N.E. nu este încă precis în acest domeniu.

— În ceea ce priveşte alegerile, există două exemple în Vietnamul de sud. Cine ar îndrăzni să pretindă că alegerile organizate în 1967 de administraţia de la Saigon erau democratice ? În zonele eliberate de la ofensiva din februarie 1968, au avut loc alegeri la diferite niveluri. F.N.E. a prezentat listele sale, dar au fost şi alţi candidaţi.

— Frontul de Eliberare a fost majoritar...

— Într-adevăr, dar scrutinul a fost absolut corect. Au fost aleşi numeroşi candidaţi care nu făceau parte din lista Frontului. Cît despre scrutinul electoral de aplicat, noi n-am avut încă prilejul să-l comparăm cu cele existente. Noi nu vom copia, fără îndoială, nici un model electoral. Va trebui să găsim o formulă adaptată problemelor noastre, dificultăţilor noastre — şi facilităţilor noastre. Realitatea vietnameză este complexă şi cere soluţii vietnameze. Esenţial e ca aceste alegeri să se desfăşoare fără ingerinţe, fără presiuni din afară.

— Dar, după dumneavoastră, s-ar putea ţine alegeri fără ingerinţe în prezenţa trupelor americane ?

— O asemenea eventualitate este dificil de imaginat...

— Credeţi că Vietnamul de sud va avea în 1969, dacă nu pacea, cel puţin un armistiţiu sau o încetare a focului ?

— Americanii sînt cei ce trebuie să răspundă la această întrebare. Pacea nu vine niciodată într-o clipă. Noi n-avem nici un interes să perpetuăm acest război. Trebuie să fim prudenţi, ştiinţifici în aprecierile noastre ; dar avem încredere.

— În timpul primei serii de convorbiri la Paris între reprezentanţii R.D.V. şi S.U.A., problemele au avansat mai ales în cursul întrevederilor secrete, mai precis atunci cînd colonelul Ha Van Lau şi Cyrus Vance au început să se întîlnească nu în sala de reuniuni din Avenue Kléber, ci în diferite vile din împrejurimile oraşului sau în alte puncte de întîlnire oficiale. Credeţi că vom asista la acelaşi fenomen şi sînteţi gata să treceţi repede la acest tip de discuţii ?

— Mai întîi, să stabilim problema centrală, fundamentală. Asupra modalităţilor se poate ajunge întotdeauna la un acord, într-un fel sau altul. În cursul istoriei, noi am acumulat o experienţă suficientă pentru a pregăti formele cele mai adecvate reglementării unei retrageri onorabile a invadatorilor ţării noastre.

Olivier TODD

jeune afrique

Emile Derlin-Zinsou

președintele Republicii Dahomey

PENTRU UN DIALOG NIGERIAN CONSTRUCTIV

ACEST conflict din Nigeria a durat prea mult. Aşadar, trebuie să întreprindem totul pentru a-i pune capăt. La început, se vorbea de o operaţiune de poliţie care nu urma să dureze decît cîteva săptămîni. În prezent, ne aflăm în faţa unui război care se prelungeşte de aproape doi ani. El a costat deja numeroase vieţi omeneşti şi suferinţe îngrozitoare. Foametea, moartea unor copii nevinovaţi şi toate nenorocirile pe care le provoacă acest război nu ne pot lăsa indiferenţi. Este urgent să facem armele să tacă.

Cum să oprim războiul ? Aceasta este întrebarea esenţială. Trebuie să negociem. Toate conflictele din lume se termină fie prin capitularea uneia dintre cele două tabere duşmane, fie printr-o negociere pe care o acceptă de comun acord beligeranţii. Or, nimic nu ne permite să afirmăm că unul sau altul dintre adversari ar fi în ajunul capitulării. În orice caz, este exclus ca Biafra să triumfe din punct de vedere militar în faţa unei Nigerii care, în principiu, dispune de mijloace care îi vor aduce într-o bună zi victoria. Dar cînd va veni această victorie ? Şi, îndeosebi, cu ce preţ va fi ea obţinută ? Aceasta n-ar fi o soluţie. Aşadar, este urgent, este de dorit, ca cele două tabere să părăsească cîmpul de luptă, pentru a se aşeza în jurul unei mese şi să ajungă la o pace adevărată.

Noi, africanii, în primul rînd, trebuie să căutăm în mod activ să-i convingem pe beligeranţii din cele două tabere că este timpul să asculte glasul raţiunii şi să discute în jurul unei mese. Considerăm că cele două părţi trebuie să accepte să se întîlnească fără condiţii prealabile. Într-un trecut nu prea îndepărtat, poziţiile rigide ale celor două tabere n-au permis să se ajungă la un compromis. Astăzi trebuie să ţinem seama de această experienţă şi să căutăm cu prioritate mijloacele de a pune capăt luptelor.

Numai nigerienilor le revine sarcina de a-şi hotărî viitorul. Dar ar fi ipocrit să afirmăm că ţările africane ar trebui să se abţină de a propune idei, de a prezenta sugestii. Este întotdeauna un lucru delicat să-ţi oferi bunele oficii într-un conflict de asemenea amploare. Statul Dahomey, în ceea ce-l priveşte, nu are de dat lecţii nimănui ; el nu are asemenea pretenţii ; dar el poate face sugestii. Deoarece are faţă de cele două părţi în cauză o atitudine total independentă şi loială, poate că el n-ar fi prost plasat, o dată momentul venit, pentru a încerca să contribuie la a face să predomine vocea raţiunii, care este vocea păcii.

Noi considerăm că dacă amestecul străin n-ar fi complicat conflictul, astăzi ar fi mai uşor să facem ca armele să tacă. Puterile străine care se amestecă în acest conflict, situîndu-se de partea uneia sau celeilalte tabere, ar aduce un mare serviciu păcii şi Africii abţinîndu-se cu hotărîre de a interveni. Şi aceasta pentru totdeauna.

Într-o problemă atît de complexă ca cea a conflictului nigerian şi care priveşte îndeaproape existenţa mai multor milioane de fiinţe omeneşti, să nu se aştepte nimeni să ne vadă adoptînd poziţii tranşante. Bineînţeles, noi sîntem împotriva secesiunii. Acest lucru este clar. Noi am sprijinit întotdeauna ideea federalistă în sensul în care trebuia înţeleasă în momentul în care luptam pentru această teză... Cînd ai norocul să ai o ţară mare, demnă de numele de stat prin dimensiunile sale, prin potenţialul său economic şi uman, de ce să nu-l aperi ? Iată unul din motivele care, alături de o veche convingere, ne situează de partea celor care sînt împotriva secesiunii.

Dar, în acelaşi timp, noi nu sîntem pentru o uniune a morţilor. Orice politică nerealistă este neinteligentă. Trebuie să ne amintim că Nigeria şi-a dobîndit independenţa în cadrul unor structuri federale. Britanicii, în fosta lor colonie a Nigeriei, n-au dus o politică de asimilare ; dimpotrivă, ei au cultivat şi au menţinut originalităţile, particularităţile tribale. Ei au menţinut structurile feudale, instituind o administraţie indirectă care n-a permis o unire suficientă a grupurilor etnice. Deşi a existat convieţuire, uneori cooperare, nu se putea vorbi totuşi despre o unitate deplină. Aceasta este atît de adevărat încît în 1960, cînd Nigeria a devenit independentă, lumea se temea că va asista la scindarea acestei ţări. Dar englezii au făcut din menţinerea federaţiei condiţia independenţei. Fapt care dovedeşte că unitatea nu era încă consolidată. Ceea ce nu este însă un argument pentru tendinţele de a distruge această unitate, chiar fragilă. Totodată, trebuie să recunoaştem că tentaţia secesiunii, în Nigeria, era mai puternică decît în alte părţi. În cazul Biafrei, deşi admitem că este vorba de o secesiune care priveşte o comunitate de 8 milioane de oameni dispunînd de atuuri serioase pentru a construi o naţiune şi un stat, în condiţii mai puţin întîmplătoare decît Dahomeyul, de exemplu, totuşi nu trebuie să luăm lucrurile prea uşor. Aceasta este o situaţia care trebuie analizată şi rezolvată în sensul unităţii Nigeriei ; pentru că, de fapt, această unitate poate să se exprime sub forme multiple.

Noi dorim cu înflăcărare ca războiul să se termine şi să facă loc unui dialog frăţesc tocmai pentru că sîntem pentru un minimum de adeziune a populaţiei Ibo care să asigure trăinicia legăturilor ce o vor uni mîine cu restul nigerienilor.

Le Monde

PARIS

CANADA ŞI R. P. CHINEZĂ

UN „DEZGHEŢ DIPLOMATIC" se conturează în atitudinea unor ţări occidentale faţă de China. Manifestarea cea mai recentă vine din Canada, care, la 10 februarie, prin vocea ministrului său de externe, Mitchell Sharp, şi-a anunţat intenţia de a stabili în viitorul apropiat contacte cu Republica Populară Chineză, în vederea recunoaşterii guvernului acesteia. Cu puţin înainte, la 24 ianuarie, Pietro Nenni, ministrul de externe al Italiei, anunţase, de asemenea, că guvernul său are intenţia de a-l recunoaşte pe cel de la Pekin. El arăta chiar că decizia de principiu fusese deja luată la Roma.

Iniţiativa canadiană era aşteptată de cîteva luni. Pierre Elliott Trudeau, făcînd cunoscute la 29 mai 1968 liniile generale ale politicii sale externe, releva, printre obiectivele propuse, recunoaşterea, îndată ce va fi posibil, a Republicii Populare Chineze. În lunile următoare, diplomaţia canadiană s-a informat cu grijă despre reacţiile din diferitele ţări interesate. Unele întrevederi recente, la Roma, între P. E. Trudeau şi M. Sharp pe de o parte, şi conducătorii italieni, printre care P. Nenni, pe de altă parte, dau întrucîtva impresia că iniţiativa canadiană şi cea italiană au fost coordonate.

Ceea ce a anunţat M. Sharp este o propunere de a lua contact şi de a discuta. El a spus că acestea s-ar referi nu numai la recunoaşterea de principiu dar şi la stabilirea de ambasade între cele două părţi şi la o serie de acorduri privind comerţul, vizitele reciproce ale unor ziarişti etc. Se poate gîndi că iniţiativa canadiană, venind puţin timp după accesul la putere al lui R. Nixon, nu a fost întreprinsă fără consimţămîntul Statelor Unite sau fără ca acestea să fi indicat că s-au resemnat.

M. Sharp n-a vorbit despre admiterea Chinei populare la O.N.U., dar în parlamentul canadian s-au ridicat multe voci în acest sens. Pînă în 1965, Canada a votat împotriva admiterii, dar din 1966 s-a aflat printre cei ce s-au abţinut.

De mult timp, interesele comerciale ale Canadei o împing spre abandonarea

atitudinii de nerecunoaştere a Pekinului, atitudine cu atît mai absurdă cu cît în acest timp avea cu China importante şi profitabile schimburi comerciale. În 1968, China a trecut de la titlul de al zecelea client al Canadei, în ordinea importanţei, la cel de al şaptelea. Fără opoziţia Statelor Unite, este probabil că recunoaşterea ar fi intervenit mult mai devreme. Evidenta sa necesitate era impusă şi de dorinţa Canadei de a se afirma ca putere a Pacificului, profund interesată de problemele Asiei şi în special de marele vecin din faţa sa — China.

Un ultim merit al deciziei canadiene : ea va avea valoare de exemplu pentru unele capitale ca Tokio, Canberra, Bruxelles şi altele, care se arată tentate de a părăsi atitudinea negativă. A restabili legături, de atîta timp întrerupte, cu China celor 700 de milioane de locuitori, ar trebui să fie o preocupare majoră pentru toate ţările Occidentului.

L'EXPRESS

PARIS

DILEMA OKINAWEI

ZILELE TRECUTE, 1 200 de studenţi, prevăzuţi cu căşti, au încercat să invadeze una din cele mai mari baze americane din Pacific. Timp de o oră, ei i-au atacat cu pietre pe cei 500 de poliţişti japonezi, aşezaţi în faţa santinelelor americane. Bilanţ : 84 răniţi. În spatele studenţilor, 15 000 de locuitori ai Okinawei agitau puternic drapelele spre bombardierele uriaşe care decolau către Vietnam. Pe drapele, trei sloganuri : „Întoarcerea la Japonia", „Retragerea avioanelor B-52", „Desfiinţarea bazelor".

Aceasta a fost, la Okinawa, prima manifestaţie a anului vizînd retrocedarea insulei. Temîndu-se de o întorsătură mai gravă a lucrurilor, guvernul japonez făcuse totul pentru a o împiedica. Primul ministru, Eisaku Sato, a făcut unele demersuri în direcţia retrocedării Okinawei, insulă japoneză aflată sub control american din 1945. Okinawa îl pune pe Sato în faţa unei probleme insolubile. Statele Unite au transformat insula într-un portavion gigantic, un antrepozit de bombe H, un cuib de rachete nucleare. Ele ar accepta în cele din urmă redarea Okinawei Japoniei, dar cu condiţia de a-şi păstra bazele aici. Dacă Eisaku Sato acceptă aceasta, se va introduce, pentru prima oară, un adevărat arsenal nuclear pe teritoriul japonez şi, de aici, riscul de a vedea dezlănţuită o nemulţumire permanentă atît în Okinawa cît şi la Tokio.

Dacă, după cum doreşte opoziţia, se va cere şi se va primi Okinawa fără baze, aceasta va însemna o breşă în mijlocul scutului nuclear american aşezat în faţa Japoniei, Coreei şi Filipinelor.

Cetăţenii Okinawei mai pot fi răbdători ? Acest milion de fermieri şi pescari, a căror insulă este situată la egală distanţă de Japonia, Formoza şi continent, şi-au plătit deja foarte scump poziţia „strategică" : 150 000 de civili ucişi în timpul debarcării americane din 1945. De atunci, enorma bază de la Kadena, anexele sale şi radarul acoperă a şasea parte din terenurile arabile, emanaţiile carburanţilor otrăvind cîmpurile cultivabile. În faţa bazei, pe o pancartă stă scris : „Yankei, hoţi de pămînturi, căraţi-vă de aici".

Numeroaselor incidente — copii călcaţi de camioane, jeepuri căzute din elicoptere şi prăbuşindu-se în plină stradă — se adaugă teroarea semănată de trecerea vreunui submarin nuclear. Anul trecut, patruzeci de şcolari au dispărut misterios în timp ce se scăldau. În iulie 1968, uimitoarea fotografie a unei broaşte cu unsprezece labe, fruct al unei înspăimîntătoare mutaţii, se lăfăia pe prima pagină a ziarului „Okinawa Times". La 19 noiembrie, un bombardier trezea panică după prăbuşirea pe teritoriul bazei nucleare. Ura populară se concentrează azi asupra aparatelor B-52, imensele bombardiere cu 8 reactoare venite din Guam, la 4 februarie 1968, sub pretextul adăpostirii din faţa unui taifun. N-au mai plecat, însă, niciodată de aici. Deseori, escadrele lor vuiesc de două ori pe zi, în surdină, la plecarea şi întoarcerea din Vietnam, iar guvernul japonez n-a putut oferi locuitorilor decît un paleativ : insonorizarea şcolilor.

Nemulţumirea generală a adus, la 10 noiembrie 1968, în fruntea administraţiei civile a Okinawei un fost institutor socialist, de 65 de ani, Chobyo Yara. Acesta şi-a propus, ca prim punct în planul de redare a Okinawei Japoniei, plecarea avioanelor B-52 din insulă.

La Tokio, Sato s-a arătat mult mai puţin categoric : „N-a fost fixată nici o dată precisă pentru retragerea bombardierelor", a spus el în Parlament. Cît despre retrocedarea Okinawei, problema va fi discutată cu preşedintele Nixon, dar este puţin probabil ca aceasta să se întîmple înainte de noiembrie.

Pierre DOUBLET

The Washington Post

ANGLIA ŞI ADMINISTRAŢIA NIXON

ANGLIA urmăreşte primele mişcări ale preşedintelui Nixon în domeniul diplomaţiei anglo-americane cu îngrijorarea controlată a unei văduve mai în vîrstă pe cale să facă o a doua căsătorie ; pe scurt, cu minimum de iluzii, dar cu o oarecare doză de speranţe pentru o lună de miere.

Englezii vor oferi din nou drept zestre o „legătură specială" care a supravieţuit pînă acum tuturor încercărilor de a o declara moartă sau inexistentă. Diplomaţii britanici manifestă o oarecare aversiune faţă de această formulă, preferînd termenul mai neutru de „legătură naturală".

După părerea britanică, această „legătură naturală" va exista indiferent cine ar fi preşedinte sau primministru, şi aceasta datorită comunităţii de limbă, intereselor împărtăşite şi tradiţiilor. Se speră însă că Nixon va fi mai înţelegător faţă de problemele pe care le întîmpină Marea Britanie în încercarea de a se împăca cu situaţia ei de putere mijlocie.

→

Demonstraţie a locuitorilor din Okinawa împotriva bazelor militare americane

Se consideră că o asemenea înțelegere a lipsit în ultimul an al președinției lui Johnson, cînd vechea alianță a trecut prin momentele sale cele mai rele. Se consideră că principala problemă a constituit-o tendința de a considera Anglia ca un aliat slab, pe care nu se poate pune bază și aceasta pentru că nu existau trupe britanice în Vietnam — singurul fel de sprijin care părea să însemne ceva pentru Johnson și pentru fostul secretar de stat Dean Rusk.

În consecință, englezii consideră ca un semn bun faptul că Nixon alege Europa pentru prima sa călătorie peste hotare în calitate de președinte, apreciind că aceasta ar sugera o schimbare de accent, dacă nu de priorități, în politica americană. Aparenta hotărîre a președintelui de a căuta o cale de ieșire din mlaștina vietnameză este considerată ca un semn din cele mai îmbucurătoare. Totuși, miniștrii de frunte păstrează o tăcere scrupuloasă asupra acestui subiect. Președintele Johnson este acuzat că a torpilat o încercare britanică de a provoca o dezescaladare a războiului, cu prilejul vizitei făcută la Londra, în februarie 1967, de către premierul Alexei Kosîghin. Se poate adăuga, de asemenea, că Washingtonul și-a modificat condițiile tocmai în momentul în care primul ministru Harold Wilson avea șanse să realizeze un acord.

Relațiile Angliei cu Nixon au pornit cu stingul datorită unei controverse cu privire la numirea lui John Freeman ca ambasador britanic în Statele Unite. Această numire a fost anunțată în martie, cînd Freeman era încă ambasador britanic în India, deși el nu-și va prezenta scrisorile de acreditare la Washington decît luna viitoare. Motivul alegerii acestui moment se explică prin faptul că ministrul de externe de pe atunci, George Brown, dorea să-l trimită pe Cristopher Soames ca ambasador la Paris. Ginere al lui sir Winston Churchill, Soames a fost membru conservator al Parlamentului și, pentru a echilibra această numire, Brown a anunțat în mod simultan că Freeman, socialist de stînga, fost redactor șef al revistei „New Statesman", va primi postul de ambasador în Statele Unite. În momentul acela, puțină lume își închipuia că noul președinte va fi Nixon, despre care Freeman a scris la un moment dat lucruri neplăcute. Diplomații de la Londra sînt siguri că, de îndată ce Freeman va sosi la Washington, el se va impune ca un ambasador cu prestanță politică și cu farmec personal. El este de multă vreme prieten apropiat al lui Wilson.

În ceea ce îi privește, englezii au reacționat cu o rezervă impecabilă față de știrile din surse autorizate după care editorul de ziare Walter Annenberg va fi ambasadorul lui Nixon la Londra. Deși Annenberg este aproape necunoscut în capitala Angliei, relatările din presă l-au menționat în mod favorabil, subliniind, între altele, îndelungata sa prietenie cu președintele.

Cercurile diplomatice afirmă că Annenberg reprezenta prima alegere a lui Nixon pentru postul de ambasador la Paris, în cazul în care republicanii ar fi cîștigat în 1960, combătîndu-se astfel zvonurile după care Annenberg ar putea fi numit la Londra în scopul de a i se plăti lui Wilson polița pentru numirea lui Freeman.

În orice caz, ambasadorii în cele două capitale joacă adeseori un rol subordonat, deoarece Casa Albă și Downing Street-ul sînt într-un contact direct permanent. Primii miniștri britanici obișnuiesc să spere că-l vor vedea pe președinte cam de două ori pe an. Se consideră că tradiția va continua, deoarece alianța anglo-americană este împiedicată să se destrame de probleme militare, monetare și diplomatice comune, ca și de limba comună a celor două țări.

Totuși, englezii speră să se poată convinge că Nixon vede, în linii mari, lucrurile în același fel ca și ei.

Karl MEYER

Populația salutînd forțele patriotice într-o regiune recent eliberată din Guineea „portugheză"

Luigi LONGO

secretar general al Partidului Comunist Italian

La recentul Congres al P.C.I. de la Bologna, Luigi Longo a fost reales în funcția de secretar general al partidului.

Vechi comunist, luptător pentru cauza democrației și socialismului în Italia, militant de seamă al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, Luigi Longo s-a născut la 15 martie 1900, într-o familie de țărani. În anii adolescenței, el a participat activ la mișcările revoluționare din Italia și a organizat rezistența, la Torino, împotriva adepților fasciști ai lui Mussolini. Încă de la crearea P.C.I., în 1921, Longo intră în rîndurile Partidului Comunist Italian și desfășoară o vie activitate în cadrul mișcării de tineret. Între 1921 și 1928, el se numără printre conducătorii Uniunii Tineretului Comunist Italian, editează organul ei, „Avanguardia". În 1922, Longo este ales membru al Comitetului de partid din Torino, unul din importantele centre muncitorești italiene. Din 1926, este membru al C.C. al Partidului Comunist Italian, iar în 1931 devine membru al Biroului Politic al C.C.

În timpul războiului civil din Spania (1936—1939), Luigi Longo s-a alăturat luptei poporului spaniol împotriva fascismului, pentru apărarea Republicii. În această perioadă, sub numele de Gallo, el s-a ocupat, în calitate de comisar politic și apoi de inspector general, de organizarea brigăzilor internaționale.

În 1939 — împreună cu alți apărători ai Republicii spaniole emigrați în Franța — Longo este arestat și închis în lagărul de concentrare din Vernet. Un an mai tîrziu, este predat autorităților fasciste din Italia și, pînă în 1943, trăiește în deportare pe insula Ventotene. Din anul 1943 devine unul din principalii organizatori ai Mișcării de Rezistență, acționînd mai întîi în regiunea Romei și apoi în Italia de nord ; în acești ani, este comandant al brigăzilor de partizani „Garibaldi", membru al Comitetului de Eliberare națională al Italiei de Nord și președinte al comisiei militare a acestuia.

Din 1945, Longo este ales vice-secretar general al P.C.I., calitate în care a avut diferite munci de răspundere în aparatul de partid. În 1946, este ales deputat în Adunarea Constituantă, iar din 1948 este membru al Parlamentului.

După moartea vechiului său prieten și tovarăș de luptă, Palmiro Togliatti (21 august 1964), plenara C.C. și a Comisiei Centrale de Control a P.C.I. l-a ales, în unanimitate, la 26 august 1964, pe Luigi Longo în funcția de secretar general al partidului.

R. P.

poșta redacției

CORPUL 2 POLONEZ ÎN BĂTĂLIA PENTRU MONTE CASSINO

Traian Cionfi, Cluj. Obiceiul prietenilor revistei noastre de a contribui cu multă bunăvoință la elucidarea unor probleme ridicate în cadrul „Poștei redacției" nu s-a dezmințit nici de această dată. La solicitarea dv. privind evocarea bătăliei de la Monte Cassino, au răspuns cititorii N. Koslinski și F. Constantiniu, ale căror interesante relatări le-am publicat în numere anterioare. Iată acum o nouă completare primită la redacție pe baza unor surse poloneze (materialele sesiunii științifice a Academiei Poloneze de Științe consacrate războiului de apărare a poporului polonez 1939—1945, „La guerre de libération de la nation polonaise — 1939—1945", „L'effort de guerre de la nation polonaise pendant la seconde guerre mondiale" ș.a.).

La acțiunile celui de-al 15-lea grup al armatei forțelor aliate au participat a 5-a armată americană, a 8-a armată britanică și corpul expediționar francez, sub comanda generalului englez H. R. Alexander. Din cea de-a 8-a armată britanică făcea parte și al doilea corp polonez, sub comanda generalului W. Anders. Acțiunile aliaților aveau drept scop străpungerea sistemului german de apărare bine fortificat, care cuprindea linia lui Gustaw (cu complexele principale : colina Monte Cassino și Monte Cairo), precum și linia lui Hitler (denumită Senger Riegel), sprijinită de localitățile Ponte Corvo, Piedimonte și colina Monte Cassino. Aceste poziții dominau valea rîului Liri, prin care trece via Casilina (șoseaua nr. 6), cel mai scurt drum de la Napoli la Roma. Masivul colinei cu mînăstirea și cel al colinelor apropiate de Monte Cassino au constituit o cheie tactică a poziției, dominînd direct și valea și șoseaua. Repetate de trei ori, încercările de străpungere a liniei lui Gustaw în regiunea Monte Cassino n-au dat rezultate : 17—25 ianuarie 1944 — atac al armatei a 5-a americane și corpului expediționar francez, combinate cu desantul maritim de la Anzio, precum și atacurile armatei a 8-a britanice, întărite de atacurile foarte puternice ale aviației, între 15—18 februarie și 15—25 martie, același an. Abia cel de-al 4-lea atac, declanșat la 11 mai 1944, de către toate forțele aliaților pe frontul de la Apenini la Marea Tireniană, împreună cu atacul de la Anzio, au dus, după lupte foarte grele, la străpungerea liniei germane de apărare și la cucerirea, pe data de 18 mai, de către Corpul 2 polonez, a colinei Monte Cassino, iar apoi a regiunii Piedimonte (24 mai) și a colinei Monte Cairo. Concomitent, unitățile franceze au cucerit lanțul Aurunci. Datorită acestor victorii a fost deschis drumul armatelor aliate spre Roma. Armata germană a reușit totuși să scape de încercuire și, cu mari pierderi, s-a retras la nord de Roma, unde armatele aliate au intrat la 4 iunie. Cucerirea de către Corpul 2 polonez a colinei Monte Cassino — după trei atacuri nereușite ale trupelor aliate — a constituit o contribuție de seamă a polonezilor la victoria comună asupra Germaniei hitleriste. Această victorie a fost însă scump plătită, pierderile Corpului 2 polonez ridicîndu-se la 3 783 de oameni, dintre care 860 de morți, 2 822 de răniți și 101 dispăruți. La poalele colinei Monte Cassino a rămas un mare cimitir militar polonez. După cucerirea colinei Monte Cassino a fost arborat drapelul polonez, iar comandantul forțelor aliate, generalul Alexander, felicitînd Corpul 2 polonez, a declarat : „Această zi a cuceririi fortăreței constituie pentru Polonia o zi de mare glorie. Dacă mi s-ar permite să-mi aleg oamenii pe care aș dori să-i comand, atunci pe voi, polonezii, v-aș alege".

JURIILE

Matei Ungureanu, Bacău. Unul dintre principalele inconveniente ale calității de jurat într-un proces de crimă în Statele Unite este sechestrarea. La New Orleans, de pildă, cei 12 membri ai juriului sînt sechestrați într-un mic hotel, în care locuiesc cîte patru într-o cameră. Un adjunct al șerifului îi păzește chiar în timp ce dorm. Numai în cazuri excepționale li se permite să vorbească la telefon cu soțiile lor, dar aceasta numai după ce obțin, prin intermediul șerifului, o permisiune specială din partea judecătorului Edward Haggerty. În statul New Orleans, jurații nu sînt plătiți pentru osteneala lor. Alte state le acordă o anumită indemnizație. Totuși, participarea la un juriu reprezintă o problemă financiară serioasă pentru oamenii cu venituri modeste. Unele companii acceptă să plătească salariile funcționarilor lor care fac parte din jurii, dar numai cu condiția ca procesele să nu se prelungească prea mult. Printre celelalte contrarietăți pe care un jurat american trebuie să fie pregătit să le întîmpine se mai numără : interogatoriile sîcîitoare și adesea ofensatoare la care sînt supuși de avocați pentru a se determina sănătatea lor mintală ; anchete despre viața lor particulară : amenințări și chiar acte de răzbunare din partea celor pe care îi condamnă. Pentru toate aceste motive, mulți cetățeni evită să se înscrie pe listele de alegători — sursa cea mai obișnuită de selectionare a juraților. Alții merg chiar pînă la a minți în fața tribunalului : răspund că și-au format o opinie fermă despre vinovăția inculpatului sau că se opun din principiu pedepsei capitale, ceea ce duce, de obicei, la eliminarea lor din jurii.

„NULLUM CRIMEN SINE LEGE"

Sanda Muncel, București. Vă mulțumim pentru atenta sesizare. Într-adevăr, forma corectă a principiului de drept roman amintit la rubrica „Reflector" în nr. 5/1969 este „nullum crimen sine lege" sau, eventual, „nulla poena sine lege". Sensul este că nu se poate vorbi de o crimă (sau nu se poate aplica o pedeapsă) fără existența prealabilă a unei legi care să fi definit această crimă sau să fi statornicit această pedeapsă.

CALENDARUL MONDIAL

Maria Pană, București. Vă referiți, probabil, la așa-numitul calendar mondial, propus în anul 1900 de prof. L. A. Grosclaude, și avînd ca unitate de bază trimestrul. În fiecare trimestru, prima lună începe cu ziua de duminică și are 31 de zile. A doua și a treia lună au cîte 30 de zile, iar ultima zi a celei de-a treia luni este sîmbătă. În felul acesta, prima lună a trimestrului are cinci duminici, celelalte două cîte patru duminici, dar toate lunile anului au cîte 26 de zile lucrătoare. Scopul calendarului era, ca și al celor propuse anterioar (preotul italian Marco Mastrofini în 1834, filozoful Auguste Compte în 1844) nu o mai mare acuratețe în calcularea timpului, ci o mai comodă activitate comercială, industrială etc. Unul din avantajele calendarului mondial era faptul că putea fi memorizat, datele căzînd totdeauna în aceeași zi. În ciuda marii publicități care i s-a făcut și a faptului că unele țări s-au pronunțat în favoarea lui, calendarul mondial nu a fost adoptat.

ISTORICUL PAȘAPORTULUI

Stere-Gheorghe Ionescu, București. 1) Cuvîntul pașaport a fost format din două cuvinte franceze : passer = a trece și port. Inițial, el reprezenta actul care permitea intrarea sau ieșirea dintr-un port. În timp de război se emiteau pașapoarte care autorizau persoanele din țări neutre să părăsească țările beligerante. Abia în timpurile moderne, pașaportul a devenit un document emis de un guvern național cu scopul de a identifica o persoană care călătorește peste hotare ca cetățean al respectivei țări, implicînd dreptul acelei persoane de a se afla sub protecția țării sale în timp ce se află în străinătate, precum și dreptul de a se înapoia în patrie. 2) Deturnarea spre Cuba a unor avioane cu alte destinații reprezintă, îndeobște, rezultatul acțiunii unor americani care doresc să obțină azil politic în Cuba. Practica a apărut ca urmare a faptului că Statele Unite nu permit cetățenilor lor să viziteze Cuba. În primele șase săptămîni ale acestui an, 14 avioane care zburau spre Miami (Florida), dintre care 10 aparținînd unor companii americane, au fost forțate de către un pasager înarmat să-și schimbe ruta și să aterizeze la Havana. Piloții de pe liniile care deservesc Florida au ordin să nu reziste tentativelor de deturnare a avioanelor lor, pentru a nu pune în primejdie viața pasagerilor. Ei au la bord o hartă care să le ajute, în caz de nevoie, să aterizeze în bune condiții pe acest aeroport, precum și textul formulei tip prin care urmează să solicite permisiunea de a ateriza la Havana. După ce pasagerul care a determinat schimbarea traseului este lăsat la destinația dorită, avionul se întoarce, cu ceilalți călători, la ruta normală. Se crede că nu toți cei ce procedează la asemenea deturnări de avioane au motivări politice ci că, printre ei, sînt și persoane dornice de a-și face publicitate cu orice preț.

PARCURI ȘI REZERVAȚII NAȚIONALE

Martin Olaru, comuna Foratic, județul Caraș-Severin. 1) În Statele Unite și Canada, parcurile naționale sînt zone protejate prin lege pentru conservarea frumuseților naturale și a faunei sălbatice. Ele sînt deschise vizitatorilor. În Anglia, prin parcuri naționale se înțeleg regiunile puțin populate, în care se păstrează intacte frumusețile peisajului, iar prin rezervații ale naturii — spațiile în care sînt apărate de exterminare animalele sălbatice și păsările. În Africa, principalul obiectiv al parcurilor naționale este prezervarea faunei, spre deosebire de rezervațiile de vînătoare. În Statele Unite există circa 30 de parcuri naționale, cele mai multe dintre ele foarte mari. Dacă cele mai întinse sînt Katmai în Alaska, Valea Morții în California și Nevada, Everglades în Florida, cel mai frumos prin sălbăticie și varietatea peisajului este considerat a fi Grand Canyon. În Africa, cele mai mari parcuri și rezervații naționale sînt Selous și Rungwa în Tanzania, Kafue în Zambia, rezervația Luando și parcul național Moçamedes în Angola. 2) Nu sîntem în măsură să vă furnizăm adrese pentru schimb de ilustrate.

Radu Ștefănescu, București. În ziare apar deseori observații critice la adresa nomenclaturii străzilor din București și din alte orașe. Revista noastră nu se ocupă cu această categorie de probleme.

poșta redacției

TURNUL LONDREI

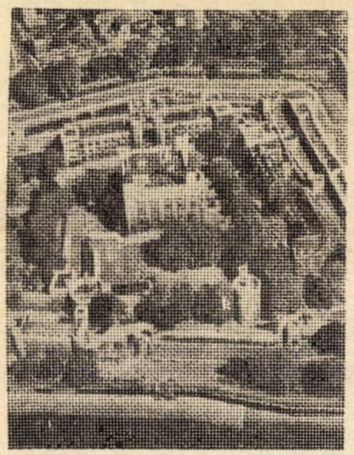

Matei Șimandan, Arad. 1) Turnul Londrei este o veche fortăreață situată în partea de răsărit a Londrei, pe malul nordic al Tamisei. Potrivit tradiției (Shakespeare în Richard al III-lea și alte surse), Turnul ar fi fost construit inițial de Iulius Caesar. Într-adevăr, sub temeliile lui s-au găsit rămășițele unor fortificații romane. Construcția actuală acoperă o suprafață hexagonală neregulată și este înconjurată de un șanț, umplut cîndva cu apă din Tamisa, dar în prezent uscat. Două linii de fortificații înconjoară Turnul alb, flancat de patru turnuri mai mici. Acest turn a fost ridicat de Gundulf, episcop de Rochester în anul 1078. Dintre celelalte clădiri mai notăm cazărmile (clădite în 1845) și capela Sf. Petru, datînd de la începutul secolului al XII-lea și restaurată în secolul al XIV-lea. Linia interioară de fortificații, numită zidul Ballium, are 13 turnuri, dintre care unul, turnul Wakefield, este locul de depozitare a bijuteriilor coroanei. Principalul interes istoric al Turnului Londrei rezidă în faptul că a fost locul de detențiune a unor prizonieri de rang foarte înalt. Cei mai mulți dintre ei au fost ținuți în Turnul Beauchamp. Execuțiile aveau loc atît în fortăreața Turnului, cît și pe colina pe care este situată. Mulți dintre cei executați — de pildă, sir Thomas Morus, soțiile lui Henric al VIII-lea (Anna Boleyn și Katharine Howard), lady Jane Grey și soțul ei Dudley, ducele de Monmouth — sînt înmormîntați în capela Sf. Petru. Turnul Londrei a fost nu numai închisoare, ci și reședință regală în anumite perioade. Palatul regal a fost dărîmat din ordinul lui Cromwell. Paznicii Turnului poartă și azi costume din epoca Tudorilor. 2) Nu se cunoaște încă lista participanților la viitoarea expoziție internațională de la Osaka.

MANDATE PREZIDENȚIALE

Marcel A. Păunaș, Craiova. Urmărind „Poșta redacției", ați putut, fără îndoială, să constatați că ne scriu mulți tineri ale căror preocupări se aseamănă cu ale dv. Aceste scrisori reprezintă pentru noi un ajutor prețios, ele indicîndu-ne preferințele cititorilor noștri, direcțiile în care se îndreaptă interesul lor. Ne bucură faptul că v-am oferit, prin articolele noastre, informații ample despre subiectele care vă pasionează. Vom ține seama de dorința dv. de a citi noi articole despre războiul din Nigeria. Întrucît, după cum ne comunicați, cititi „Lumea" din anul 1967, veți găsi în nr. 49/1967 lista tuturor președinților Statelor Unite, cu menționarea anilor în care și-au îndeplinit mandatul. În nr. 4/1969 au fost prezentați, într-un articol însoțit de fotografii, cei 14 președinți republicani. Vom face același lucru pentru președinții democrați. George Washington a îndeplinit două mandate prezidențiale (din 1789 pînă în 1797). Singurul președinte al Statelor Unite care a îndeplinit trei mandate a fost Franklin Delano Roosevelt (între 1933 și 1945).

CANADA

Tudor Miricescu, București. Nu s-a stabilit niciodată în mod precis de unde provine numele Canada. Unii au sugerat că ar deriva dintr-un cuvînt indian care înseamnă „locul unde se îngustează apele" (cu referire la fluviul St. Lawrence). Alții au presupus că, vreun explorator portughez, nemulțumit de faptul că nu găsise fie aur, fie un drum spre Cathay, în timp ce naviga pe fluviul St. Lawrence, va fi exclamat „Canada", ceea ce în limba portugheză înseamnă „nimic aici". În momentul de față, primul ministru Pierre Trudeau discută, în orice caz, cu cei 10 premieri ai provinciilor, propunerea de a se schimba numele țării. S-a sugerat ca ea să se numească „Uniunea Canadiană", această denumire „reflectînd mai bine structura federativă a Canadei și, totodată, asocierea a două națiuni". Conferința va dezbate, de asemenea, problema regimului de stat. Unii consideră potrivit ca viitoarea constituție să prevadă menținerea formei de guvernămînt monarhice (șeful statului fiind regina Angliei) : alții propun proclamarea republicii.

REGE SAU REGINĂ ?

Ing. Norbert Zilberman, Iași. 1) Observația dv. este îndreptățită : la 8 mai 1945, Churchill a cîntat, desigur, „God save the King", nu „God save the Queen", dat fiind că, în momentul respectiv, Anglia avea un rege, pe George al V-lea. 2) Atît în răspunsul dat în nr. 7/1969 cititorului Ion Toncov din Deta, cît și în numeroase alte prilejuri, s-a precizat amănunțit cum se stabilește data alegerilor prezidențiale în S.U.A.

Petru Smereca, comuna Vicovul de Sus, județul Suceava. Ne bucură interesul pe care, după cum ne comunicați, vi l-au suscitat serialele noastre după memoriile lui Winston Churchill și ale lordului Moran, ca și ultimul nostru serial despre Krupp. Reținem propunerea dv. de a prezenta și alte episoade semnificative ale proceselor de la Nürnberg.

Ing. Nicolae Cochină, București. 1) Partidele politice din Cehoslovacia (menționate la „Poșta redacției" din nr. 8/1969, în răspunsul dat cititoarei Iulica Mocanu) activează împreună, în cadrul Frontului Național, de peste 20 de ani. 2) Decanul corpului diplomatic nu este nici ales, nici numit. Titlul revine automat ambasadorului cu cea mai mare vechime în postul respectiv. 3) Vizitele protocolare de prezentare ale noilor ambasadori la o serie de înalte oficialități înainte de prezentarea scrisorilor de acreditare fac parte din uzanțele diplomatice. 4) Tablourile furate din muzeul Bruckenthal nu au fost încă găsite.

Ion Sandu, comuna Purcăreni, județul Argeș. 1) Între cele două persoane nu există nici o legătură de rudenie. 2) Maria Teresa de Austria (1638—1683), soția lui Ludovic al XIV-lea, era fiica regelui Spaniei Filip al IV-lea și a Elisabetei. Între ea și împărăteasa Austriei Maria Teresa (1717—1780) nu au existat legături de rudenie. În schimb, fiica Mariei Teresa a Austriei, Maria Antoaneta, avea să devină soția lui Ludovic al XVI-lea și să fie decapitată în timpul Revoluției franceze. 3) Manolis Glezos continuă să fie deținut în închisoare.

Ioan Cozma, Iași. 1) Articolele și comentariile proprii pe teme politice de actualitate, împreună cu corespondențele din străinătate ocupă, în mod firesc, cea mai mare parte din spațiul consacrat de revista noastră problematicii internaționale. De aceea, ne este greu să înțelegem observația dv. 2) Puteri nucleare sînt, în momentul de față, Statele Unite, Uniunea Sovietică, Franța, Marea Britanie, Republica Populară Chineză. 3) Despre implicațiile internaționale ale conflictului din Orientul Mijlociu, revista noastră a relatat în repetate rînduri.

Gheorghe Popescu-Ghergani, București. Întru totul de acord cu considerațiunile dv., așteptăm totuși contribuții mai apropiate de specificul „Poștei redacției", așa cum apare ea în revista noastră.

Ioan Fărcaș, comuna Prundul Bîrgăului, județul Bistrița-Năsăud. După cum am răspuns și altor cititori : 1) despre Interpol am relatat în cîteva rînduri, chiar în cadrul „Poștei redacției" ; 2) România nu face parte din Interpol ; 3) pentru amănunte suplimentare consultați cartea „Interpolul în acțiune", de Ion Aszodi.

Tănase Giurgiu, comuna Lunca-Mureș, județul Alba. Recitind articolele publicate la rubrica „Din activitatea partidelor comuniste și muncitorești", veți găsi răspuns la întrebările dv.

Viorica Dimitriu, Tîrgoviște. 1) „Moartea unui președinte" și „O judecată pripită" sînt singurele cărți despre asasinatul de la Dallas traduse în limba română. 2) Desfășurarea procesului de la New Orleans a fost urmărită de revista noastră cu începere din nr. 6/1969.

Gheorghe N. Luxandra, comuna Stîlpeni, județul Argeș. 1) Soția lui Régis Debray locuiește la Paris. De curînd, ea a fost în Bolivia unde i s-a permis să-și vadă soțul. Cu acest prilej a declarat că speră să obțină grațierea lui. 2) Nu considerăm necesar să revenim mereu asupra problemelor în privința cărora nu intervine nimic nou, așa cum este reținerea lui Chombe în Algeria, situația președintelui Sukarno etc.

Rudolf Atzberger, Brașov. Problema care vă interesează nu este de competența revistei noastre.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Întreprinderea minieră

ORADEA

str. Vasile Alecsandri nr. 2 — telefon 1 45 00 — telex 034218

PRODUCE PRIN

UZINELE „DERNA—TĂTĂRUŞ“

uleiuri

EIURI MINERALE RAFINATE

ULEI F. 5002 conform STAS 6254-60, cu punct congelare 60°C pentru ungerea aparatelor, canismelor fine, dispozitive de control, ıtru dispozitive hidromecanice care lucrează temperaturi foarte scăzute.

ULEI F. 5003 conform STAS 2535-61, cu punct congelare 40° pentru ungerea maşinilor fririfice (acţionate cu amoniac şi freon) precum pentru destinaţii speciale.

ULEI DIELECTRIC conform STAS 811-61 pentru nsformatori, întrerupători şi alte aparate ctrice.

ULEI HIDROMECANIC H. 5005 pentru transmisii lromecanice, dispozitive de comandă, prese de altă presiune. La cerere se livrează şi tipul tispumant H 5005 A, pentru dispozitive unde e ous unei agitări puternice.

bitumuri

Bitumuri naturale şi bitumuri speciale pentru construcţia de drumuri, izolări hidrofuge, termice, protecţii anticorozive pentru industria electrotehnică şi alte destinaţii speciale.

fabrica de cuie sîrma și lanțuri

GALAȚI
Bd. George Coșbuc nr. 219

livrează

CUIE
lanțuri
CUIE
sîrma

cuie
TINTE
SÎRMA

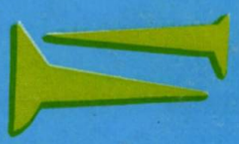

● cuie construcții 1,8—4 mm ; ● ținte albe 1,2—1,6 mm ● cuie tablă 2—2,2 mm ● cuie wagnere ● cuie turnătorie ● sîrmă arsă stas 889—52 ● lanțuri industriale 20—38 mm.

Pentru obținerea repartițiilor, solicitatorii se vor adresa la M.I.M. — D.A.D. — București.

Lei 2

Nr. 10 27 februarie 1969

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
ARHIVA

LUMEA

ROMÂNIA ÎN VIAŢA INTERNAŢIONALĂ

U.E.O. şi criza franco-britanică

Stenograma dialogului Apollo 8 – Pămînt

Reportaj pe glob

FLORENŢA ANZILOR

Actualitatea internațională

Londra. Cortegiul președintelui S.U.A. îndreptîndu-se spre Downing Street, pentru convorbiri între Richard Nixon și premierul britanic Harold Wilson

Luni s-a deschis la Washington conferința internațională „Intelsat", care dezbate problemele sateliților de telecomunicații. Participă reprezentanți a 67 de state și specialiști din 15 state nemembre ale organizației, în calitate de observatori

Calcutta. Populația salută rezultatele recentelor alegeri din Bengalul de vest soldate, după cum se știe, cu un important succes al forțelor de stînga

LUMEA

Nr. 10 (279) — 27 FEBRUARIE 1969

sumar

2 REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ÎN VIAȚA INTERNAȚIONALĂ. *Corneliu Mănescu*

5 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Corneliu Vlad*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

9 Călătoria vest-europeană a președintelui Nixon — Etapa Bruxelles. *Georges Dascal* — Etapa londoneză. *Richard Clements*

18 TOKIO. Între „raporturi speciale" și poziții proprii. *Florea Țuiu*

ARTICOLE

7 U.E.O. și criza franco-britanică. *Florica Șelmaru*

11 Cadrul instituțional al telecomunicațiilor spațiale *Liviu Bota*

12 Congresul P.C.I. și problemele interne și externe ale Italiei. *Giuseppe Boffa*

14 Țările afro-malgașe și asocierea la Piața comună. *Ilie Șerbănescu*

19 În orașul lui Copernic. *Iosif Dumitrașcu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Florența Anzilor. *Iuri Ionescu*

21 Dialogul Apollo-8 — Pămînt

SERIAL

24 Krupp. William Manchester

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Le Monde, Newsweek, The Christian Science Monitor, Bingo, L'Express, New Statesman

PROFIL

30 JAN MARKO, ministrul afacerilor externe al R. S. Cehoslovace

POȘTA REDACȚIEI (31-32)

În acest număr

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

CORNELIU MĂNESCU
ministrul afacerilor externe

ROMÂNIA SOCIALISTĂ ÎN VIAȚA INTERNAȚIONALĂ

pag. 2

ACTUALITATEA PE GLOB

● Primele etape ale călătoriei președintelui Nixon — pag. 9-10

● Criza relațiilor franco-britanice — pag. 7

● Țările afro-malgașe și Piața comună — pag. 14

CORESPONDENȚE

● **Roma: După Congresul comuniștilor italieni** — pag. 12

● **Tokio: Între „raporturi speciale" și poziții proprii** — pag. 18

● **Torun: Azi în orașul lui Copernic** — pag. 19

DIALOGUL APOLLO-8 PĂMÎNT

pag. 24

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA în viața internațională

Corneliu MĂNESCU
ministrul afacerilor externe

Este de netăgăduit că în ultimul sfert de veac am fost martorii unor transformări de anvergură pe harta politică a lumii, caracterizate prin statornicirea orînduirii socialiste într-o serie de state din Europa, Asia și America, prin apariția unui număr impresionant de state noi, care și-au cîștigat prin lupte și eforturi independența națională, prin amploarea, ponderea și influența mereu crescîndă a forțelor progresiste din întreaga lume. Consecința logică, firească, a acestor transformări sociale, politice, economice — expresie a unui proces obiectiv de renaștere și afirmare națională a popoarelor — o constituie creșterea considerabilă a numărului statelor membre ale comunității internaționale și a importanței rolului lor în rezolvarea problemelor cu care aceasta e confruntată. Este un proces care, prin aria, intensitatea și complexitatea sa, depășește cu mult pe cel care a frămîntat continentul nostru la apariția primelor state naționale.

Devenirea lumii contemporane, cu toate diferențierile și contrastele ce o caracterizează, evidențiază două tendințe indisolubil legate, în jurul cărora se concentrează aspirațiile majore ale națiunilor : pacea și socialismul. Este incontestabil că, în stadiul tehnologic atins actualmente de umanitate, acestea se condiționează reciproc.

În acest context, se înscrie vocația internațională a României contemporane, ca țară socialistă. Dacă, în trecut, România — ca și alte state ale Europei — a cunoscut experiența amară a subdezvoltării, a dependenței și dominației străine, în condițiile socialismului — cînd poporul nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român, și-a dobîndit deplina libertate și neatîrnare — ea își poate afirma plenar voința de a contribui la pacea și conlucrarea internațională. Desigur, rolul țării noastre în concertul națiunilor nu a apărut pe un teren gol. El își are sorgintea în tradițiile noastre progresiste, are rădăcini profunde în trecutul istoric și social al României și îndeosebi în prefacerile care au marcat, în prima jumătate a veacului trecut, pătrunderea țării pe făgașul lumii moderne. Singură, însă, numai opțiunea noastră pentru socialism — luată în consensul întregului popor — a permis afirmarea, cu o nemaiîntîlnită vigoare, a forțelor creatoare, talentului și puterii de muncă a națiunii române, exercitarea pe arena mondială a unei politici externe de largă apreciere internațională.

Actualul moment politic intern — acum, cînd ne aflăm la sfîrșitul ultimei legislaturi și în preajma alegerilor deputaților în Marea Adunare Națională și în organele locale ale puterii de stat — oferă prilejul unei retrospective a profundelor transformări petrecute în societatea românească, a remarcabilelor înfăptuiri ale poporului nostru în toate domeniile de activitate și, deopotrivă, degajarea cu claritate a liniilor de dezvoltare ale programului multilateral de înflorire a României socialiste. Realitatea demonstrează caracterul de strînsă interdependență, condiționarea reciprocă între interesele primordiale ale poporului român și interesele generale ale cauzei păcii, democrației și socialismului. Se vădește, astfel, unitatea dialectică între sarcinile activității interne ale partidului și statului român — de continuă întărire a forței materiale și spirituale a poporului nostru — și sarcinile internaționale, de promovare a unei politici externe întemeiate pe prietenia și colaborarea cu țările socialiste, cu toate popoarele lumii, pe solidaritatea cu toate forțele antiimperialiste.

În acest spirit, a acționat și acționează Partidul Comunist Român, forța conducătoare unanim recunoscută în toate domeniile vieții noastre sociale, autoritatea politică supremă a națiunii. Principiile elaborate de Congresul al IX-lea al P.C.R., de Conferința Națională, reafirmate de Marea Adunare Națională în sesiunile din iulie 1967 și august anul trecut, constituie liniile directoare ce guvernează întreaga activitate politică internațională a României. Recent, un document de excepțională valoare, precum Manifestul Frontului Unității Socialiste, tocmai prin acea dublă virtute a sa — de a prezenta nu numai o esențială retrospectivă dar și un program de perspectivă — a dat o nouă expresie consecvenței cu care partidul și guvernul nostru urmăresc înfăptuirea neabătută, pas cu pas, a politicii interne și externe, reflectă încă o dată caracterul profund științific și creator al politicii P.C.R., modul realist de abordare a problemelor complexe ale desăvîrșirii construcției socialismului.

Pătrunsă de conștiința unei înalte responsabilități pentru mersul înainte al operei de făurire a noii orînduiri și pentru cauza generală a socialismului și păcii, politica partidului și statului nostru întrunește adeziunea unanimă a națiunii române, ea este o emanație firească a cerințelor și deziderateloi primordiale ale întregului popor. Experiența democrației noastre socialiste învederează faptul că la elaborarea ei, la luarea tuturor hotărîrilor politice majore, participă cele mai largi mase populare. Într-adevăr, consultarea populară pe teme de cardinală însemnătate — externe sau interne — a devenit, cu precădere în anii ultimei legislaturi, o practică curentă a partidului și statului nostru.

Întemeiate pe girul suprem al consensului național, politica externă a României, relațiile sale internaționale se înscriu pe coordonate care dau distinctivitate și continuitate poziției sale. În centrul politicii externe a țării noastre se situează, ca o preocupare constantă, prietenia, alianța și colaborarea frățească cu toate țările socialiste, de care ne leagă comunitatea orînduirii sociale, convingerile ideologice și filozofice marxist-leniniste, țelurile și aspirațiile fundamentale.

Militînd pentru continua dezvoltare a relațiilor dintre țările socialiste, pe baza principiilor marxism-leninismului și internaționalismului socialist, ale independenței și suveranității fiecărui stat, respectării egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești, România s-a pronunțat și se pronunță pentru extinderea și amplificarea colaborării și întrajutorării tovărășești în toate domeniile vieții politice, economice, sociale, cultural-științifice. Sîntem convinși că prin statornicirea acestor principii, socialismul poate oferi relațiilor interstatale cea mai largă sferă de manifestare, un cîmp fertil pentru conlucrarea între țări aparținînd unei comunități de state libere și independente, investite de istorie cu înalta misiune de a demonstra, practic, superioritatea orînduirii lor sociale.

Călăuzită de aceste exigențe fundamentale, România, ca parte integrantă a sistemului socialist mondial, își afirmă hotărîrea de a dezvolta necontenit prietenia și alianța cu toate țările socialiste, de a-și îndeplini cu lealitate îndatoririle ce-i revin ca membră a C.A.E.R. și a Tratatului de la Varșovia, în spiritul statutului și al principiilor adoptate de comun acord la constituirea acestor organisme. În planul raporturilor eco-

nomice, acordurile bilaterale și multilaterale încheiate între țara noastră și celelalte țări socialiste oferă vaste posibilități pentru schimburi de bunuri, pentru realizarea în comun a unor obiective economice, pentru extinderea cooperării în producție, în activitatea tehnico-științifică. Este firesc ca permanenta intensificare și perfecționare a legăturilor între statele socialiste să stimuleze o evoluție ascendentă a fiecărei țări în parte, în conformitate cu imperativele dezvoltării ei proprii și, prin aceasta, să contribuie la întărirea întregului sistem socialist.

Totodată, pornind de la realitatea existenței țărilor cu orînduiri sociale diferite, România consideră că dezvoltarea unor raporturi normale cu toate statele, extinderea schimburilor de valori materiale și culturale, a cooperării în vederea soluționării marilor probleme ale timpului nostru, ale apărării păcii și securității, constituie o necesitate imperioasă a actualității. În acest sens, România desfășoară o intensă activitate de cultivare și de extindere a relațiilor cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială.

Relațiile internaționale ale României socialiste au marcat în ultimii ani o dezvoltare impetuoasă. Astfel, în anii 1965—1969 au fost stabilite relații diplomatice cu încă 20 de țări, încît numărul total al statelor cu care România întreține în prezent relații diplomatice ajunge la 90. Pe aceeași linie ascendentă se înscriu și relațiile economice ale țării noastre, schimburile ei comerciale și cooperarea tehnico-științifică cu alte țări. În perioada care a trecut de la alegerile precedente, au fost semnate noi acorduri cu numeroase state de pe glob, România colaborînd astăzi, pe plan economic și comercial, cu peste 100 de țări.

Statul român acordă o atenție deosebită relațiilor de prietenie cu popoarele din Africa, Asia, America Latină, eforturilor acestora pentru dezvoltarea de sine stătătoare a economiei și culturii lor pe drumul progresului social și al păcii. Considerăm că este necesar să se facă totul pentru lichidarea decalajului existent între țările slab dezvoltate și cele cu un nivel mai ridicat de dezvoltare.

O evoluție pozitivă au cunoscut raporturile României cu o serie de țări dezvoltate din Occident, în cadrul cărora un loc important îl ocupă cele din Europa.

În exercitarea rolului său internațional, România duce, astfel, o politică activă, de dezvoltare a colaborării și încrederii reciproce între state, favorabilă apropierii și întăririi prieteniei între popoare. Diplomația română a urmărit cu consecvență transpunerea în viață a acestei linii de principiu. Nu cred că este cazul să expun în detaliu stadiul relațiilor noastre cu diversele state ale lumii. Voi aminti doar că, în ultimii ani, s-au intensificat considerabil contactele directe dintre oamenii de stat români și cei din țările socialiste, precum și din alte țări ale lumii. Un mare număr de delegații guvernamentale străine ne-au vizitat țara ; nu mai puțin numeroase, delegațiile românești au fost prezente pe aproape toate continentele. Tratativele care au avut loc s-au soldat nu numai cu rezultate folositoare prin ele însele, dar și prin acorduri.

Această intensă activitate politico-diplomatică se completează cu activitatea pe tărîm economic. Politica economică externă a României preconizează participarea sa din ce în ce mai amplă la circuitul economic mondial și la diviziunea internațională a muncii. Datorită rezultatelor remarcabile obținute în dezvoltarea și diversificarea economiei naționale, creșterea comerțului nostru exterior a fost, în anii 1961—1967, de 11,8 la sută pe an, proporție care depășește ritmul de creștere a comerțului mondial în ansamblu. Schimbări calitative semnificative au avut loc în structura schimburilor economice ale României. Astfel, exporturile de mașini și utilaje, produse chimice și mărfuri industriale de larg consum, care reprezentau 24,6 la sută din schimburi în 1960, au ajuns să reprezinte 34,5 la sută în 1966 și se află în continuă creștere.

Pornind de la interesele asigurării păcii și progresului omenirii, ale creării unui climat de înțelegere și cooperare între toate popoarele lumii, România se pronunță pentru respectarea strictă a unui ansamblu de principii, ca fundament al tuturor acțiunilor politico-diplomatice în relațiile interstatale, în exercitarea politicii externe a statelor. **„Întreaga viață internațională** — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — **învederează că una din condițiile fundamentale ale progresului pe calea dezvoltării încrederii și colaborării dintre națiuni este așezarea fermă a raporturilor dintre state pe temelia solidă a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Respectarea strictă a acestor principii, a dreptului sacru al fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele, de a-și alege de sine stătător căile dezvoltării, de a-și exercita prerogativele suveranității naționale, reprezintă premisa esențială a unei colaborări internaționale eficiente și rodnice, chezășia consolidării păcii în lume".**

Cursul evenimentelor internaționale de după cel de-al doilea război mondial atestă că principala sursă a tensiunii și crizelor care au apărut a fost întotdeauna încălcarea unuia sau altuia din aceste principii. S-a demonstrat, în fapt, că pacea, colaborarea internațională și securitatea depind în cea mai mare măsură de respectarea lor de către fiecare stat, astfel încît dezvoltarea fiecărei națiuni să pornească de la recunoașterea drepturilor celorlalte națiuni, de la excluderea oricărei frustrări aduse acestor drepturi.

Așa cum atestă întreaga dezvoltare a lumii contemporane, progresul fiecărui popor trebuie să emane din însăși ființa lui, el trebuie să exprime aspirațiile sale profunde, în forme și modalități corespunzătoare trăsăturilor calitative care-l disting de celelalte popoare, și care îi oferă posibilitatea de a valorifica nestingherit toate potențele sale materiale și spirituale. Conceptul de națiune nu numai că nu s-a perimat, dar a căpătat un conținut mai bogat, mai complex, afirmîndu-se ca un factor dinamic, cu resurse inepuizabile, cel puțin pentru mult timp de aici înainte. Alături de națiunile mai vechi și mai maturizate, dreptul la o existență de sine stătătoare și-l afirmă zecile de națiuni noi, născute în lupta de eliberare națională.

Dacă democrația și progresul sînt deziderate necesare și autentice, atunci, pe plan mondial, aceasta impune cu necesitate respectarea voinței fiecărei națiuni, a dreptului ei de a-și alege calea dezvoltării, de a-și dezvolta capacitățile pe spațiul geografic în care trăiește, de a fi considerată partener cu drepturi egale în rezolvarea problemelor de interes general ale comunității internaționale. Cu alte cuvinte, respectarea intereselor legitime ale popoarelor cere ca, în domeniul relațiilor internaționale, să domnească etica internațională, principiile unanim admise ale dreptului internațional.

România respectă neabătut aceste principii în întreaga sa activitate internațională. Implicațiile pozitive ale acestora sînt practic nelimitate : ele oferă o bază certă, durabilă coexistenței pașnice și active a țărilor cu regimuri social-politice diferite, constituie unicul cadru acceptabil pentru rezolvarea oricăror crize și divergențe ce apar în raporturile internaționale, un cîmp nelimitat pentru dezvoltarea relațiilor dintre state, pentru lărgirea și stimularea circuitului de valori materiale și spirituale.

Statul și guvernul român consideră de o importanță fundamentală dezvoltarea unor relații normale de pace și cooperare între țările europene, singura soluție realistă pentru înfăptuirea unei trainice securități pe continentul nostru. După părerea guvernului român — și după cum s-a vădit pînă acum — calea spre atingerea țelului securității europene este continuarea eforturilor consacrate ameliorării necontenite a relațiilor dintre țările continentului în toate domeniile, pe baza încrederii și avantajului reciproc, a neamestecului în treburile interne. Aceasta presupune eliminarea tuturor rămășițelor celui de al doilea război mondial, a urmărilor nefaste ale perioadei războiului rece, a tuturor stărilor de lucruri anacronice care generează încordare, neliniște și neîncredere între state, recunoașterea realităților Europei politice de azi — ceea ce implică

ROMÂNIA
ÎN VIAȚA INTERNAȚIONALĂ

recunoașterea celor două state germane, a inviolabilității granițelor existente, inclusiv a frontierei Oder-Neisse. România se pronunță pentru desființarea blocului N.A.T.O. și, concomitent, a Tratatului de la Varșovia, pentru lichidarea bazelor militare de pe teritoriile străine, retragerea tuturor forțelor armate în limitele frontierelor lor naționale.

Un examen realist al Europei politice contemporane duce la ideea că instaurarea unei atmosfere de autentică și echitabilă colaborare între state suverane și egale în drepturi exclude orice acțiune de natură să împiedice evoluția legică a procesului de destindere pe continent. Este știut că cercurile imperialiste, revanșarde, se opun normalizării relațiilor dintre state, creează focare de tensiune, caută să „revitalizeze" blocul militar N.A.T.O., — acțiuni incompatibile cu interesele generale ale Europei. Experiența istoriei arată cu evidență că procesul de destindere și înfăptuire a securității, de normalizare a raporturilor interstatale este incompatibil cu politica de forță în toate manifestările ei, exclude demonstrațiile de forță, executarea, cu participarea mai multor state, de manevre militare pe teritoriile altor țări sau la frontierele altor state. Dezvoltarea, în ultimii ani, a unui larg consens european, favorabil instaurării unui climat de rodnică și echitabilă colaborare între statele continentului nostru, amplificarea continuă a contactelor și schimburilor intereuropene, ne dau însă convingerea că aceste acțiuni pot fi contracarate și că, prin eforturi tenace, tact și multă stăruință, normalizarea relațiilor dintre state va deveni un proces ireversibil, dominanta politică majoră a Europei. În realizarea acestui nobil deziderat al vieții internaționale sînt chemate să-și aducă o contribuție constructivă toate statele, mari și mici, de pe continentul nostru.

Datorită acțiunii forțelor imperialiste, zone ale globului pămîntesc continuă să fie teatrul unor crize care ajung pînă la conflicte armate, ce trezesc îngrijorarea profundă a opiniei publice mondiale.

Manifestîndu-și deplina solidaritate cu lupta dreaptă a poporului vietnamez căruia i-a acordat și îi va acorda întregul său sprijin moral, politic, material și diplomatic, România consideră că trebuie să se facă totul pentru încetarea agresiunii S.U.A. în Vietnam, pentru ca tratativele ce au loc în prezent la Paris să ducă la reglementarea pașnică a conflictului. În același timp, considerăm că problema vietnameză poate fi rezolvată în mod trainic numai de pe poziția recunoașterii dreptului sfînt al poporului vietnamez de a-și hotărî singur, fără amestec din afară, calea dezvoltării sale viitoare.

O altă problemă serioasă care trezește îngrijorarea sporită a opiniei publice mondiale este situația din Orientul Apropiat. Precum se știe, încă de la declanșarea conflictului din această regiune, România și-a expus poziția în concordanță cu cerința fundamentală a vieții internaționale contemporane, cerință stipulată și de Carta O.N.U., și anume aceea că diferendele dintre state trebuie rezolvate prin metoda tratativelor și nu pe calea armelor, că trebuie asigurat tuturor popoarelor dreptul la existență și dezvoltare, că forța nu creează dreptul, că nu sînt admisibile cuceririle teritoriale. După părerea guvernului român, pentru normalizarea situației din Orientul Apropiat este necesară aplicarea, fără întîrziere, a rezoluției Consiliului de Securitate al O.N.U., care stipulează retragerea trupelor israeliene de pe teritoriile ocupate, rezolvarea problemei refugiaților arabi, asigurarea condițiilor pentru existența liberă și dezvoltarea nestingherită a fiecărui stat din această regiune.

România este gata să-și aducă contribuția la rezolvarea oricăror crize internaționale dacă aceasta poate fi de un ajutor efectiv și corespunde concepțiilor pe care se întemeiază politica sa externă.

Analiza participării țării noastre la diverse organizații internaționale arată clar o activitate susținută, inițiativele românești fiind bazate pe dorința de a conlucra cu alte țări în vederea găsirii unor răspunsuri potrivite problemelor mondiale actuale. Precum se știe, România acordă o deosebită însemnătate Organizației Națiunilor Unite, s-a pronunțat și se pronunță consecvent pentru ca această organizație — prin respectarea consecventă a Cartei — să devină un instrument de consolidare a păcii și securității, de favorizare a cooperării între state, să fie un for cu adevărat universal în care națiunile să conlucreze spre binele păcii generale, al progresului.

Sînt cunoscute o serie de inițiative ale României la O.N.U. și n-aș aminti aici decît unele dintre ele. De pildă, Rezoluția numită „Acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între state europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite" consacră idei și principii fundamentale pentru dezvoltarea relațiilor intereuropene, întărirea păcii și securității pe continentul nostru. Aș aminti, de asemenea, preocuparea României în ceea ce privește elaborarea unei declarații cuprinzînd principiile colaborării economice internaționale, concretizate în actul final al primei conferințe a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare. Pe linia aceleiași preocupări se situează rezoluția adoptată în 1965, la propunerea României, de Consiliul Economic și Social cu privire la punerea în valoare și utilizarea resurselor umane în procesul dezvoltării. O audiență deosebită a avut „Declarația cu privire la promovarea în rîndul tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare", adoptată în unanimitate, din inițiativa României, la cea de-a XX-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U.

Conștientă de răspunderea ce-i revine ca membru în Comitetul celor 18, România a depus o activitate susținută pe tot parcursul etapelor de elaborare a Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, atît în Comitet, cît și în Adunarea Generală a O.N.U., a acționat consecvent pentru ca acest tratat să constituie un instrument eficient de garantare a securității fiecărui stat semnatar, de îndepărtare reală a pericolului nuclear. Acest prim pas fiind făcut, România militează pentru interzicerea folosirii armelor nucleare, încetarea tuturor experiențelor cu arma atomică, sistarea producției de armament nuclear, reducerea și, în ultimă instanță, eliminarea din arsenalele naționale a stocurilor de arme nucleare și a mijloacelor de transportare a lor la țintă. Crearea de zone denuclearizate în diferite părți ale lumii se integrează, de asemenea, în ansamblul de acțiuni sprijinite de România privind dezarmarea generală.

Faptul că țării noastre i s-a încredințat, într-un larg consens, președinția Adunării Generale a O.N.U. a constituit o elocventă recunoaștere din partea statelor lumii a caracterului constructiv al politicii externe a României, a aportului ei la dezvoltarea încrederii internaționale și cooperării, a dorinței sale de a promova relații de strînsă colaborare și de înțelegere cu toate popoarele și, în același timp, o recunoaștere a prestigiului și influenței socialismului pe arena mondială. Am avut, de altfel, multe prilejuri să constat ecoul deosebit de favorabil al realizărilor poporului nostru în planul creației pașnice ca și audiența largă a propunerilor și inițiativelor formulate de România în domeniul vieții internaționale, am constatat prețuirea și simpatia de care se bucură țara noastră în rîndul numeroșilor ei prieteni de peste hotare.

La capătul acestei sumare rememorări a activității României socialiste pe plan extern în perioada care a trecut de la ultimele alegeri, se impune constatarea că țara noastră, prin politica sa internațională, dă un conținut bogat și constructiv dorinței sale de colaborare și de pace, pe măsura înaltei răspunderi ce revine fiecărui stat față de problemele vieții internaționale. Prestigiul și autoritatea internațională a României — așa cum se arată în Manifestul Frontului Unității Socialiste — au sporit ca urmare a realizărilor sale economice și sociale, a politicii externe consecvente de întărire a prieteniei și alianței cu țările socialiste, de dezvoltare a colaborării cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială, a contribuției active aduse la soluționarea problemelor cu care este confruntată omenirea contemporană, la apărarea cauzei socialismului, păcii, libertății și independenței popoarelor.

săptămîna

în telegrame

Saigon

NOUA OFENSIVĂ A FORȚELOR PATRIOTICE

Agenția de presă Eliberarea, a Frontului Național de Eliberare, a anunțat că datorită operațiunilor purtate de patrioții vietnamezi în chiar centrul capitalei Vietnamului de sud, șeful regimului saigonez, generalul Nguyen Van Thieu, a fost nevoit să renunțe pentru un timp la obișnuita sa inspecție.

Intensificarea acțiunilor întreprinse de F.N.E., în perioada imediat următoare expirării armistițiului prilejuit de sărbătoarea Tet Nguyen Dan (încheiată la 19 februarie) s-a făcut simțită de altfel pe întregul teritoriu al Vietnamului de sud. Comandantul corpului expediționar american a anunțat că în ultimele zile forțele patriotice din Vietnamul de sud au lansat atacuri cu rachete în peste 50 de puncte ale țării asupra concentrărilor americano-saigoneze. Între principalele obiective atinse sînt citate bazele aeriene de la Chu Lai Kontum, Ban Me Thuot, orașele Pleiku și Da Nang, două baze americane aflate la circa 30 de km nord de Saigon, trei baze ale artileriei americane în Delta Mekongului. Cele mai puternice atacuri ale forțelor patriotice s-au exercitat îndeosebi în regiunea Platourilor înalte, în zona de coastă a Vietnamului Mijlociu și în împrejurimile Saigonului. În capitală tirul rachetelor a vizat, între altele, cartierul general al marinei sud-vietnameze ; la Bien Hoa elementele unui regiment blindat și poliția militară americană au trebuit să lupte mai multe ore pentru a putea salva marele cartier general al armatei americane supus unui puternic atac de către forțele F.N.E.

Agențiile de presă occidentale relatează din Saigon opinia unor „cercuri militare autorizate" după care „este imposibil, pentru comandamentele american și sud-vietnamez, să împiedice atacurile cu rachete asupra capitalei și asupra altor orașe sau obiective militare din Vietnamul de sud". Aceleași surse țin să remarce că, și în ce privește amploarea, și în ce privește numărul, inițiativele militare întreprinse de forțele patriotice depășesc de departe acțiunile trupelor saigoneze.

În intenția de a stăvili presiunea F.N.E., forțele americane — relatează Agenția France Presse — au aruncat numai în ultimele 12 zile, în împrejurimile Saigonului, din avioane B-52, aproape 17 000 de tone de bombe.

La Washington, noua ofensivă a patrioților sud-vietnamezi este privită „cu multă atenție" — declară un purtător de cuvînt al Departamentului de Stat. Înainte de a-și începe turneul în Europa occidentală, transmit corespondenții de presă de la Casa Albă, președintele Nixon a fost informat „oră cu oră" asupra evoluției evenimentelor din Vietnamul de sud.

Nicosia

RELUAREA MISIUNII JARRING

Spre surpriza majorității ziariștilor acreditați la Națiunile Unite, Gunnar Jarring, diplomatul suedez însărcinat de secretarul general al O.N.U. cu căutarea unei soluții conflictului arabo-israelian, a părăsit New Yorkul pentru a se reîntoarce la Nicosia, cartierul general al activităților sale, via Stockholm. Surpriza venea din opinia curentă că etapa newyorkeză a lui Gunnar Jarring — justificată între altele mai ales de consultările dintre diplomații celor patru țări membre permanente ale Consiliului de Securitate — nu era de așteptat să ia sfîrșit, măcar înainte de încheierea unei prime etape a acestor convorbiri. Din surse neoficiale se comenta chiar că „cei patru" au discutat, alături de alte aspecte, și despre o eventuală reconfirmare expresă a utilității misiunii pe care diplomatul suedez o îndeplinește de aproape un an și jumătate în Orientul Mijlociu. Ceea ce s-a și întîmplat : trimisul special al secretarului general al O.N.U. sosea la cartierul său general în capitala Ciprului cam în momentul cînd la Națiunile Unite diplomații celor patru mari puteri ajunseseră (după „surse informate") la un acord în ce privește folosirea misiunii lui Gunnar Jarring ca un instrument pentru realizarea unei reglementări politice în Orientul Mijlociu. Explicînd importanța acordată reluării, la fața locului, a misiunii Jarring, comentatorii de presă evocă o serie de evenimente petrecute în regiune în ultima vreme. Între ele, intensificarea incidentelor la liniile de încetare a focului israeliano-iordaniene, atacul de la Zürich asupra unui avion al companiei israeliene El-Al, explozia produsă într-unul din marile magazine ale Ierusalimului și bombardarea — pentru prima oară de la încheierea ostilităților din iunie 1967 — a teritoriului sirian de către aviația israeliană.

„În aceste condiții — scrie «Le Monde» — nu este surprinzător că dl Jarring și superiorii săi imediați — înalții funcționari din Secretariatul Națiunilor Unite — au considerat că întoarcerea mediatorului în regiune nu trebuie să mai întîrzie, deși posibilitățile sale de a ameliora situația rămîn problematice". De remarcat, totuși, că reîntoarcerea în Orientul Mijlociu a lui Jarring a fost privită favorabil — prin exprimări de poziție oficiale și publice — și la Cairo, și la Tel Aviv.

Evenimentele din ultimele zile certifică rolul tot mai activ pe care înțeleg să și-l asume organizațiile palestiniene în contextul conflictului arabo-israelian. Responsabilitatea atentatelor de la Zürich și Ierusalim a fost asumată, în mod public, de către două dintre aceste organizații. Eforturile acestor organizații — după unele izvoare din Tel Aviv — se vor cheltui în continuare și în intensificarea legăturii lor cu populația palestiniană din teritoriile ocupate de Israel. Simultan, noua conducere a Organizației pentru Eliberarea Palestinei se consacră, în această perioadă, definirii bazelor de cooperare cu diferitele guverne arabe. În acest sens, președintele O.E.P., Yasser Arafat a inaugurat zilele acestea — prin discuțiile avute cu președintele Siriei, Atassi — runda unor convorbiri cu mai mulți șefi de state arabe.

Dacă la pasivul situației din ultimele zile trebuie trecute evenimentele de la Zürich, Ierusalim și din așezările cu concentrație palestiniană din

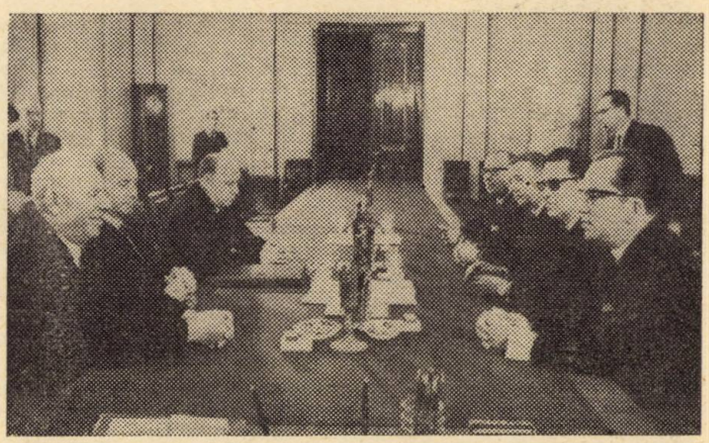

Moscova. Nikolai Podgornîi, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., a primit pe Ahti Karjalainen (dreapta) cu prilejul vizitei pe care ministrul de externe al Finlandei a întreprins-o în Uniunea Sovietică

La Frankfurt pe Main (R.F.G.) s-a deschis a 42-a ediție a Tîrgului internațional. Imaginea reprezintă un aspect al pavilionului românesc, care expune produse ale industriei ușoare și ale cooperației meșteșugărești

Siria, la activ trebuie consemnate speranțele declanșate de demersurile — privite cel puțin cu bunăvoință de părțile angajate în conflict — în legătură cu degajarea navelor blocate în zona Canalului de Suez.

Caraci

PEISAJ PREELECTORAL

Două tendințe sînt de observat în evoluția crizei politice pakistaneze, declanșată în urmă cu peste patru luni :

1) Persistența tulburărilor politice, începute în octombrie anul trecut, printr-o serie de demonstrații studențești și extinse treptat și în alte cercuri ale opoziției. Acțiunile antiguvernamentale au cuprins cea mai mare parte a principalelor orașe ale țării : în multe locuri poliția și armata au făcut uz de forță. Opoziția cerea, între altele, schimbarea sistemului electoral indirect, eliberarea tuturor deținuților politici, repartizarea mai echitabilă, între cele două regiuni ale țării, a fondurilor destinate dezvoltării economice și sociale, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale muncitorilor.

2) Preocuparea regimului pentru depășirea momentului dificil, în principal printr-o atitudine tot mai receptivă la anumite revendicări ale opoziției, și, în ultima vreme, propunerea pentru angajarea unui dialog între autorități și elementele contestatare.

Cea mai caracteristică luare de poziție în această privință a reprezentat-o discursul ținut la 21 februarie de către președintele Ayub Khan. „Sînt pe deplin conștient de nemulțumirea care există în țară în ce privește actualul sistem electoral, a spus șeful statului pakistanez. Oamenii vor alegeri directe. Îmi dau seama, de asemenea, că intelectualii se simt îndepărtați de problemele țării, că ei ar dori să îndeplinească un rol mai mare și că locuitorii Pakistanului Oriental consideră că sub sistemul actual nu controlează într-o măsură suficientă problemele provinciei lor". Promițînd deci modificarea legilor în sensul introducerii sistemului electoral direct, după ce cu puțin timp înainte propusese reprezentanților opoziției angajarea unor discuții asupra situației din țară, și anunțînd eliberarea tuturor deținuților politici, președintele a dovedit atenția deosebită acordată revendicărilor formulate de cercurile opoziției.

O rezonanță particulară (și reacții contradictorii) a cunoscut în țară decizia mareșalului Ayub Khan de a părăsi la începutul anului viitor arena politică. Anunțînd că renunță să-și mai propună candidatura la alegerile prezidențiale din martie 1970, mareșalul Ayub Khan și-a prezentat intenția nu ca un element nou, determinat în vreun fel de actuala situație din țară, ci ca rezultat al unei decizii luate de mai multă vreme. „Colaboratorii mei cei mai apropiați știu că după ultimele alegeri prezidențiale, din 1965, le-am mărturisit că nu am intenția de a-mi prelungi actualul mandat" — a declarat el.

Mareșalul Ayub Khan se află de 11 ani în fruntea statului pakistanez. Îndeplinind funcția de comandant șef al armatei Pakistanului din primul moment al independenței țării, el a fost solicitat, încă din 1954, de către guvernatorul general Ghulam Mohammed să preia conducerea puterii executive. Abia peste patru ani însă generalul Ayub Khan s-a decis pentru cariera politică. Mandatul prezidențial, asumat în octombrie 1958 și reînnoit, prin alegeri, în 1965 urmează să expire în martie 1970.

Un bilanț al guvernării sale este însă deocamdată prematur. Pentru că dacă ultimele hotărîri ale guvernului au relaxat într-o oarecare măsură atmosfera internă, evoluția politică — în acest an preelectoral — nu este prea ușor previzibilă. Cine va fi viitorul președinte al țării ? După opinia unor partide de opoziție el va trebui să fie, în orice caz, originar din Pakistanul Occidental. Liderul partidului poporului, Zulfikar Ali Bhutto, s-a anunțat ca eventual candidat doar în situația cînd diferitele formații de opoziție nu vor putea cădea de acord asupra altui om politic. Unele cercuri relativ apropiate regimului avansează mai ales numele mareșalului aerului Asghar Khan sau al fostului președinte al Înaltei Curți, Nurshad. Peisajul politic preelectoral este însă mult mai complicat ; asupra lui își pun pecetea și dezacordul dintre diferitele grupări opoziționiste, și tendința de scindare a partidului de guvernămînt, Liga musulmană.

Fostul ministru de externe al Pakistanului, Zulfikar Ali Bhutto, actualmente unul din principalii lideri ai opoziției, la întoarcerea în satul natal, după recenta sa eliberare din închisoare

Belfast

CE AU DE CLARIFICAT ALEGERILE ?

La capătul a patru luni de climat politic încărcat, șeful guvernului Irlandei de Nord, căpitanul Terence O'Neill a chemat corpul electoral să-și spună cuvîntul, după ce dizolvase înainte de termen Stormontul (parlamentul). Principalii protagoniști ai agitatei vieți politice nord-irlandeze se demarcă apelînd deopotrivă la terminologia politică și religioasă : „catolicii" (partidul naționalist) și „protestanții" (partidul minoritar).

Irlanda de Nord, Ulsterul, a cărei populație se compune în principal din un milion de protestanți și 500 de mii de catolici, beneficiază, din 1920, de un guvern autonom față de Londra, teritoriul asupra căruia el își exercită autoritatea făcînd totuși parte integrantă din Regatul Unit (al Marii Britanii și Irlandei de Nord). Originile conflictului — religios, dar nu numai atît — urcă pînă în secolul al XVII-lea, cînd, susținuți de armata engleză, colonii protestanți au ocupat o bună parte din terenurile populației catolice, care a fost obligată să se reașeze în ținuturi mai înapoiate, mai puțin fertile. Inegalitate care, spune partida catolică, s-a perpetuat, astfel încît astăzi populația catolică reprezintă patru cincimi din cei 40 000 de șomeri, după ultimul recensămînt.

Polarizarea politico-religioasă nu merge însă pînă la

Un puternic incendiu a izbucnit la centrala telefonică din Zürich. Peste 30 000 de fire telefonice au fost distruse

capăt ; scrutinul de luni a găsit însăși tabăra unionistă protestantă divizată. „Moderații" conduși de primul ministru O'Neill au trebuit să-și dispute mandatele parlamentare nu numai cu „catolicii" reverendului Paisley, dar și cu „extremiștii" propriului lor partid, animați de maiorul Bunting.

Previziunile asupra rezultatelor actului electoral — bazate pe sondaje de opinie — subliniau în preziua alegerilor, fără excepție, o victorie confortabilă a formației politice conduse de O'Neill. Se remarca, în plus, că însăși înfruntarea din cadrul propriului lui partid îi va servi premierului la consolidarea grupului său, dat fiind că sufragiile corpului electoral nu par să acorde satisfacții liderilor protestanți extremiști.

„Dar va fi oare rezolvată criza politică în fața urnelor ?", se întreba cu cîteva zile înainte de alegeri corespondentul din Belfast al unui ziar francez. Dacă da — consideră cei mai mulți comentatori, fără a fi totuși prea categorici în aprecieri — este vorba poate în primul rînd de o întărire a poziției (în propriul partid, eventual și în parlament) a premierului O'Neill. Oricum, rezultatele votului aduc formației primului ministru un cîștig de două mandate iar diverșilor săi opozanți o pierdere de minimum 13 locuri în parlament (după calculele agenției U.P.I.)

Corneliu VLAD

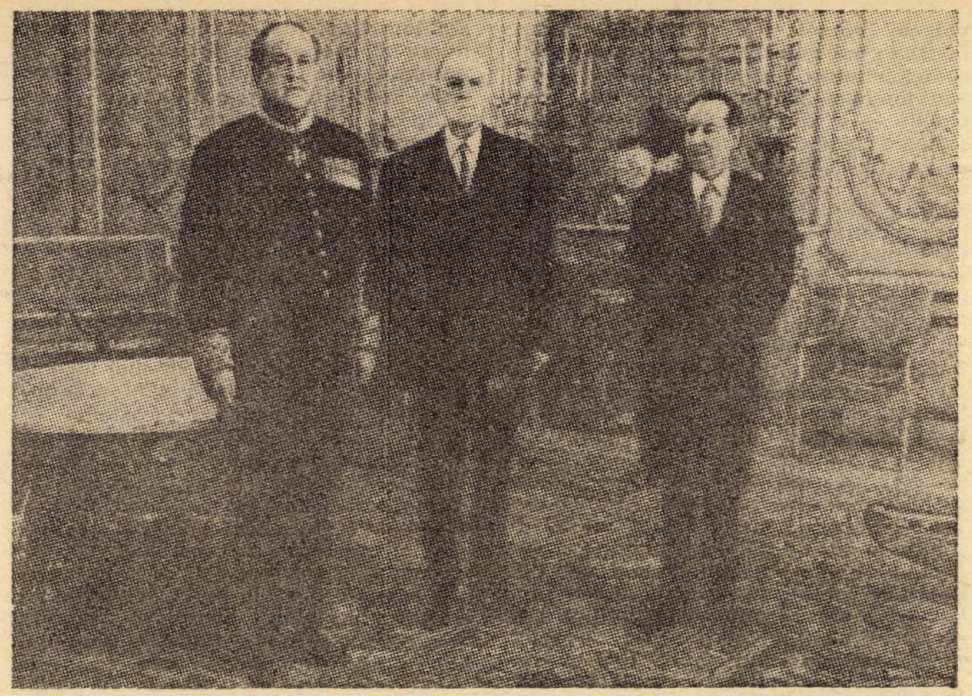

Președintele de Gaulle, Michel Debré, ministrul de externe al Franței, și Christopher Soames fotografiați la Palatul Elysée, în septembrie anul trecut, cînd ambasadorul britanic și-a prezentat scrisorile de acreditare

U.E.O. și criza franco-britanică

Nu se poate ști de pe acum, firește, dacă februarie 1969 va rămîne pentru Uniunea Europei Occidentale „luna cea mai lungă". Fapt este că această cea mai scurtă lună a anului a adăugat brusc dosarului U.E.O. un neobișnuit de mare număr de file. În ajunul reuniunii de la Luxemburg (6—7 februarie a.c.) a consiliului ministerial al U.E.O. nu lipseau comentatorii care, bizuindu-se pe declarații făcute în unele din capitalele interesate, pe impresiile unor cercuri politice din alte capitale, înclinau să creadă că, și de data aceasta, consiliul avea să fie arena obișnuitei înfruntări dintre reprezentantul Franței și reprezentanții celorlalte țări membre, în legătură cu problema adeziunii Marii Britanii la Piața comună ; că Marea Britanie se va mulțumi, ca în asemănătoare prilejuri anterioare, să-și mențină presiunile pentru ca problema să rămînă deschisă ; că deci „nu sînt de așteptat mari noutăți". Cu toate acestea, reuniunea de la Luxemburg avea să devină un fel de rampă de lansare a unui nou ciclu de controverse, de inițiative și riposte, care s-au succedat în ritm susținut de trei săptămîni încoace, și despre care nu se poate afirma că s-a încheiat.

La drept vorbind, semne premonitorii au existat. Încă din octombrie trecut, cu prilejul precedentei întruniri a consiliului ministerial, la Roma, ministrul de externe al Belgiei Harmel, propusese ca — în timp ce Piața comună își va urma drumul său — U.E.O. să devină cadrul unei cooperări între „cei șase" și Marea Britanie pe tărîmuri neincluse în tratatul de la Roma care stă la baza Pieței comune, de pildă în materie de relații internaționale, de apărare, de probleme ale tineretului, de tehnologie. La un moment dat evoluția Pieței comune și cea a U.E.O. fiind, bineînțeles, menite să se întîlnească pe un făgaș comun. Propunerea fusese sprijinită de ceilalți parteneri — cu excepția reprezentantului guvernului francez care, nu fără oarecari temeiuri, a văzut în această formulă o cale ocolită către negocierile între cei șase semnatari ai tratatului de la Roma și Marea Britanie în vederea adeziunii acesteia la Piața comună. În lunile care au urmat, zvonuri despre consultări diverse între șase din cei șapte membri ai U.E.O. (dar nu „cei șase" din Piața comună : Franța, Belgia, Olanda, Luxemburg, R.F.G. și Italia, ci ultimii cinci plus Marea Britanie) lăsau să se înțeleagă că proiectul n-a fost abandonat. Iar în primele zile ale lui februarie, corespondenții de presă notau preocupările Londrei, Romei, Bonnului, în legătură cu modalitățile și șansele de a-l concretiza. Fără îndoială, călătoria în Europa a președintelui Nixon — precedată de declarația sa de interes pentru vechiul continent — a jucat în această efervescență pro-comunitară un rol de catalizator. Dar, deși ceva mai tînără decît alianța atlantică, Uniunea Europei Occidentale poartă aceeași tară, pecetea timpului și a scopurilor pentru care a fost concepută. U.E.O. s-a născut cu menirea de a fi o prelungire, un complement, al alianței atlantice.

Că formula Uniunii Europei Occidentale a fost elaborată în optica unor preocupări nu dominant ci exclusiv militare a reieșit, chiar în această foarte recentă perioadă, din relatările și din polemica a două personalități direct implicate în anii 1950—1954 în dezbaterile privitoare la crearea unei armate vest-europene. Este vorba despre fostul prim-ministru și ministru de externe al Belgiei, Paul-Henri Spaak, partizan tenace al unei Europe occidentale integrate și al alianței atlantice, și de fostul prim-ministru și ministru de externe francez, Pierre Mendès-France. Titlul general al memoriilor lui Spaak, în curs de apariție, — „Lupte neîncheiate" — spune îndeajuns că polemica se desfășoară pe terenul unor divergențe persistente. Aceleași care în ultimele trei săptămîni au răbufnit declanșînd o reacție în lanț.

ANTECEDENTE

Pentru a descifra, dincolo de vehemența și „suspense"-ul înfruntărilor actuale, de spectaculosul lor la care contribuie fără îndoială și factori conjuncturali mai sus amintiți, sensul profund al disputei, nu este inutilă o „fișă biografică" a Uniunii Europei Occidentale. Care nu începe însă la 23 octombrie 1954, o dată cu „acordurile de la Paris". Ci, cu peste șapte ani mai devreme, la 5 iunie 1947, cînd în discursul său de la universitatea Harvard, generalul George Marshall, secretar al Departamentului de Stat, anunța că S.U.A. sînt gata să consacre sume imense redresării țărilor europene victime ale războiului și adresa acestor țări invitația de a se uni pentru a-și împărți ajutorul american, după ce vor supune Washingtonului planul lor de măsuri. Așa lua naștere, între țările din vestul continentului, Organizația europeană de cooperare economică (O.E.C.E.). Într-un volum apărut primăvara trecută și intitulat „Culisele Europei", doi ziariști francezi, frații Merry și Serge Bromberger, amintesc în capitolul consacrat acestei perioade : „Dar planul Marshall și O.C.D.E. întîrzie să intre în acțiune. Generalul Marshall nu înțelege să-și arunce milioanele ca pe niște bomboane într-o gloată : «Trebuie, spune el, ca europenii să-și organizeze apărarea. Or, ei nu fac nimic pentru ca să se înarmeze, să se constituie în alianță militară...»". Fluturînd cu o mînă ajutorul făgăduit, cu cealaltă lozincile propagandei anticomuniste, S.U.A. izbutesc ca atunci cînd planul Marshall e semnat, la 3 aprilie 1948, ideea unei alianțe atlantice să plutească nu în aer, ci deasupra tuturor preocupărilor și convorbirilor din cancelariile vest-europene. Într-adevăr, un an și o zi după planul Marshall, la 4 aprilie 1949, este semnat și Pactul Atlanticului de Nord.

În prealabil — pentru că legislația americană în vigoare purta încă pecetea izolaționismului și interzicea Administrației să întemeieze asemenea alianțe — revenise principalilor parteneri europeni sarcina de a crea o grupare căreia, în baza unui text special care urma să fie adoptat de Congres, S.U.A. să i se poată alătura ulterior. Principalii parteneri europeni însă, gu-

vernele Franței și Marii Britanii, erau divizați : cel dintîi vedea pe de o parte estompîndu-se posibilitățile de a realiza formula scumpă generalului de Gaulle — o alianță atlantică sub conducerea unui directorat tripartit (S.U.A. — Franța — Marea Britanie) ; cel de al doilea înțelegea să-și folosească poziția de aliat privilegiat al S.U.A. ; în plus, puterile anglo-saxone pledau pentru includerea în trupele aliate a unor contingente vest-germane, perspectivă căreia în Franța i se opuneau și tradiții istorice și sentimentele opiniei publice. În cele din urmă, tratatul de la Bruxelles (17 martie 1948) avea să asocieze într-un organism militar comun Marea Britanie, Franța, Belgia, Olanda, și Luxemburgul, plus, în principiu, unități vest-germane de infanterie. În principiu, pentru că Franța condiționa admiterea lor de rezolvarea problemelor privitoare la statutul Ruhr-ului și la regiunea Saar ; trei luni mai tîrziu, aceste probleme primeau niște destul de echivoce soluții provizorii, acceptate sub presiune economică și politică de guvernul francez, care astfel accepta implicit și participarea militară vest-germană. Aranjamentul era întîmpinat cu indignare de imensa majoritate a opiniei publice franceze.

SPAAK—MENDÈS-FRANCE : POLEMICI NOI, RĂFUIELI VECHI

Aceeași opinie publică franceză avea, doi ani și jumătate mai tîrziu, să răstoarne proiectul „comunității europene defensive" (C.E.D.). Paul-Henri Spaak, care a fost unul din sprijinitorii lui cei mai înverșunați, relatează cum la sesiunea din 1950 a consiliului atlantic s-a căzut de acord asupra unei „strategii înaintate" spre răsărit ; cum secretarul departamentului de stat Dean Acheson se pronunțase „categoric" în sensul că S.U.A. „erau gata să coopereze activ la constituirea unei armate (vest-europene) integrate, dar cu condiția ca să fie folosite resursele umane și materiale vest-germane" ; cum proiectul de a reînarma Germania occidentală „semăna tulburarea în multe conștiințe", iar „rezistențele franceze erau deosebit de puternice" ; cum sarcina de a prezenta proiectul a fost canalizată tocmai către doi francezi, primul ministru René Pleven și ministrul de externe Robert Schumann, care astfel „au avut ideea de a combina convingerile lor europene și politica lor atlantică" : C.E.D. ar fi urmat să continue pe plan militar cooperarea celor șase țări din comunitatea oțel-cărbune (viitorii „cei șase" ai Pieței comune), Marea Britanie, ca și Statele Unite, aprobînd fără a se angaja direct. Aci se situează polemica Spaak—Mendès-France. Semnat după negocieri dificile în mai 1952, tratatul privitor la C.E.D. avea să fie ratificat în anul următor de toți participanții, afară de Franța — și situația avea să se prelungească pînă în 1954. Mendès-France, devenit în vara aceluiași an prim-ministru și ministru de externe, este considerat de Spaak ca principalul vinovat de respingerea proiectului în Adunarea Națională Franceză. Fapt este însă că împotriva C.E.D. se ridicase un formidabil curent de opinie publică peste care nu se putea trece cu vederea. Răspunzînd lui Spaak, Mendès-France, care e departe de a fi un adversar al integrării vest-europene, scrie : „Deploram că i se da o structură aproape exclusiv militară și o semnificație esențialmente antisovietică. Deploram că reînarmarea (vest)-germană nu era însoțită de nici una din precauțiile și garanțiile indispensabile... Deploram în fine că reconcilierea și cooperarea între francezi și germani erau plătite cu o depărtare între Franța și Marea Britanie..." El adaugă : „Este adevărat că aveam de asemenea datoria de a ține seamă de sentimentele țării în numele căreia vorbeam". (Raymond Aron scria că bătălia politică de aproape patru ani, care s-a desfășurat în Franța în legătură cu C.E.D., a avut în perioadele cele mai încordate ascuțimea unei noi afaceri Dreyfus).

Uniunea Europei Occidentale a fost ceea ce s-a pus în locul C.E.D., după respingerea acesteia la sfîrșitul lui august 1954. O lună mai tîrziu, se întruneau la Londra miniștrii de externe ai țărilor direct interesate, „cei șase" și Marea Britanie, plus cei ai Statelor Unite și Canadei. Această conferință adopta mai multe texte, prevăzînd restabilirea suveranității R.F.G. și aderiunea ei formală la alianța atlantică (inclusiv numărul diviziilor și avioanelor pe care avea să le pună la dispoziția comandamentului interaliat), extinderea asupra R.F.G. și Italiei a tratatului de la Bruxelles. Încă o lună și, la 23 octombrie, U.E.O. se năștea, cu sulița și coif ca Minerva din craniul lui Jupiter, din paragrafele „acordurilor de la Paris". Într-un recent articol consacrat U.E.O., „Le Monde" remarca, pe bună dreptate, că obligațiile stipulate de aceste acorduri sînt mult mai stricte decît acelea care decurg din angajamentele luate în cadrul N.A.T.O. Comparînd simetricele articole 5 ale celor două documente, André Fontaine, autorul articolului, sublinia că, în timp ce Tratatul Atlanticului de Nord dispune ca, în eventualitatea unei agresiuni pe teritoriu european împotriva unuia dintre semnatari, fiecare dintre ceilalți va „asista partea sau părțile atacate, luînd imediat, individual și de acord cu celelalte părți, orice măsuri pe care le va socoti necesare, inclusiv folosirea forței armate", într-un caz similar membrii U.E.O. își sînt reciproc datori „ajutor și asistență, prin toate mijloacele în puterea lor, militare și altele". Mai direct, dreptul de a hotărî asupra calității și cantității participării la un eventual conflict este mult mai îngrădit membrilor acestei uniuni vest-europene decît aliaților lor de peste ocean, în primul rînd Statelor Unite. Și cum este vorba de unul din atributele esențiale ale suveranității de stat, este explicabil de ce îndelungată vreme, printr-un fel de acord tacit în ciuda divergențelor lor, Franța pe de o parte, Marea Britanie pe de alta, au lăsat în somnolență „acordurile de la Paris". Consiliul ministerial al U.E.O., adunarea ei parlamentară se întîlneau cu regularitate, dar lucrările lor se mențineau în general în limitele rutiniere ale unor controverse prudente.

OPERAȚIA „PRESS ASSOCIATION"

Să recapitulăm desfășurarea crescendo-ului care, de-a lungul acestei luni, a dus de la una din obișnuitele reuniuni ale miniștrilor de externe ai țărilor U.E.O. la o situație de „scandal diplomatic", afectînd nu numai relațiile dintre protagoniști, dar și, într-o bună măsură, climatul vieții politice interoccidentale :

6—7 februarie. Consiliul ministerial al Uniunii Europei Occidentale, întrunit la Luxemburg, este prilejul unei noi tentative de a institui consultări prealabile și obligatorii între cei șapte membri în materie de politică internațională. Franța se opune, pe planul principiilor — pentru că asemenea angajamente ar conferi U.E.O. trăsături de autoritate supranațională, pe planul concretului — pentru că nu dorește ca poziția franceză în problema aderiunii britanice la Piața comună să fie discutată într-un asemenea cadru. E adevărat că, pentru moment, este vorba de o examinare în comun, la nivelul consiliului permanent de la Londra al Uniunii, a situației din Orientul Mijlociu — cu toate că aceasta figurează și pe ordinea de zi a miniștrilor de externe. În ciuda opoziției franceze, Marea Britanie își menține cererea de convocare a consiliului permanent.

11 februarie. Călătoria premierului Wilson la Bonn, unde se întîlnește cu cancelarul Kiesinger. Deși în controversa de la Luxemburg R.F.G. a adoptat o atitudine conciliatoare, Bonnul acceptă să participe la reuniunea Consiliului permanent, convocată pentru 14 februarie.

12 februarie. Franța comunică secretarului general al U.E.O. că socotește această convocare neconformă cu regula unanimității de rigoare în U.E.O. și anunță că, dacă reuniunea totuși se va ține, ea nu va participa.

14 februarie. Reuniunea se ține.

17 februarie. Franța cere ca această reuniune să fie considerată nulă și neavenită, iar de la partenerii ei din Piața comună (adică participanților la reuniune minus Marea Britanie) așteaptă clarificări în legătură cu poziția lor față de U.E.O.

18 februarie. Cancelarul Kiesinger primește pe ambasadorul Franței, guvernul federal dă într-un comunicat justificări privind participarea sa la reuniunea din 14 (adăugînd însă că asemenea reuniuni nu pot fi „convocate fără unanimitate decît în cazuri excepționale"). La Londra, consiliul permanent ține — fără participarea Franței — ședința sa săptămînală.

19 februarie. La Paris, Consiliul de Miniștri face cunoscut că nu-și va reocupa locul în consiliul permanent al U.E.O. decît după ce se va fi „asigurat întoarcerea la respectarea regulilor în vigoare".

20—21 februarie. Se întrunește adunarea U.E.O., cu sediul la Paris. Parlamentarii francezi participă, dar o moțiune care aprobă dispozițiile luate de Consiliul ministerial cu privire la consultările în materie de politică internațională nu obține din partea lor decît patru voturi pentru (radicali și stînga necomunistă), trei abțineri (un centrist, un „giscardian", un apropiat al U.D.R.) și șase voturi contra (deputații din U.D.R.).

Tot la 21 februarie, în orele după-amiezii, explodează „bomba" informațiilor din sursă engleză despre convorbirea pe care președintele de Gaulle a avut-o la 4 februarie cu ambasadorul britanic Christopher Soames. Impresia este considerabilă : nu numai pentru că ideile pe care șeful statului francez le-a evocat în fața interlocutorului său repun în discuție ansamblul relațiilor interoccidentale și al structurilor organizatorice pe care ele se articulează (la urma urmei, opiniile președintelui de Gaulle cu privire la Piața comună și integrarea vest-europeană, la N.A.T.O. ca instrument al politicii americane, sînt bine cunoscute și ministrul de externe Michel Debré are fără îndoială dreptate cînd spune, în aceeași seară, într-o emisiune radiodifuzată : „...generalul de Gaulle a declarat ambasadorului Marii Britanii ceea ce noi am declarat în numeroase alte ocazii publice sau particulare, ca fiind orientările noastre"), dar pentru că se afirmă că la 4 februarie aceste idei au fost expuse ca niște **propuneri** ; pentru că, de asemenea, calea pe care au fost

aduse la cunoștința opiniei publice, calea indiscreției deliberate și enorme, este cu totul ieșită din comun.

De altfel, cine a fost primul indiscret? Sursele oficiale pariziene incriminează agenția „Press Association", specializată în informație internă și care vinerea trecută și-a descoperit un brusc interes pentru cronica diplomatică. La Londra, tot surse oficiale declară că originea întregii afaceri trebuie căutată în „indiscrețiile organizate" din capitala franceză : este citat în primul rînd „Le Figaro", din ale cărui coloane încă de vineri dimineața se putea lua cunoștință de principalele puncte ale convorbirii de Gaulle-Soames. „La Paris aceste indiscreții se înmulțeau, așa că n-am avut încotro", adaugă sursele londoneze. Care atribuie Franței intenția de a întinde partenerului britanic o cursă, pentru a putea demonstra apoi celorlalți aliați ai acestuia că și-au acordat încrederea cui nu merită. În versiunea britanică deci, operația „Press Association" este o manevră de apărare. În versiunea franceză, aceeași operație are fizionomia unei inițiative menite să demonstreze membrilor Pieței comune și U.E.O. puritatea intransigentă a aspirațiilor britanice spre solidaritate vest-europeană și să consolideze poziția Angliei de aliat privilegiat al S.U.A. pe vechiul continent, torpilînd în ajunul sosirii președintelui Nixon eventualitățile de ameliorare a relațiilor franco-americane : într-un cuvînt „perfidul Albion" în acțiune ! În sprijinul acestei teze, comentariile franceze afirmă că, în cursul vizitei sale la Bonn, premierul Wilson a informat pe cancelarul Kiesinger că Franța a încercat să inițieze negocieri bilaterale cu Marea Britanie în spatele (și, firește, în dauna) R.F.G. ; că, într-o comunicare adresată de Londra țărilor din Benelux, s-a vorbit acestora despre intenția franceză de a pune în fruntea treburilor vest-europene un „directorat" cvadripartit (Franța, Marea Britanie, R.F.G., Italia), tratînd pe asociații mai mici drept cantitate neglijabilă ; că totul a fost conceput pentru a se atrage atenția S.U.A. asupra „antiamericanismului funciar" al politicii gaulliste. În aprigul război al cuvintelor care s-a desfășurat de vineri seară pînă luni prin puneri la punct franceze și britanice, prin precizări la nivelul miniștrilor de externe și al documentelor diplomatice, prin presă și radio, s-au încrucișat reciproce acuzații de denaturare a faptelor și a sensurilor, s-au rostit paralele proteste în numele bunei credințe surprinse și jignite. Chiar dacă nemulțumirile și tensiunea se mențin, efervescența verbală pare să fi scăzut în momentul în care oaspetele de peste ocean a început să-și facă apariția în capitalele vest-europene.

Referindu-se la dorința pe care acesta a exprimat-o de a-și cunoaște gazdele așa cum sînt în realitate și nu așa cum i-ar place lui să fie, în ajunul zborului lui Nixon peste ocean un ziar parizian nota că președintele american „are toate șansele să-și vadă dorința mai mult decît îndeplinită". Fără îndoială, ca urmare a unor interese și concepții contradictorii, a unor mai mari sau mai mărunte rivalități. Dar mai cu seamă pentru că relațiile între state nu se pot încorseta în prefabricate formule supranaționale. Realitățile internaționale actuale și tendințele pe care le generează nu pot fi ajustate, ca pe un pat al lui Procust, pe scheme și construcții concepute acum cincisprezece sau douăzeci de ani.

Florica ȘELMARU

Călătoria vest-europeană a președintelui Nixon

Etapa BRUXELLES

Corespondență de la Georges Dascal

După etapa bruxelleză a călătoriei președintelui Nixon în Europa, din comentariile observatorilor parizieni se desprind două idei :

În primul rînd, că această călătorie are loc, în mod neașteptat, chiar în momentul cînd scena diplomatică vest-europeană este dominată de criza care a izbucnit în relațiile franco-britanice. În consecință, nimeni nu se îndoiește că acest conflict ocupă un loc important în preocupările noului președinte al S.U.A. — deși, oficial, atitudinea lui constă în a evita să se exprime asupra acestui subiect. Lucru de înțeles, căci, așa cum subliniază „Le Figaro", președintele Nixon a venit în Europa pentru a vorbi despre unitatea occidentală și pentru a elogia meritele ei. În consecință, scrie ziarul parizian, el nu-și poate permite să ia poziție „într-o discordie care contrariază planurile lui și e de natură să întunece cu nori grei atmosfera senină în care dorea să se desfășoare călătoria lui în Europa".

A doua idee a comentatorilor se referă la declarațiile făcute de președintele Nixon, încă în ziua sosirii sale la Bruxelles, în fața membrilor Consiliului N.A.T.O. Această cuvîntare este consemnată fără surpriză ca inevitabila profesiune de credință a președintelui S.U.A. în viitorul alianței atlantice ; observatorii vest-europeni au remarcat însă mai ales grija cu care Nixon a ținut să-și sublinieze intenția de a asigura consultări regulate între S.U.A. și aliații lor de pe vechiul continent. Tot ca o expresie a preocupărilor pe care i le inspiră nemulțumirile suscitate în rîndurile acestor parteneri de înclinația S.U.A. către luarea de hotărîri unilaterale — și poate ca un rezultat al influenței profesorului Kissinger, care a semnalat deseori în opera sa urmările defavorabile pentru politica americană ale acestei înclinații — a fost înregistrat angajamentul luat în mod public de președinte, ca, în toate tratativele afectînd în mod direct interesele țărilor din Europa occidentală, să procedeze la consultări complete și reale, înainte și în cursul tratativelor. Într-adevăr, Nixon pare hotărît să facă din necesitatea comunității de idei între aliați tema centrală a călătoriei sale în capitalele vest-europene, sugerînd că o ase-

Bruxelles. Convorbiri între președintele Nixon și premierul belgian Gaston Eyskens. În stînga, secretarul de stat William Rogers

menea unitate îi apare indispensabilă pentru definirea unei destinderi reale între Est și Vest.

În concluzie, judecînd după primele contacte în Europa occidentală, observatorii din Paris apreciază că noul conducător al Casei Albe se arată convins de necesitatea de a stabili un **partnership** cu aliații de aci și S.U.A. Totuși nimic nu este ușor și, după ultimele ciocniri din cadrul U.E.O., mulți observatori sînt sceptici în ce privește șansele imediate de realizare a acestor proiecte ale lui Nixon. „Le Monde", de pildă, scrie: „Este cert că criza unei Europe apusene care, spre marea exasperare a celorlalți membri ai Pieței comune și ai U.E.O., a devenit terenul de luptă a două mari țări ca Franța și Marea Britanie, complică în mod deosebit călătoria președintelui Nixon. În condițiile acestei crize, există riscul ca vizita să fie mult mai puțin rodnică decît se spera în general la Washington".

În ce-i privește, comentatorii apropiați de cercurile oficiale franceze consideră că președintele S.U.A., aflîndu-se „la fața locului", își va da fără îndoială mai bine seama că nu există o Europă occidentală unită în aspirații și concepții, și că în orice caz, pentru încă multă vreme, nici nu poate să existe. „De ce ?", întreabă „La Nation", organ oficial al U.D.R., principala formație a majorității guvernamentale. Și răspunde: „În primul rînd, nici Marea Britanie, nici partenerii actuali ai Franței nu aspiră, ca ea, la acea independență de spirit care duce la independența de acțiune, independență care constituie o caracteristică fundamentală a oricărei comunități reale".

Paris, 25 februarie

Etapa londoneză

Corespondență de la Richard Clements

Președintele Nixon a aranjat vizita sa în Europa în așa fel încît Marea Britanie să constituie a doua țară în care se va opri. Dar acest lucru trebuie interpretat cu grijă: nu este vorba atît despre faptul că Londra a fost plasată după Bruxelles — unde se află, oricum, sediul N.A.T.O. și al Pieței comune — cît despre faptul că Nixon a preferat să-l viziteze pe președintele de Gaulle după ce îi va fi ascultat pe Wilson la Londra și pe Kiesinger la Bonn.

Etapa londoneză a vizitei lui Nixon a ocazionat, la început, demonstrații violente în fața hotelului Claridge (unii participanți au fost expeditiv condamnați marți dimineața la termene de închisoare) și prezența fără precedent a televiziunii la palatul Buckingham, unde regina l-a primit marți la amiază pe înaltul vizitator. În ce privește convorbirile propriu-zise, se pare că Nixon a auzit o repetare a relatării publicate de toate ziarele britanice: cum generalul de Gaulle a făcut Marii Britanii propuneri rușinoase și cum Marea Britanie le-a respins — după ce s-a asigurat că aproape toate celelalte țări europene aflaseră despre ce este vorba.

Dar cum l-a privit Nixon pe „credinciosul" său aliat britanic ? La Londra, există surse care, în momentul de față, încep să considere cu îngrijorare că accentele pro-atlantice și mai mult sau mai puțin antigaulliste ar putea să nu fie tocmai acelea pe care Nixon a dorit să le audă. Nesiguranță accentuată, probabil, de declarația făcută de președinte la sosire, în cursul căreia o formulare abilă a sugerat că relațiile speciale (Nixon a spus chiar „ceea ce Winston Churchill numea relații speciale") nu mai sînt exclusive. Statele Unite dorind să stabilească asemenea relații cu toate țările prietene.

Această incertitudine ar fi destul de caracteristică în momentul de față pentru politica externă britanică. Cu cîteva săptămîni în urmă, după o activitate lăudabilă în încercările de a reglementa situația din Orientul Mijlociu — guvernul britanic a considerat potrivit să reziste sugestiilor avansate de Franța de a se convoca o conferință a celor patru puteri în vederea unei asemenea reglementări. Singura explicație a acestui refuz a fost că, după aprecierea guvernului englez, o asemenea conferință putea fi dezagreată de noul președinte al S.U.A. Ulterior însă, Nixon a anunțat că este întru totul în favoarea unor asemenea convorbiri, iar ministrul de externe britanic, Michael Stewart, a fost nevoit să facă o întoarcere de 180 de grade.

Ce dorea Nixon să audă din partea Marii Britanii ? Potrivit unor relatări demne de încredere, Nixon studiază modalitățile contactelor Est-Vest și urmărește cu interes felul în care se desfășoară tratativele de la Paris cu privire la Vietnam. Marea Britanie pare să fi avut puține lucruri noi de spus asupra oricăruia din aceste subiecte. În privința Vietnamului, de pildă, poziția Marii Britanii de copreședintă a convorbirilor de la Geneva a devenit foarte puțin importantă după începerea la Paris a actualelor convorbiri de pace. Din toate aceste motive, oricît ar fi de penibil pentru Wilson și Stewart, Nixon va avea probabil de discutat la Paris lucruri mult mai interesante decît a avut la Londra.

Ce a spus guvernul britanic lui Nixon ? Mulți observatori londonezi afirmă că acest lucru poate fi rezumat cam într-o frază: „Ce facem acum ?" Este o situație de neinvidiat și care provoacă o mare neliniște în rîndul acelor miniștri care sperau că Nixon — presupus a fi interesat de o formă oarecare de destindere Est-Vest — ar sugera ca Marea Britanie să-și reia rolul de intermediar obiectiv pe care afirma că îl joacă în deceniul al șaselea.

Dar este greu de văzut cum guvernul laburist, evoluînd pe o linie destul de îndepărtată de a încurajatoarelor programe electorale din '64 și '66, ar putea aspira la un rol similar în contextul european actual. Cîtă vreme profilul diplomației britanice rămîne destul de neclar, președintele Nixon nu are cum să formuleze obiective sau să facă promisiuni. Mai mult decît în alte capitale, el va rămîne la programul inițial — acela de a obține clarificări.

Londra, 25 februarie

reflector

PREGĂTIREA TEHNICĂ A CĂLĂTORIEI LUI RICHARD NIXON

Începută la 23 februarie, călătoria vest-europeană a președintelui Richard Nixon a fost minuțios pregătită de peste 400 persoane care, de la 8 februarie, pe cele două maluri ale Atlanticului, au început — direct sau indirect — să organizeze în cele mai mici detalii voiajul și, mai ales, după atîtea experiențe triste, securitatea sa.

Atunci cînd „Air Force One", cvadrireactorul albastru-alb decorat cu insigna prezidențială, a decolat de la baza aeriană militară Andrews de lîngă Washington, el a fost încadrat de alte șapte avioane: „Air Force Two", avionul de rezervă, un „Starlifter Lokheed 641" încărcat cu limuzinele blindate și alte materiale, un Boeing special amenajat pentru transportarea echipamentului electronic — un fel de „creier zburător" al călătoriei, prin intermediul căruia se vor transmite toate mesajele între Europa și Washington — două avioane militare de transport „Hercule 130" și, în sfîrșit, alte două Boeing 707, în care călătoresc aproape 200 de ziariști, „gorile" și alt personal auxiliar. Oceanul Atlantic a fost jalonat, la intervale regulate, de nave de război aparținînd flotei a 2-a americane, gata oricînd să intervină în caz de amerizare forțată. În sfîrșit, mai multe escadrile de avioane de vînătoare supersonice au asigurat și vor asigura protecția culoarelor aeriene. Pilotul personal, locotenent-colonelul R. Albertazzie, prieten intim al președintelui, a „repetat" toate decolările și aterizările prevăzute pe parcurs.

Peste 100 de agenți ai serviciului secret — mai exact din garda personală a președintelui — sînt repartizați în orașele pe care le va vizita Nixon. Ei lucrează în strînsă legătură cu polițiile naționale. O duzină de agenți speciali protejează persoana președintelui. În cortegiile oficiale, Richard Nixon va lua loc în mașina gazdelor, dar oricînd va fi gata pentru întrebuințare mașina sa „Lincoln" blindată, urmată la rîndul ei de o alta, disponibilă în orice moment.

CU 440 000 000 DE ANI ÎN URMĂ...

Folosind metodele moderne de identificare a vîrstei corpurilor cerești căzute pe Pămînt, specialiștii au stabilit recent că meteoritul care a „aterizat" în anul 1962 la Bogou, în Volta Superioară, este provenit dintr-un astru de care s-a desprins acum 440 000 000 de ani. Viteza pe care a avut-o în momentul pătrunderii în atmosfera terestră — 200 000 de km pe oră — i-a redus, prin combustiune, mai mult de trei sferturi din masa inițială. Alți cercetători, care au studiat urmele meteoritului căzut în Arizona, la începutul secolului, făcînd un crater cu un diametru de 1 500 de metri, a pătruns în pămînt pînă la 600 de metri adîncime — ceea ce dovedește că viteza pe care a avut-o la prăbușire a fost de 15 km pe secundă, iar greutatea sa trecea de 8 000 de tone.

Cadrul instituţional al telecomunicaţiilor spaţiale

Liviu Bota

Telecomunicaţiile cu ajutorul sateliţilor artificiali ai Pămîntului constituie una dintre cele mai remarcabile realizări aplicative ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane.

Lansarea în luna aprilie 1965 de către Uniunea Sovietică şi Statele Unite ale Americii a sateliţilor „Molnia-1" şi respectiv „Early Bird" a marcat începutul acestei revoluţii. Telecomunicaţiile prin sateliţi sînt utilizate pentru transmisiuni de telefonie, radiodifuziune, televiziune, precum şi pentru transmiterea de date cu viteză mărită la echipamente moderne de prelucrare a datelor în probleme economice, ştiinţifice şi altele.

Folosirea sateliţilor artificiali ai Pămîntului pentru telecomunicaţii a fost dictată de nevoia stabilirii unor legături rapide, sigure şi ieftine între puncte aflate la mare distanţă unul de celălalt. Telecomunicaţiile, cu ajutorul sateliţilor, reduc costul legăturilor telefonice, telegrafice şi telex făcute prin mijloacele clasice (cabluri, radiorelee etc.) la distanţe medii şi lungi. Costul legăturilor printr-un satelit nu variază în funcţie de distanţa dintre corespondenţi, spre deosebire de legăturile terestre, al căror cost creşte o dată cu distanţa. Chiar în stadiul actual de dezvoltare a telecomunicaţiilor prin sateliţi, costul este mai scăzut faţă de legăturile terestre la distanţe de peste 1 500 km, cu un volum de trafic nu prea ridicat, însă există elemente care ne fac să credem că într-un viitor nu prea îndepărtat mijlocul nou de telecomunicaţii va deveni rentabil pentru distanţe de 100 km folosind şi numai un singur canal.

Conştientă de vastele perspective ce se deschid în faţa omenirii prin folosirea sateliţilor pentru telecomunicaţii, Adunarea Generală a O.N.U. a recomandat în anul 1961 ca telecomunicaţiile prin sateliţi să fie făcute disponibile cît mai curînd posibil tuturor statelor lumii pe bază globală şi nediscriminatorie. La 20 decembrie 1968, Adunarea Generală a adoptat o rezoluţie prin care acest apel este reafirmat şi se recomandă totodată ca statele părţi la negocierile pentru aranjamente internaţionale în domeniul telecomunicaţiilor spaţiale să ţină în mod constant seama de acest principiu.

Trebuie menţionat în legătură cu aceasta că Tratatul cu privire la principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea şi folosirea spaţiului extraatmosferic, inclusiv Luna şi celelalte corpuri cereşti, încheiat la 27 ianuarie 1967, stipulează că acest spaţiu poate fi explorat şi folosit în mod liber de către toate statele fără nici o discriminare, în condiţii de egalitate şi în conformitate cu dreptul internaţional. Tratatul prevede, de asemenea, că spaţiul extraatmosferic, inclusiv Luna şi celelalte corpuri cereşti, nu este susceptibil de apropriaţiune naţională.

Aplicate la domeniul telecomunicaţiilor spaţiale, aceste principii indică egalitatea tuturor statelor în dreptul de a folosi bunul comun care este spectrul frecvenţelor alocate telecomunicaţiilor spaţiale prin înţelegere între state.

Astfel, telecomunicaţiile prin sateliţi reclamă cooperare internaţională, lucru ce presupune şi existenţa unui cadru instituţional adecvat.

Pentru statele cu un teritoriu întins, folosirea telecomunicaţiilor prin sateliţi se justifică şi la scară naţională. Astfel, în U.R.S.S. problema legăturilor la mare distanţă, inclusiv acoperirea întregului teritoriu cu programe de televiziune, a fost rezolvată prin folosirea satelitului „Molnia-1" şi reţeaua de staţii de sol „Orbita". Cu ajutorul acestor două sisteme, programele de televiziune din Moscova pot fi urmărite de telespectatorii din Siberia, Extremul Orient.

În cadrul colaborării dintre ţările socialiste în cercetarea şi folosirea spaţiului extraatmosferic în scopuri paşnice, s-a considerat oportună crearea unui sistem internaţional de telecomunicaţii prin sateliţi care să asigure transmisiuni de programe de televiziune, telefonice şi a altor tipuri de informaţii. Pe această linie participanţii la colaborare — Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, R.D.G., Mongolia, Polonia, România, Ungaria şi U.R.S.S. — au elaborat un proiect de Convenţie cu privire la înfiinţarea unui asemenea sistem. Proiectul a fost supus atenţiei internaţionale, fiind difuzat ca document al O.N.U. la 9 august 1968.

Subliniind principiile arătate mai sus, proiectul de Convenţie arată că în interesul dezvoltării colaborării internaţionale, se înfiinţează sistemul de telecomunicaţii şi Organizaţia internaţională denumită „Intersputnic", care are în vedere asigurarea colaborării şi coordonării eforturilor statelor pentru proiectarea, elaborarea, exploatarea şi dezvoltarea sistemului de telecomunicaţii menţionat.

Sistemul va avea un caracter deschis, universal, orice stat care recunoaşte principiile şi condiţiile de membru putînd participa la el. Complexul cosmic, respectiv sateliţii şi instalaţiile terestre de comandă a sateliţilor constituie proprietatea „Intersputnic" sau se închiriază de la statele membre. Staţiile de sol pentru interconectare prin sateliţi vor constitui proprietatea statelor care le-au construit pe teritoriul lor.

Statele occidentale au format un consorţiu internaţional pentru crearea şi exploatarea unui sistem de telecomunicaţii prin sateliţi, numit „Intelsat", care reprezintă un sistem interimar de raporturi între statele participante creat prin trei acorduri conjugate, cunoscute sub denumirea „Acordurile de la Washington din 1964". Sistemul este deschis spre participare tuturor membrilor Uniunii Internaţionale de Telecomunicaţii — U.I.T. Întrucît nu toate statele sînt membre ale U.I.T., nu toate statele pot deveni membre ale „Intelsat". Pînă în prezent, la „Intelsat" au aderat 63 de state pe teritoriul cărora există sau se află în stadiul construcţiei un număr de 24 de staţii de sol (emisie-recepţie). Acest sistem foloseşte sateliţi staţionari, plasaţi pe o orbită ecuatorială la o înălţime de aproximativ 36 000 km (trei sateliţi staţionari pot asigura legături de telecomunicaţii pe aproape întreaga suprafaţă a globului pămîntesc, cu excepţia calotelor polare). „Intelsat" are trei sateliţi deasupra Atlanticului şi unul deasupra Pacificului. În acest an, se preconizează lansarea unui satelit deasupra Oceanului Indian şi încă un satelit deasupra Pacificului.

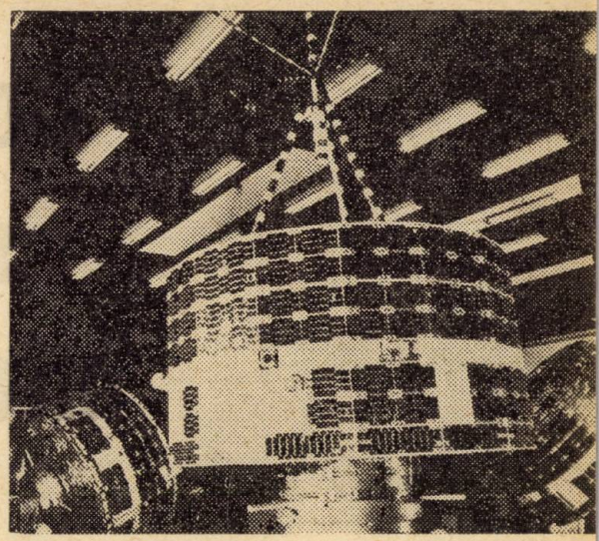

Un satelit de telecomunicaţii

La 24 februarie 1959 s-a deschis la Washington Conferinţa plenipotenţiarilor ţărilor membre ale Consorţiului internaţional de telecomunicaţii prin sateliţi „Intelsat". Au fost invitate să participe la această conferinţă, cu statut de observator, statele care nu fac parte din „Intelsat", dar sînt membre ale O.N.U. sau ale uneia din instituţiile sale specializate, şi care examinează posibilitatea de a adera.

Ne aflăm acum în momentul cînd discuţiile asupra cadrului instituţional al telecomunicaţiilor spaţiale sînt de o deosebită actualitate. Este imperios necesar ca orice aranjamente internaţionale în materia telecomunicaţiilor prin sateliţi să se întemeieze pe principiile fundamentale care guvernează raporturile dintre state şi care trebuie să-şi găsească reflectarea atît în aranjamentele de ordin general, în care se enunţă principiile organizării şi funcţionării sistemelor de telecomunicaţii, cît şi în cele speciale care se referă la problemele de proiectare ale sistemului, producerea de echipament pentru acesta, menţinerea lui în funcţiune şi exploatarea sistemului.

Din motive de ordin ştiinţific, tehnic şi economic se apreciază aproape unanim că crearea unui sistem mondial unic de telecomunicaţii prin sateliţi, deschis spre participare tuturor statelor lumii fără nici un fel de discriminări, ar asigura o folosire mai bună a frecvenţelor radio alocate prin U.I.T. telecomunicaţiilor prin sateliţi şi ar promova utilizarea cea mai raţională a întregului spectru de frecvenţe radio. S-ar elimina în acest fel interferenţele diferitelor sisteme şi s-ar preveni dificultăţile ce pot apărea în exploatarea sistemelor spaţiale şi a altor servicii. S-ar realiza în acest fel şi folosirea mai eficientă a resurselor materiale şi intelectuale atrase în activităţile de telecomunicaţii spaţiale.

Congresul P.C.I. şi problemele interne şi externe ale Italiei

Articol scris pentru „Lumea" de
Giuseppe Boffa

Lucrările Congresului Partidului Comunist Italian — al XII-lea din istoria P.C.I. — desfăşurate în Palatul Sporturilor din Bologna, mare oraş italian care de la sfîrşitul războiului este condus fără întrerupere de o administraţie municipală comunistă, au confirmat, pe deplin, interesul manifestat, în cercuri largi ale opiniei publice italiene şi străine, încă dinainte de deschiderea lui. Alături de delegaţi, la lucrările Congresului au participat un mare număr de invitaţi ; aproximativ 200 de ziarişti erau prezenţi în tribuna presei, reprezentînd nu numai toate cotidienele italiene ci şi publicaţii din cea mai mare parte a lumii ; toate forţele politice ale stîngii italiene şi-au trimis reprezentanţi şi observatori să urmărească dezbaterile Congresului. Erau, de asemenea, prezente delegaţii ale multor alte partide comuniste şi ale unor mişcări de eliberare naţională. Dar acest interes nu a încetat nici după închiderea Congresului ; încă şi astăzi, la sfîrşitul lui februarie, dezbaterile şi deliberările de la Bologna constituie tema dominantă a vieţii politice italiene.

Întrebarea — de ce se acordă atîta atenţie Congresului P.C.I. — ni se pare, deci, firească. Momentul în care s-a ţinut Congresul se caracterizează printr-o situaţie politică şi socială complexă. Formula de centru-stînga — cu alte cuvinte, alianţa guvernamentală dintre partidele democrat-creştin, socialist şi republican — şi-a dovedit uzura. Desigur, coaliţia continuă încă, dar a pierdut mult din prestigiul ei iniţial. Este astăzi clar că ea nu a reuşit să înfăptuiască una din intenţiile sale, şi anume — aceea de a diminua partidului comunist baza remarcabilei sale influenţe în mase, prin aplicarea unor reforme moderate. În realitate, majoritatea reformelor propuse nu s-au realizat. „Momentul adevărului" l-a constituit data de 19 mai 1968, cînd partidul comunist a înregistrat, în alegerile parlamentare, cea mai răsunătoare victorie electorală din istoria sa. În afară de aceasta, Partidul Socialist Italian al Unităţii Proletare — alcătuit din ceea ce altădată însemna stînga partidului socialist — şi-a confirmat stabilitatea politică. În total, stîngii italiene i s-au acordat mai mult de 10 milioane de voturi.

În ultima vreme, în Italia a avut loc o neîntreruptă succesiune de conflicte sociale. Mişcarea de „contestare" a tinerilor a cuprins şcolile şi universităţile. Tinerii italieni nu se resemnează să trăiască în societatea prezentă ; vor s-o schimbe, şi — ceea ce este esenţial — privesc spre socialism. Chiar şi burghezia mică şi mijlocie este convinsă de importanţa luptelor sociale care se desfăşoară azi în Italia. Grevele declanşate în marile regiuni industriale din nord au continuat să crească în volum şi intensitate. Despre Italia contemporană nu se mai poate vorbi ca despre o ţară „liniştită". Un val de mişcări sociale a cuprins oraşele şi satele, nu numai fabricile, dar şi şcolile şi instituţiile publice. În acelaşi timp, desele crize politice şi sociale au provocat disensiuni în cele două partide majoritare guvernamentale — democrat-creştin şi socialist. Atît printre catolici cît şi printre socialişti au apărut curente de stînga, al căror interes pentru un dialog cu comuniştii şi pentru găsirea unor noi forme de colaborare cu aceştia e mereu crescînd. S-a constatat, totodată, că problemele şi contrastele sociale şi politice italiene nu sînt de loc un fapt izolat, ci se inserează într-un larg context vest-european, caracterizat, în special în ultimul timp, prin puternice mişcări revendicative. Ceea ce se întîmplă în Italia a interesat deci în mod deosebit şi alte ţări vest-europene.

În activitatea sa politică internaţională, s-a spus la Congres, partidul comunist, ca întotdeauna, a avut ca obiectiv fundamental necesitatea menţinerii păcii. Este vorba de o revendicare ce se referă, în primul rînd, la cercurile conducătoare italiene, care chiar în cadrul guvernului de centru-stînga, nu au depăşit substanţial vechile cadre ale politicii atlantice. În raportul său, Luigi Longo, secretarul general al Partidului Comunist Italian, a cerut ca Italia să ducă o politică de neutralitate, cale eficace care ar putea garanta securitatea ţării. Acest obiectiv nu a fost definit ca ceva de sine stătător, ci ca o parte integrantă a unei iniţiative mai vaste italiene, care are drept scop ieşirea treptată din situaţia de împărţire a Europei în blocuri militare opuse.

S-a subliniat, în mod deplin întemeiat, în cadrul dezbaterilor, necesitatea de a se studia cu atenţie problema creării unui nou context european, fondat pe un real sistem de securitate colectivă. Propuneri în acest sens au fost formulate şi la întîlniri dintre partidele comuniste europene. Există, astfel, o bază reală pentru dezvoltarea constantă a preocupărilor şi propunerilor privind Europa de mîine. O astfel de Europă va fi şi mai sensibilă la lupta, aspiraţiile şi căutările popoarelor din cele trei continente — Asia, Africa şi America Latină —, care militează împotriva vestigiilor şi consecinţelor colonialismului. Această viziune corespunde unei concepţii active, dinamice, asupra coexistenţei paşnice, pe care Congresul de la Bologna a considerat-o drept o importantă şi justă poziţie strategică.

Din ansamblul problemelor care preocupă P.C.I. nu a lipsit activitatea internaţionalistă, care la Bologna s-a manifestat fără echivoc. Acest lucru a fost evident şi pentru cele două delegaţii vietnameze prezente — a Partidului celor ce muncesc din R. D. Vietnam şi cea a Frontului Naţional de Eliberare din Vietnamul de sud — datorită manifestaţiilor de caldă simpatie cu care au fost înconjurate atît la Congres cît şi în afara lui, adevărate prelungiri ale marilor demonstraţii de solidaritate care, de ani, au loc în pieţele Italiei.

De asemenea, din motive foarte serioase, se aştepta să se vadă cum va aprecia Congresul unuia dintre cele mai puternice partide comuniste problemele care caracterizează mişcarea comunistă internaţională, a cărei unitate trebuie restabilită şi consolidată. Comuniştii italieni au considerat drept o manifestare de internaţionalism atitudinea lor în legătură cu evenimentele din Cehoslovacia. Neaprobarea intervenţiei din august a fost confirmată de Congres şi a fost însoţită, de altfel, de o serie de motivări de principiu, ca aceea privind reafirmarea recunoaşterii autonomiei fiecărui partid, ca şi refuzul unor teze vizînd „suveranitatea limitată". Necesitatea apărării cuceririlor socialiste din fiecare ţară — s-a afirmat în dezbateri — nu trebuie să contravină respectului care trebuie purtat suveranităţii ţării respective şi partidului comunist care o conduce. În acest context, Luigi Longo şi-a exprimat încrederea în conducătorii pe care i-au ales comuniştii cehoslovaci. Faptul că mişcarea comunistă nu poate fi dirijată de un anumit „partid conducător" a fost subliniat de comuniştii italieni încă de la Congresul al VIII-lea, prin cuvîntarea lui Togliatti. La Bologna, ei au redezbătut a-

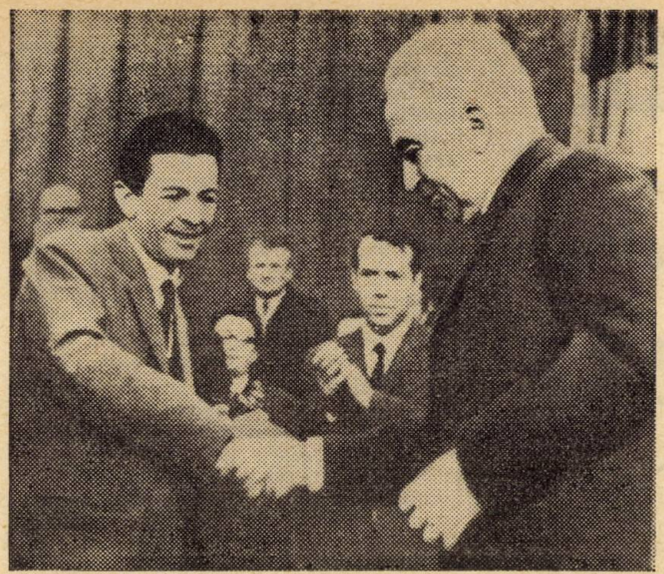

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Luigi Longo şi Enrico Berlinguer (stînga) la şedinţa de închidere a Congresului

ceastă problemă, precizîndu-şi, în acelaşi timp, concepţia privind autonomia partidelor, concepţie care presupune libertatea fiecărui partid de a-şi alege formele, metodele şi căile de edificare socialistă.

Respectul autonomiei fiecărui partid este în mod vital o condiţie esenţială în favoarea unităţii, atît a mişcării comuniste internaţionale, cît şi a întregii activităţi a forţelor antiimperialiste. În atingerea acestui obiectiv — s-a spus la Congresul de la Bologna — P.C.I. intenţionează să-şi aducă o contribuţie deplină. Eficacitatea acestei contribuţii — a remarcat în intervenţia sa Enrico Berlinguer, noul vicesecretar general al partidului — va depinde în mare parte de ceea ce vor şti să întreprindă comuniştii italieni în cadrul acţiunii de transformare a Italiei. Trebuie remarcat că, avînd în vedere problemele multiple ridicate de situaţia actuală, Congresul de la Bologna a confirmat şi dezvoltat totalitatea liniilor strategice ale luptei de clasă, care au fost deja sintetizate în formula „căii italiene spre socialism". Primul obiectiv este consolidarea unui fundament democratic, pentru a duce mai departe această luptă. Calea democratică nu semnifică, în mod simplist, numai calea parlamentară. Dimpotrivă, ea include, înainte de toate, marile lupte de masă care se dezvoltă în ţară. Ţelurile acestei lupte trebuie să rămînă profundele reforme ale structurii societăţii italiene, capabile să modifice peisajul politic actual al ţării şi să cucerească pentru oamenii muncii noi poziţii de putere. Pentru atingerea acestor obiective, e nevoie de o largă desfăşurare a forţelor sociale şi politice laice şi catolice, într-o complexă reţea de alianţe în jurul clasei muncitoare. „Sarcina de a scoate Italia din impasuri ca acelea determinate de şomaj — a spus explicit Luigi Longo la Congres — nu revine unui singur partid, chiar dacă e vorba de un partid puternic ca al nostru, ci tuturor forţelor de stînga, democratice şi progresiste, tuturor forţelor active ale societăţii".

Ar fi de adăugat, atît datorită noutăţii problemei, cît şi pentru că o cere complexitatea situaţiei politice a ţării, că ceea ce acum cîtva timp era doar o ipoteză, azi a devenit realitate. Care e poziţia comuniştilor în aceste confruntări ? Ei recunosc că aceste mişcări trebuie să se desfăşoare în mod autonom, obţinînd o experienţă proprie şi nu cu un ajutor „patern".

Această realitate şi-a demonstrat validitatea şi în cadrul mişcării sindicale. Fenomenul a fost urmărit la Congres într-una din intervenţiile cele mai interesante, cea a secretarului general al C.G.I.L., Novella. Acum cîţiva ani, printre partizanii formulei de centru-stînga a existat teama că această unitate a celei mai mari grupări sindicale ar putea fi ameninţată de sciziunea socialiştilor. Realitatea a demonstrat nu numai că nu s-a întîmplat aşa, dar că, dimpotrivă, s-a înregistrat o tendinţă contrară, datorită căreia marile lupte din sfera muncii se desfăşoară azi în Italia cu ajutorul organizaţiilor sindicale de diverse tendinţe. Un lucru similar s-a spus referitor la mişcarea studenţească, în care comuniştii recunosc, dincolo de unele manifestări extremiste, un puternic suflu novator. Sarcina de avangardă a comuniştilor, activi în toate aceste mişcări, este de a şti să indice ieşirea politică din aceste lupte, să poată grupa masele populare şi să îndrepte spre obiective unitare diversele componente ale impulsurilor înnoitoare care există în ţară. Pe acelaşi respect pentru autonomia reciprocă s-au bazat comuniştii în dialogul, ca şi în confruntarea, cu noile tendinţe ale stîngii, care se manifestă în rîndul socialiştilor şi al catolicilor. Aceasta este calea pe care se poate forma în Italia o „nouă majoritate" de stînga, un nou bloc al forţelor sociale şi politice, capabile să conducă ţara spre socialism.

Chiar în aceste ipostaze ale luptei lor, comuniştii italieni văd acel raport strîns între democraţie şi socialism pe care ei îl socotesc indispensabil nu numai succesului cauzei lor, dar şi al cauzei socialismului în lume. Noile încercări de lărgire a democraţiei se manifestă pe aceeaşi cale a luptelor. Efortul pentru afirmarea unei democraţii reale se întîlneşte cu lupta pentru socialism, angajată — aşa cum se dovedeşte — să înlăture enorma concentrare de putere care se află în mîinile cîtorva grupuri monopoliste şi în cîteva sectoare ale aparatului administrativ al ţării.

Pe aceste baze, Luigi Longo a putut conchide la Bologna : „Am reafirmat în acest Congres aspiraţia fundamentală a liniei noastre politice. Aceasta se bazează pe trei piloni fundamentali : pacea şi coexistenţa paşnică, internaţionalismul, calea democratică spre socialism". Necesitatea recunoaşterii autonomiei fiecărui partid comunist, parte integrantă a concepţiei P.C.I., este de asemenea „o componentă fundamentală" a angajamentului nostru internaţionalist, „a întregii viziuni politice a partidului nostru".

reflector

REVIZUIREA CONSTITUŢIEI BELGIENE

Problemele legate de revizuirea Constituţiei deţin în continuare prioritatea în preocupările guvernamentale belgiene. De curînd, o importantă şedinţă a conducătorilor celor două partide majoritare — Partidul social-creştin şi Partidul socialist belgian — prezidată de premierul Eyskens şi de vicepreşedintele André Cools, a fost dedicată concluziilor impuse de ultimele săptămîni de discuţii, ca şi opţiunilor ce urmează pentru perioada imediat următoare. Cu această ocazie s-a relevat o dată în plus că, în faţa guvernului şi a partidelor de guvernămînt, se ridică acelaşi triptic de probleme: autonomia culturală, protecţia minorităţilor, planificarea şi descentralizarea administrativă. Primele două puncte aparţin programului de reformă constituţională ; al treilea poate fi reglementat prin lege. Depus încă din octombrie în Camera deputaţilor, comportînd amendamente destul de numeroase, proiectul de planificare şi descentralizare administrativă continuă să fie discutat.

În ce priveşte revizuirea Constituţiei, aceasta a preocupat în special cercurile senatoriale. Primele sugestii, aparţinînd miniştrilor „relaţiilor comunitare", Freddy Terwagne şi Leo Tindemans, au fost înlocuite în vremea din urmă de o nouă versiune, mai echilibrată şi mai amplificată, a proiectului : comisiile senatoriale o supun unui studiu aprofundat dar foarte lent. La tergiversarea lucrărilor contribuie şi atitudinea partidelor de opoziţie, în special a Partidului liberal. Presa belgiană subliniază că, partidele de opoziţie menţinîndu-şi hotărîrea de a nu participa la discuţii, propunerile înaintate de partidele majoritare nu pot să-şi atingă scopul.

ÎNTRE C.I.S.L. ŞI MEANY

George Meany, preşedintele Federaţiei sindicale americane A.F.L.-C.I.O., a anunţat retragerea acestei centrale sindicale din aşa-numita Confederaţie Internaţională a Sindicatelor Libere (C.I.S.L.). Hotărîrea lui Meany a fost motivată prin hotărîrea Confederaţiei de a stabili contacte cu Federaţia Sindicală Mondială. Pe de altă parte, Meany a reproşat conducerii C.I.S.L. că nu ar administra în mod judicios propriile sale finanţe. Cum era firesc, hotărîrea preşedintelui A.F.L.-C.I.O. a provocat nemulţumire şi nelinişte la Bruxelles, unde se află sediul C.I.S.L. Confederaţia va pierde nu numai pe cei 13 600 000 de membri ai A.F.L.-C.I.O. (dintr-un total de 63 milioane de membri ai sindicatelor afiliate la C.I.S.L.). Şi rezervele ei financiare se vor micşora anual cu aproximativ 360 000 de dolari (valoarea cotizaţiilor vărsate de A.F.L.-C.I.O.). Preşedintele şi secretarul general al C.I.S.L. şi-au exprimat într-un comunicat comun regretul şi îngrijorarea în legătură cu această hotărîre. Măsura anunţată de Meany este considerată ca fiind în contradicţie cu acţiunile îndreptate spre destindere internaţională, spre contacte în toate domeniile.

ȚĂRILE AFRO-MALGAȘE și asocierea la PIAȚA COMUNĂ

La sfîrșitul lunii ianuarie a avut loc, la Kinshasa, cea de-a patra reuniune la nivel înalt a țărilor membre ale Organizației comune afro-malgașe (O.C.A.M.), care grupează statele din zona francofonă. Printre hotărîrile adoptate se numără și cea privind reînnoirea convenției de la Yaoundé, prin care 18 state africane și malgașe s-au asociat la Piața comună. Cu această ocazie, șeful statului Niger, Hamani Diori, reinvestit cu mandatul de președinte al O.C.A.M. pînă în 1970, a arătat că, avînd în vedere situația existentă, „datoria noastră este de a continua să ne apărăm pozițiile astfel ca noua convenție cu C.E.E. să fie mai echitabilă și mai adaptată realităților de astăzi". Această „modernizare" a convenției, solicitată de „cei 18", este pusă în legătură cu rezultatele nesatisfăcătoare obținute de țările respective în raport cu speranțele puse în asocierea lor la Piața comună.

Cînd, în 1957, după lungi consultări, adepții „integrării" vest-europene păreau a respira ușurați, căci, în sfîrșit, urma să fie semnat tratatul de la Roma privind crearea Comunității Economice Europene (Piața comună), ei aveau să constate că trebuie să găsească, chiar de la început, soluționări concrete unor dificultăți dictate, în primul rînd, de divergențele de interese urmărite prin aderare de viitorii membri comunitari. Una din aceste dificultăți — a cărei rezolvare constituia pentru unele țări o condiție prealabilă a aderării — era aceea a reglementării problemei teritoriilor aflate încă sub administrație colonială. Era un fapt că anumite țări, și în special Franța, erau în acel moment posesoare a unor asemene teritorii. De aceea, guvernul francez a încercat să găsească o modalitate de a include „teritoriile sale de peste mări" în noua grupare, care să nu-i afecteze privilegiile în aceste posesiuni și, în același timp, să nu contravină prevederilor tratatului de la Roma. Din rațiuni similare, de partea Franței s-au situat Belgia (datorită Congo-ului) și Italia (datorită Somaliei), în timp ce Germania federală (neposesoare a unor teritorii coloniale) s-a opus tezei franceze. A intervenit un compromis în urma căruia a fost creat statutul de „membru asociat". Acesta se referea la 18 țări și teritorii coloniale africane și malgașe : Camerun, Republica Africa Centrală, Congo-Brazzaville, Congo-Kinshasa, Coasta de Fildeș, Dahomey, Gabon, Volta Superioară, Madagascar, Mali, Mozambic, Niger, Senegal, Ciad, Togo, Ruanda, Burundi și Somalia.

Acordul de la Roma, ținînd cont de disparitățile în dezvoltarea economică dintre țările vest-europene și viitoarele asociate, prevedea un tratament special pentru acestea : barierele vamale urmau să fie reduse progresiv în favoarea statelor asociate, iar Fondul European de Dezvoltare (F.E.D.), creat pentru sprijinirea financiară a „celor 18", avea să pună la dispoziția țărilor respective 580 de milioane de dolari pentru investiții pe o perioadă de 5 ani (1958—1962). În schimb, statele asociate se obligau să ofere garanții pentru investițiile străine provenind din țările Pieței comune și se angajau să acorde înlesniri fiscale membrilor comunitari.

Începutul deceniului al șaptelea a schimbat întrucîtva situația. Ca urmare a puternicului avînt luat de mișcarea de eliberare națională, în 1960 majoritatea țărilor „asociate" la C.E.E. își cîștigaseră deja independența de stat. În aceste condiții, noile state africane au cerut o revizuire a statutului lor de asociere la Piața comună. Pe de altă parte, Germania occidentală, Olanda, ca și alți membri ai C.E.E., care aveau legături mai strînse cu alte țări în curs de dezvoltare, au cerut ca și acestea să beneficieze de „tratamentul celor 18". Așa s-a ajuns la convenția de la Yaoundé, semnată la 20 iulie 1963, și intrată în vigoare la 1 iunie 1964 cu valabilitate de 5 ani (urmează a expira la 31 mai anul acesta.) Ea consemna, pe de o parte, crearea unei „zone a liberului schimb" între „cei 18", iar pe de altă parte, promitea țărilor asociate scăderea cu 25 pînă la 40 la sută a tarifelor vamale de către C.E.E. la produsele tropicale, ceea ce ar fi oferit perspectiva unei sporiri a pătrunderii acestor produse pe piața vest-europeană, ca și creșterea „ajutorului" financiar prin intermediul F.E.D. În același timp, convenția de la Yaoundé consfințea posibilitatea asocierii la C.E.E. și a altor țări. Vechile țări asociate se vedeau, astfel, dintr-o dată frustrate în interesele lor, întrucît eventualii noi asociați ar fi putut beneficia de unele avantaje față de „cei 18" : Ghana, Nigeria, Uganda, Tanzania, Kenya, de pildă, deja cunoscute pe piețele vest-germană, olandeză și italiană, ar fi devenit avantajate în ceea ce privește desfacerea produselor lor în Piața comună, întrucît cele 18 țări (în majoritate foste colonii franceze) erau „specializate" și legate prin tradiție — s-ar putea spune chiar exclusiv — de piața ex-metropolei.

Ce a determinat, însă, țările respective să solicite în continuare statutul de asociere la C.E.E., iar pe altele să-l ceară, după data semnării convenției de la Yaoundé ? (Acorduri similare semnau la 16 iulie 1966 Nigeria, iar la 23 iulie 1968, la Arusha, cele trei state membre ale Pieței comune africane — Kenya, Tanzania și Uganda). Răspunsul la o asemenea întrebare nu poate face abstracție de situația economică a țări-

Șefi de state africane participanți la reuniunea O.C.A.M. de la Kinshasa. De la stînga la dreapta : Albert-Bernard Bongo (Gabon) ; Houphouët Boigny (Coasta de Fildeș) ; Hamani Diori (Niger) ; Joseph-Désiré Mobutu (Congo-Kinshasa) ; Dr. Emile-Derlin Zinsou (Dahomey) ; Sangoulé Lamizana (Volta Superioară)

lor respective, de moştenirea lor colonială. Cu o structură economică similară, „profilate" intens pe monocultură, ţările africane sperau că, prin asocierea la C.E.E., produsele lor vor putea avea acces liber, sau în orice caz mai mare, pe piaţa vest-europeană, care reprezintă debuşeul lor cel mai important. Ele vizau, într-un anumit fel, ieşirea din starea de subdezvoltare pe calea accesului sporit al produselor lor tradiţionale pe o piaţă „sigură", ceea ce ar fi creat — se credea — mijloacele necesare aprovizionării lor cu echipament industrial şi ar fi putut juca astfel un rol în dezvoltarea economică. Nu punem aici în discuţie problema căilor şi soluţiilor învingerii subdezvoltării. Dar se cuvine a menţiona, fie şi în treacăt, că o asemenea cale este prezentată şi astăzi de unii economişti burghezi ca unica (sau, în orice caz, principala) soluţie pentru ieşirea din înapoierea economică şi sugerată ca atare ţărilor în curs de dezvoltare. Din acest punct de vedere, „asocierea" ar fi trebuit să probeze „viabilitatea" teoriei şi să demonstreze avantajele „celor 18" faţă de restul ţărilor în curs de dezvoltare, neasociate la vreun asemenea organism.

Experienţa practică nu a justificat, însă, tezele ideologilor „asocierii". În ciuda unor anumite avantaje obţinute de ţările africane privind desfacerea pe piaţa vest-europeană a produselor lor tradiţionale — reducerea unor taxe vamale în calea acestora, anumite sume primite în cadrul „ajutorului fonanciar" — în ansamblu rezultatele efective sînt foarte departe de speranţele iniţiale ale „celor 18". „Asocierea" nu a schimbat evoluţia statelor afro-malgaşe în raport cu cea urmată în general de ţările în curs de dezvoltare în aceşti ani. Ea nu s-a tradus în vreun fapt care să ateste reducerea decalajului imens ce le desparte pe acestea de ţările capitaliste dezvoltate ci, dimpotrivă, nu a putut să împiedice accentuarea rămînerii în urmă. „Asocierea" nu a adus modificări de esenţă în termenii relaţiilor dintre „cei 18" şi „cei 6", aceleaşi direcţii observate, în general, în evoluţia relaţiilor dintre ţările în curs de dezvoltare şi cele capitaliste dezvoltate fiind caracteristice şi celor între „asociaţi" şi membrii comunitari : aceeaşi deteriorare a raporturilor de schimb, aceeaşi situaţie a datoriei externe în care totalul dobînzilor depăşeşte aproape nivelul „ajutorului financiar" primit.

Exporturile celor 18 ţări în Piaţa comună nu au cunoscut un curs ascendent : numai 8 dintre „asociaţii" semnatari ai convenţiei de la Yaoundé au reuşit să-şi mărească vînzările pe piaţa C.E.E. În acelaşi timp, importurile din ţările Pieţei comune au crescut continuu, lăsînd permanent un deficit în balanţa comercială a „celor 18". Dacă vom analiza paleta produselor oferite la export de ţările afro-malgaşe, vom vedea că acestea sînt în majoritate produse agricole al căror preţ — este ştiut — a urmat un curs descendent. În aceste condiţii, alte ţări au reuşit să pătrundă, în proporţie mai importantă, pe piaţa vest-europeană. Astfel, între 1964 şi 1966, ţările Americii Latine şi-au mărit vînzările către C.E.E. cu 6 la sută, în timp ce în aceeaşi perioadă „cei 18" n-au înregistrat decît un spor al exporturilor lor în C.E.E. de 1 la sută. De altfel, ponderea ţărilor Americii Latine în totalul comerţului C.E.E. a crescut continuu, ajungînd la 6 la sută, faţă de numai 4 la sută cît reprezintă în prezent „ţările asociate".

Dar cele mai grave şi mai îngrijorătoare consecinţe au fost pierderile prin continua deteriorare a raporturilor de schimb. Scăderea preţurilor produselor agricole pe care ţările afro-malgaşe le oferă la export şi creşterea concomitentă şi constantă a preţurilor produselor industriale importate de ele produc imense daune economiei acestor ţări, „ajutoarele" şi creditele primite fiind departe de a le compensa. Coasta de Fildeş, de exemplu, a primit, de la aplicarea convenţiei şi pînă în 1967, „ajutoare" în valoare de 60 de milioane de dolari ; în acelaşi timp, însă, pierderile suferite de această ţară prin „foarfeca preţurilor" s-au cifrat la peste 200 de milioane de dolari.

Pe de altă parte, a fost evident faptul că „cei 6" au urmărit, în mod constant, să favorizeze producţia de materii prime şi agricole a „celor 18", să le menţină la rolul de furnizori de produse primare ; este semnificativ că 60 la sută din resursele F.E.D. (constituit din contribuţiile „celor 6") au fost orientate spre agricultură şi numai 40 la sută către alte sectoare (între care sume infime către industrie). Nu întîmplător, comunicatul final al reuniunii amintite de la Kinshasa prevede, printre altele, că F.E.D. trebuie să recunoască necesitatea industrializării rapide a ţărilor membre ale O.C.A.M.

Să vedem, în cele din urmă, cum s-au repercutat toate acestea asupra dezvoltării economice generale a ţărilor respective şi dacă „asocierea" le-a adus „celor 18" un rezultat final mai favorabil decît cel obţinut în ultimii ani de restul ţărilor în curs de dezvoltare, neasociate la asemenea organisme. O comparaţie este ilustrativă în acest sens. Anul 1960 a fost decretat de O.N.U. începutul primului „deceniu al dezvoltării". Obiectivul minim fixat : realizarea unui ritm mediu anual de dezvoltare economică, pentru ţările rămase în urmă, de 5 la sută. Anul trecut, la New Delhi, cu prilejul celei de-a doua Conferinţe a Naţiunilor Unite pentru comerţ şi dezvoltare, făcîndu-se un bilanţ al rezultatelor obţinute în primii 7 ani ai deceniului, s-a constatat că obiectivul minim propus nu a fost atins : s-a înregistrat un ritm de creştere de numai 4 la sută, dar ţinînd cont de sporul de populaţie nu poate fi luată în consideraţie decît o creştere, în termeni reali, de doi la sută. În aceeaşi perioadă, ţările membre ale O.C.A.M. au conoscut o creştere economică de 24,3 la sută (anul 1960 = 100), ceea ce se traduce într-un ritm mediu anual de circa 4 la sută. Dacă însă ne referim la produsul real pe locuitor — deci ţinînd cont de sporul de populaţie — creşterea obţinută între aceiaşi ani, în ţările respective, este doar de 8,7 la sută, ceea ce corespunde unui ritm mediu anual cu puţin peste 1 la sută.

■

Evident, speranţele puse de cele 18 ţări în „asocierea" la Piaţa comună sînt foarte departe de a se fi înfăptuit. Totuşi, acestea au luat hotărîrea de a reînnoi convenţia de la Yaoundé. Speranţele actuale se pun în legătură cu o aşa-numită „modernizare" a convenţiei. Aceasta ar însemna — în conformitate cu solicitările înaintate „celor 6" — desfiinţarea barierelor în calea exporturilor „celor 18" pe piaţa C.E.E., instituirea unui sistem de preferinţe pentru produsele afro-malgaşe, asigurarea stabilităţii preţurilor acestor produse, constituirea unui fond special pentru subvenţionarea producţiei în ţările respective, fixarea valorii F.E.D. la 1,2 miliarde dolari, asigurarea de către ţările Pieţei comune a unor investiţii permanente, de stat şi particulare, în ţările afro-malgaşe etc. E greu de presupus, însă, că aceste doleanţe vor fi acceptate, în întregime, de membrii comunitari. Ceea ce apare evident este că nici chiar dacă toate solicitările ar fi satisfăcute, faptul n-ar putea constitui pasul aşteptat spre ieşirea din subdezvoltare. Cercuri tot mai largi ale opiniei publice, şefi de state şi guverne, miniştri, personalităţi cărora le este încredinţată conducerea activităţii economice, economişti din ţările respective — ca, de altfel, şi din alte ţări în curs de dezvoltare din Africa, Asia şi America Latină — ajung într-o măsură crescîndă la concluzia că soluţia fundamentală pentru lichidarea subdezvoltării, pentru programul economic şi social nu poate fi nici „ajutorul" din afară şi nici diferitele modalităţi de „asociere" la organisme integraţioniste ci numai propriul efort naţional, dirijat şi judicios utilizat, mobilizarea tuturor resurselor şi posibilităţilor materiale şi umane interne, corelate cu o colaborare internaţională menită să sprijine, să stimuleze şi să întregească acest efort.

Referindu-se la inconsistenţa unor acorduri de genul celui de la Yaounde, Béchir ben Yahmed, directorul revistei „Jeune Afrique", arăta că „nici convenţia de la Yaoundé, nici acordurile negociate separat de ţările Maghrebului cu Piaţa comună, nici tratatele comerciale între ţările africane anglofone şi Marea Britanie nu sînt altceva decît nişte paleative. Aceste aranjamente pot ajuta într-o oarecare măsură anumite ţări africane pentru moment, dar ele nu pot scoate Africa din situaţia actuală". Efortul principal pe calea dezvoltării revine africanilor înşişi, scria Béchir ben Yahmed. Această convingere se întăreşte tot mai mult în rîndul ţărilor africane. „Ajută-te singur şi cerul te va ajuta", glumea, semnificativ, un economist african.

— Viaţa—suprema verificare practică — a dovedit că orice formă de colaborare economică, de orice natură, nu se poate substitui efortului propriu. Aceasta nu reduce, însă, cu nimic importanţa colaborării economice internaţionale, factor de seamă în progresul tuturor ţărilor. Dar pentru a-şi putea dovedi eficienţa, cooperarea economică bilaterală şi multilaterală, schimburile dintre ţări trebuie să se bazeze pe norme care să garanteze fiecărui popor posibilitatea de a-şi construi viaţa potrivit propriilor sale concepţii, să se dezvolte pe temelia trainică a principiilor echităţii şi egalităţii depline în drepturi, neamestecului în treburile interne şi avantajului reciproc, respectării independenţei şi suveranităţii naţionale a tuturor statelor. Devine din ce în ce mai evident faptul că numai pe o asemenea cale, subdezvoltarea poate fi lichidată, pot fi create premise trainice pentru dezvoltarea economică şi socială a fiecărei ţări.

Ilie ŞERBĂNESCU

reportaj pe glob

FLORENȚA ANZILOR

Iuri Ionescu

Vă mai aduceți aminte de primele ore ale acelor dimineți senine de vară la munte, cînd cerul este atît de cristalin încît reliefează parcă printr-o lupă miraculoasă fiecare detaliu, fiecare colț de stîncă ? Albastrul lui ultra-marin pare aproape de tot, te simți mai ușor, respiri mai în voie, iar piscurile îți apar mai accesibile. Așa este în fiecare dimineață la Quito, capitala Ecuadorului, așa mi-a apărut acest oraș cînd l-am văzut pentru prima dată în octombrie anul trecut, în timpul unei escale de o jumătate de oră, și tot așa l-am regăsit cu aproape o lună mai tîrziu, cînd m-am oprit aici pentru mai multe zile. De altfel, lunile și-au pierdut acolo aproape complet rolul de jaloane ale anotimpurilor, deoarece lîngă „brîul Pămîntului" (Quito este la vreo 30 km de Ecuator), soarele este la fel de darnic tot timpul anului ; dărnicie moderată, însă, simțitor de cei 2 850 de metri altitudine la care se află capitala ecuadoriană (pe locul doi ca altitudine printre capitalele lumii, după La Paz).

— Sînteți niște oameni fericiți. Din cele patru anotimpuri v-ați ales primăvara, ați oprit-o în orașul vostru și nu-i mai dați drumul, îi spuneam șoferului care mă conducea în prima mea dimineață la Quito, de la aeroport spre confortabilul hotel „Colón", situat la marginea unui parc frumos, chiar în centrul orașului.

— Vă înșelați, senor, mi-a răspuns el rîzînd ; să vedeți noaptea ce iarnă-i pe aici !

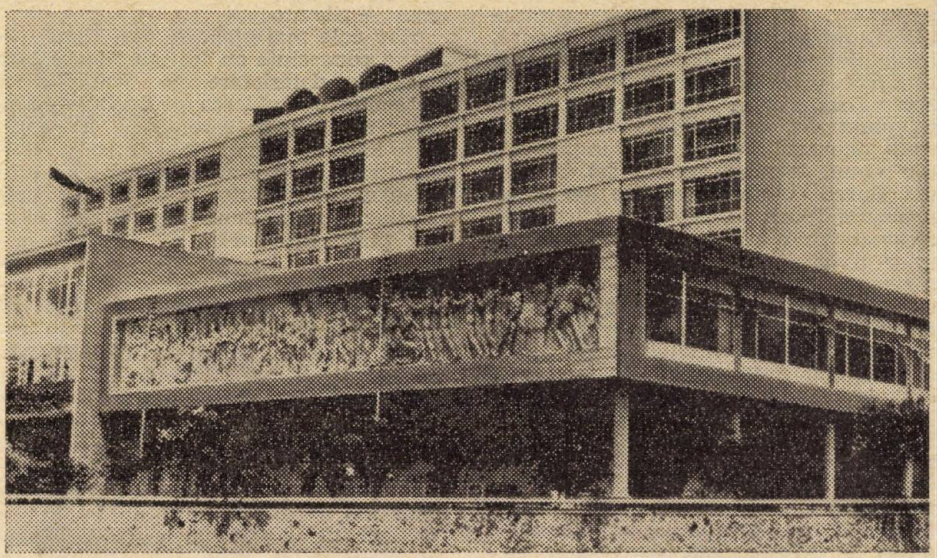

Sediul Adunării Naționale

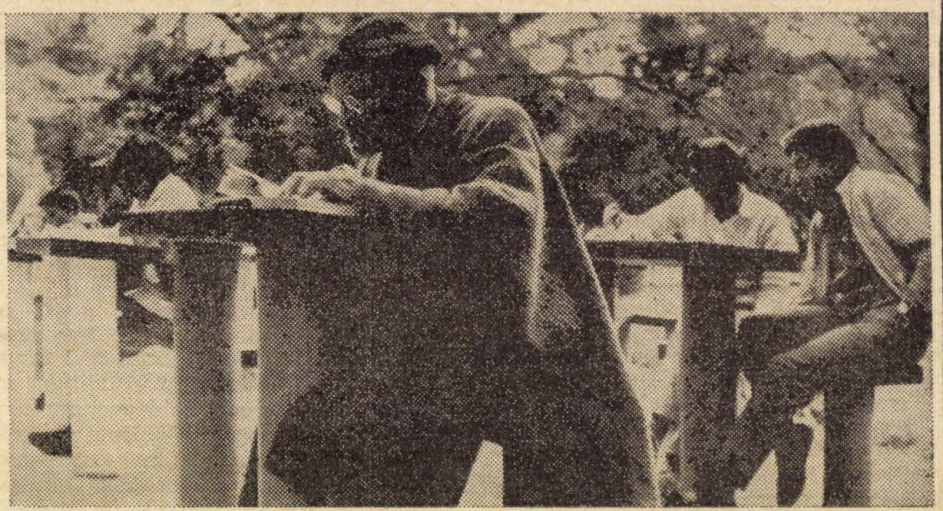

În Parcul național, o „sală de lectură" în aer liber

„E greu să ne sperii, pe noi, bucureștenii, cu iernile voastre", m-am gîndit. Tîrziu seara, după cină, cînd am ieșit cu niște amici ecuadorieni pentru a face o plimbare pe străzile cartierului în care locuiam, mi-am adus aminte de cuvintele șoferului și am regretat că nu l-am luat în serios.

Patru anotimpuri în fiecare zi

— Que feo invierno ! (Ce iarnă afurisită), exclamă unul dintre însoțitorii mei care își luase însă pe umeri un pardesiu de stofă. Eu, care nu ieșisem decît în haină, i-am dat dreptate și exclamația lui mi s-a întipărit bine în minte. Dinspre munții înconjurători sufla un vînt înghețat, iar orașul se învăluise într-o ceață deasă, ca cea de la noi în zilele

Plaza Independencia

de sfîrșit de noiembrie. La Quito, mi-am dat apoi seama, există toate cele patru anotimpuri, numai că ele se succed în cele 24 de ore : dimineața este o primăvară senină și liniștită, la prînz e vară, cu soarele care dogorește apărînd pe după norii albi și monumentali ce se profilează clar pe cerul de un albastru-intens ; după masă e toamnă, cu ploaia torențială de la ora două ; iar noaptea coboară iarna din munții învecinați ale căror vîrfuri sînt acoperite cu zăpezi veșnice.

Într-adevăr, pretutindeni numai munți — imense conuri vulcanice cu zăpezi veșnice ; acesta este peisajul dominant al aproape întregului Ecuador — „țara vulcanilor" — cum îl denumise cunoscutul călător suedez Artur Lundkvist. Quito însuși este așezat la poalele unuia dintre acești vulcani — stins de altfel de multă vreme și fără ghețari — Pichincha. La ieșirea din oraș, cînd începi să urci pantele line ale acestui vulcan, există un loc marcat printr-un obelisc de granit ridicat în cinstea bătăliei în care Sucre, unul din generalii lui Bolivar, „Eliberatorul", a zdrobit în 1822 armata colonialistă. De aici se desfășoară o priveliște cu adevărat impresionantă — trei vulcani solitari își înalță conurile albe deasupra cetii străvezii care învăluie zarea : Cayambe, la nord-est, Antisana, la sud-est, și magnificul Cotopaxi, la sud (5896 m), activ și amenințător chiar și în zilele noastre. (În total, în Ecuador se află aproximativ 30 de vulcani activi). Din cînd în cînd, spun localnicii, se produce cîte o zguduire destul de violentă a scoarței și, fără să vrea, oamenii își îndreaptă privirile spre Cotopaxi... Alături de acest balaur încă somnolent, se înalță Ruminahui, purtînd numele căpeteniei indienilor care, în 1534, după pierderea ultimei bătălii cu conchistadorii spanioli, a dat foc capitalei Regatului Incas, Quito, pentru a nu o lăsa să cadă în mîinile cotropitorilor. Pe ruinele vechii capitale, Sebastian de Benalcazar (unul din locotenenții faimosului Francisco Pizarro) întemeie un nou oraș, San Francisco de Quito, care, timp de trei secole, a continuat să se afle sub suveranitatea regilor Spaniei.

Cînd se lasă înserarea, conurile înzăpezite ale vulcanilor încep parcă să strălucească și mai tare, în timp ce, în vale, Quito își etalează diadema miilor sale de lumini. Cerul se apropie și mai mult și începe să-și aprindă făcliile una cîte una ; peisajul capătă dimensiuni cosmice și te face și pe tine părtaș al acestui imn infinit închinat frumuseții. Am citit în mărturiile unor vestiti admiratori ai Italiei — de la Taine, Alecsandri pînă la Huxley — că la Florența pînă și copacii, dealurile, aerul, lumina te îmbie la contemplație estetică. De aceea, nu m-am mirat cîtuși de puțin cînd am auzit că Quito este supranumit și „Florența Anzilor". Încă înainte de a vedea cîteva dintre comorile artistice, mi-am dat seama că acesta trebuie să fie unul din sanctuarele, celebre pe glob, ale frumuseții.

—

Un muzeu în aer liber

Interesant este de remarcat de la bun început și faptul că cele mai vestite valori artistice nu au fost create de cei veniți de peste Ocean (descendenții lor nu reprezintă în prezent decît 10 la sută din populația de 5,5 milioane a țării), ci de artiști indieni sau de metiși (fiecare dintre aceste grupuri reprezintă cîte 40 la sută din populația Ecuadorului, restul fiind negri, descendenți ai sclavilor din Africa). În parte, aceasta se datorește și faptului că, în timpul secolelor de oprimare și într-o mare măsură chiar în epoca noastră, arta — și în perioade trecute în special arta religioasă — a fost singura posibilitate de exprimare a indienilor. Acum sînt cunoscute în întreaga lume sculpturile și picturile indianului Capiscara, ce împodobesc catedrala și biserica San Francisco, ale metisului Miguel de Santiago, care a trăit în secolul al 17-lea și a pictat biserica San Agustin. Tablourile sale sînt impresionante în special prin realismul lor ; se spune că, în timp ce lucra la capodopera sa „Patimile Mîntuitorului", a înfipt un pumnal în pieptul modelului său pentru a surprinde expresia de durere pe care a transpus-o apoi în chip atît de desăvîrșit în tablou. Cel mai celebru pictor modern este Guayasmin (în traducere indiană „Pasăre albă în zbor"), fiul unui șofer indian de taxi. El este considerat întemeietorul unei școli de pictură originale, opuse abstracționismului care, după părerea artistului, nu poate prinde rădăcini în America de Sud, unde mediul înconjurător este prea impunător, ca o „catedrală sălbatică", marile drame ale existenței prea evidente, pentru a se preta la stilizări abstracte. „Încerc să amestec lacrimile poporului meu în culorile pe care le prepar", a declarat anul trecut pictorul unui ziarist care venise să-l viziteze.

În domeniul literaturii se bucură de apreciere în întreaga lume operele lui Jorge Enrique Adaum și ale lui Jorge Icaza, al cărui roman „Quasicundo" a fost tradus și în românește. Amîndoi dezbat în operele lor una din cele mai acute probleme ale țării lor și ale mai multor țări vecine : poziția în societate a indienilor, readucerea la o viață activă — atît pe plan economic și social, cît și pe plan politic — a maselor de indieni. Pentru a ne da seama de situația acestora, este de-ajuns să arătăm că în Ecuador, unde 50 la sută din populație — în cea mai mare parte indieni — este analfabetă, numai știutorii de carte au drept de vot. În prezent, inclusiv cu concursul guvernului, se depun eforturi susținute în direcția culturalizării maselor de indieni, a abolirii iobăgiei prin efectuarea unor reforme agrare, a atragerii indienilor în industriile care au început să se dezvolte, în special în orașele de pe litoral.

Dar Quito a binemeritat numele de „Florența Anzilor" nu numai pentru aceste capodopere ale maeștrilor săi. Întreaul oraș, care are o populație de 450 000 locuitori, este un fel de muzeu în aer liber. Capitala extinzîndu-se spre răsărit, cartierele ei de apus au păstrat toate caracteristicile Evului Mediu spaniol : străzile înguste, întortocheate, străjuite de case cu foișoare din lemn cafeniu și felinare chinezești, coboară sărind rîpe adînci pe viaducte de piatră, spre rîul Machangara, pe ale cărui maluri stîncoase se văd femei în rochii pestrițe ce-și spală rufele, ca în urmă cu sute de ani, folosind sucul de penco în loc de săpun. În centrul orașului, Plaza Independencia este dominată de catedrală, a cărei construcție a durat un secol și a costat o sumă imensă. „De cînd tot cheltuiesc bani pentru construcția acestei catedrale — ar fi spus regele Spaniei — ar fi trebuit să-i văd clopotnița de la Madrid". Dar și mai frumoase, poate, decît acest așezămînt religios, care are într-adevăr o clopotniță destul de înaltă, sînt celelalte 57 de biserici, fiecare renumită prin arhitectura sa și operele sale de artă, creații ale unor renumiți pictori și sculptori — ca aceia pe care i-am amintit mai sus — sau ale unor artiști populari anonimi. („Încă pe vremea cînd număra numai vreo 3 000 de locuitori — spunea cineva — Quito avea o catedrală, șapte biserici, unsprezece mînăstiri. Cu un număr atît de mare de celibatari, nu-i deci de mirare că orașul s-a dezvoltat atît de încet").

Aurul incașilor

Am vizitat biserica La Compania, pe care amatorii de frumos o frecventează mai ales seara. Flăcările palide ale luminărilor dădeau parcă o lumină și mai tainică aurului care acoperă cele zece altare laterale, meșteșugit sculptate în stilul barocului spaniol, coloanelor acoperite cu ornamente sofisticate și balcoanelor pentru cor, precum și uriașului altar central — tot numai din aur. „E aurul incașilor", exclamă cineva. În încăpere, descendenții acestora, cu fețele supte, în ruane ponosite și de multe ori zdrențuite, stăteau duși pe gînduri, părînd parcă și mai covîrșiți, și mai striviți de atîta bogăție și măreție. Cine știe, poate că unii dintre ei se gîndeau la zădărnicia inimaginabilelor suferințe îndurate de strămoșii lor timp de atîtea secole, în numele aurului care a împodobit templele asupritorilor.

Renumită este și biserica San Francisco, cea mai veche din America de Sud, a cărei construcție a fost începută încă în 1535, pe ruinele unui templu incas, de către un călugăr flamand. Și aici ai impresia că un rîu de aur a inundat cîndva întreaga încăpere, la retragerea apelor poleind totul, din tavan pînă în podea. În mînăstirea La Merced se află fratele geamăn al clopotului Big Ben din Londra. În biserica El Carmen Moderno poate fi văzută o splendidă colecție de obiecte de ceramică, operă a maeștrilor din Quito. Pe lîngă fiecare dintre marile biserici există, de altfel, și cîte un muzeu de artă. În afară de acestea, există Muzeul de artă modernă, Museo Nacional de Bellas Artes și Casa de Cultura Ecuadoriana. În interiorul acesteia, un muzeu — se spune, unic în felul său — de instrumente muzicale.

Frumosul, cum am spus, este o constantă a vieții cetățenilor acestui oraș ; iar dragostea lor de frumos își găsește expresia nu numai în conservarea urbei, ci și în perpetuarea lui în tiparele estetice ale stilurilor diferitelor perioade istorice care se succed. Cine a văzut, de pildă, clădirea parlamentului, sau chiar noul cămin pentru studenți, construit pe piloni de beton, dispuși în formă de V, își poate da imediat seama că nu este vorba numai de simpla imitare a stilului cubist modern, ci și de tendința de a imprima acestuia un caracter autohton care să se încadreze cît mai mult întregului peisaj natural și urbanistic. Străzile largi ale elegantelor cartiere moderne vor parcă să cuprindă cît mai mult din cerul albastru, din orizonturile deschise unde vîrfurile munților joacă un savant joc de-a v-ați ascunselea cu norii. Ai fi tentat să crezi că această arhitectură modernă are în ea — și la propriu și la figurat — suflul unei perioade noi care încheie epoca dominației coloniale și a sechelelor sale din deceniile ce au urmat după dobîndirea independenței depline, în 1830 (o perioadă plină de tulburări și șocuri politice). Numai în perioada de un secol s-au succedat 40 de președinți, junte sau dictatori. 25 de șefi de stat au intrat și au părăsit Palacio

de Gobierno între 1925 și 1948. Chiar actualul președinte, în vîrstă de 75 de ani, Maria Velasco Ibarra („El Viejo" — bătrînul — cum îi zic ecuadorienii), a mai ocupat acest post de patru ori, începînd din 1933. În același timp, trebuie arătat că și guvernele, oricît de bine intenționate ar fi unele din ele, nu pot face minuni. Ecuadorul este o țară foarte săracă în resurse minerale (se zice că, chiar dacă acestea ar exista eventual în subsolul ei, ele zac îngropate adînc sub stratul de cenușă și lavă al vulcanilor), cu o industrie aproape inexistentă, agricultura furnizînd 90 la sută din exportul țării (în special banane, cacao, orez etc.). Economiștii au calculat că, în condițiile actualului ritm de creștere, de 5 la sută, a produsului național brut, acestei țări i-ar trebui 90 de ani ca să atingă nivelul dezvoltării de azi al țărilor cu economie modernă. Conducătorii țării speră însă că, în urma unor reforme economice și, în primul rînd, prin reforma agrară și prin dezvoltarea industriei (se lucrează febril la prospectarea unor noi terenuri petrolifere), se va putea obține un ritm mai rapid al dezvoltării. Acest obiectiv se urmărește și prin diversificarea relațiilor economice și politice. În această direcție se înscrie și recenta stabilire a relațiilor diplomatice și încheierea unui acord comercial cu țara noastră.

Dacă m-aș opri aici în redarea unor impresii despre Quito, i-aș răpi cititorului poate unul dintre elementele cele mai caracteristice și pitorești ale capitalei ecuadoriene : populația ei. În nici o capitală latino-americană nu am întîlnit un conglomerat de tipuri umane atît de diferite ca aici : indieni din triburile dintre munți, descendenți ai incașilor sau ai populațiilor cucerite de aceștia, indieni maya și colorado de pe coasta Pacificului și din junglele Amazonului, metiși, mulatri, negri și albi de cele mai diferite tipuri. Întreagă această mulțime este contaminată parcă de atmosfera de vioiciune și bună dispoziție la care îndeamnă însăși natura primăvăratică.

Străzile sînt pline de copii care se joacă, de vînzători ambulanți cu fețe cafenii, de spițeri, tarabagii, femei care vînd bucăți de carne friptă pe loc la grătar ; negustorii își expun mărfurile din magazine chiar la intrare sau pe trotuare ; în piețe se învîrt scrînciobur multicolore ; țăranii vînd zarzavaturi, fructe, pălării și tot felul de împletituri din vestita fibră de Panama. În cartierele noi, străzile au un aspect european, tenta de exotism fiind dată tot de indienii care se aventurează pe acolo în pitorești lor costume și de polițiștii care se plimbă țanțoși zăngănind din pinteni, cu săbii strălucitoare prinse la cingătoare, alături de revolver și grenade cu gaze lacrimogene.

În general, Quito mi-a făcut impresia unui oraș cu oameni primitori și veseli.

Cînd am părăsit capitala Ecuadorului, nori negri de ploaie se adunau deasupra ei : ora două după-amiază... Era parcă o reproducere în mărime naturală a tabloului lui Guayasmin, „Quito Llorando" (Quito în lacrimi). E adevărat, mă gîndeam, în timp ce avionul se îndepărta de frumoasa capitală a vulcanilor, în ultimele secole au curs multe lacrimi în Quito, dar acum oamenii săi, conștienți de trecutul lor tragic, și-au înmulțit cu mult și sorții de izbîndă.

Corespondență din Tokio de la Florea Țuiu

Între „raporturi speciale" și poziții proprii

Orice analiză a poziției internaționale a Japoniei nu poate face abstracție de realitatea pregnantă pe care o reprezintă relațiile nipono-americane. Și aceasta, pentru motivul deosebit de evident că între Japonia și principalul său aliat — Statele Unite ale Americii — funcționează de la război încoace un tip de „relații speciale" care marchează puternic poziția niponă pe scena politică internațională. Ceea ce reține însă de la o vreme atenția observatorilor sînt eforturile vizibile pe care le face Japonia pentru a-și manifesta o oarecare individualitate, menajîndu-și aliatul dar realizînd — paralel — raporturi noi și mai extinse cu țările situate în zona sa geografică.

Este evident că pentru guvernul japonez nu se pune problema unei rupturi radicale cu Statele Unite și a stabilirii unor noi raporturi, deplin independente cu statele vecine. Economia japoneză s-a dezvoltat de-a lungul a două decenii într-o atît de strictă dependență de Statele Unite, încît, practic, îi este pentru moment imposibilă o degajare totală. De aceea, după cum relevă unii observatori, interesul cel mai mare în menținerea legăturilor cu S.U.A. îl are mai ales Japonia, și nu Statele Unite, dacă facem abstracție de locul de primă importanță pe care îl ocupă ea în strategia militară a S.U.A. în Oceanul Pacific și Extremul Orient.

Un element particular în raporturile japono-americane, cel mai în măsură, după părerea observatorilor, să determine mutații substanțiale în evoluția acestor raporturi, îl constituie insula Okinawa, statutul ei.

Pentru a lua hotărîri în legătură cu Okinawa — problemă de importanță primordială cum este considerată aici — premierul Sato ar trebui să aibă cît de cît consimțămîntul S.U.A. Dar, în realitate, Washingtonul se preocupă mai puțin de Okinawa, ea însemnînd, după cum relata un ziarist japonez întors din capitala S.U.A., unde a fost corespondent trei ani, o problemă care „se pierde pe undeva pe la periferia preocupărilor Departamentului de Stat".

Japonezii depun eforturi susținute pentru a obține cît mai repede posibil Okinawa, pornind de la ideea că în acest fel își vor recăpăta într-o măsură considerabilă dreptul de a acționa mai independent. Demonstrațiile aproape zilnice de pe străzile Okinawei și ale capitalei japoneze sînt, după cum îmi relata Fukushima, președintele agenției Kiodo, acțiuni acceptate de guvern, pentru a exercita presiuni prin intermediul opiniei publice asupra S.U.A., în vederea unei retrocedări cît mai grabnice a insulei.

În context, în presa japoneză se dezbate tot mai frecvent problema tratatului de securitate japono-american. Partidul de guvernămînt, liberal-democrat, a reafirmat hotărîrea de a prelungi valabilitatea acestuia și după iunie 1970, cînd îi expiră termenul, fără a preciza însă modalitatea prin care va fi realizat acest lucru. Observatorii au fost lăsați să înțeleagă că nu este exclusă, în cele din urmă, o revizuire care să satisfacă anumite interese ale Japoniei, așa cum s-a întîmplat în anul 1960. Cercurile oficiale consideră însă că prelungirea termenului de valabilitate a tratatului ar trebui să aibă girul întregii țări, ceea ce nu se poate realiza decît pe calea alegerilor generale.

Una din problemele dezbătute la începutul anului a fost posibilitatea dizolvării Dietei, cu menținerea însă a deputaților Camerei superioare, și organizarea de noi alegeri generale, în cadrul cărora să fie prezentată publicului o platformă în problema tratativelor. Dar, pînă în prezent, nu a fost anunțată o eventuală organizare a alegerilor generale, guvernul neputînd lua, după părerea celor mai mulți observatori, o atitudine definitivă în această chestiune, deoarece nu și-a clarificat pe deplin poziția în problema tratatului și nefiind încă în măsură a realiza în această privință un prealabil acord de principiu cu S.U.A. Prima confruntare cu S.U.A. în problema tratatului și cea a Okinawei urmează să aibă loc în mai

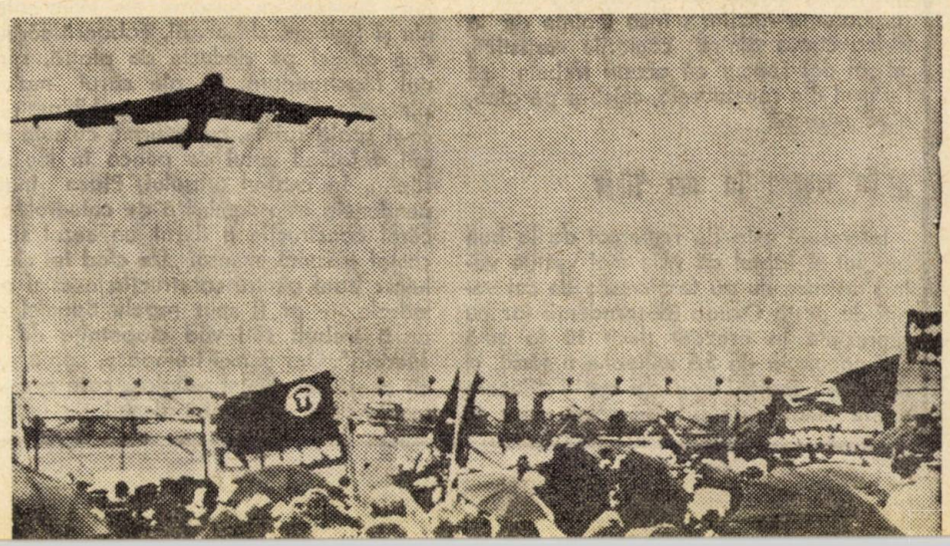

Imagine de la o demonstrație a locuitorilor din Okinawa împotriva staționării avioanelor de tip B-52 la bazele militare americane de pe teritoriul insulei

sau iunie, cînd ministrul de externe va merge la Washington pentru a examina cu reprezentanții Departamentului de Stat atît aceste probleme, cît și proiectata vizită a premierului Sato în capitala americană. În afara acestor probleme, întrevederile nipono-americane vor aborda și problema tarifelor vamale la importurile ambelor state, în cadrul schimburilor lor comerciale, problemă, de asemenea, extrem de delicată în relațiile japono-americane.

Convorbirile japono-americane în domeniul tarifelor vamale, care au avut loc în ultimele zile ale anului trecut, s-au încheiat cu un total dezacord. După cum se știe, economia japoneză depinde de cea americană, S.U.A. constituind principala piață de export a Japoniei. În cazul în care americanii ar interzice importul de automobile japoneze, de pildă, îmi relata șeful biroului U.P.I. la Tokio, această ramură, și o dată cu ea alte ramuri legate de industria automobilelor, ar primi o lovitură fatală. „De aceea, sublinia interlocutorul, mie și tuturor americanilor mi se par stranii argumentarea și refuzul japonezilor de a liberaliza importurile de produse americane". Adevărul este că atît unii, cît și alții, au stabilit taxe protecționiste mari, deși se pare că cele americane sînt mai reduse ca cele ale japonezilor, fapt care are drept consecință desfacerea unor mari cantități de produse japoneze pe piața americană. Atunci cînd S.U.A. cer Japoniei măsuri reciproce și concomitente de reducere a taxelor la importuri, japonezii răspund prin afirmația că este greșită ideea tratării concomitente a două probleme distincte — importurile S.U.A. din Japonia și importurile Japoniei din S.U.A. — deoarece ele sînt probleme cu totul diferite.

■

Preocuparea față de viitorul relațiilor cu marea vecină, R.P. Chineză, apare din ce în ce mai pregnant în presa japoneză. Starea de spirit este marcată de expectativă față de linia pe care o vor adopta în viitor Statele Unite, precum și de preocuparea de a nu fi depășiți de cursul evenimentelor în problema recunoașterii R.P. Chineze, problemă îndeaproape urmărită de opinia publică din Japonia (mai ales după modificarea atitudinii Canadei și Italiei în acest sens). Se afirmă că „problema recunoașterii" ar avea un efect foarte mare asupra situației interne din Japonia, în sensul că guvernul își joacă propria sa carte în cazul în care nu va da curs cererilor largi ale opiniei publice pentru normalizarea relațiilor cu R.P. Chineză. Toate partidele de opoziție cer, ca punct special în programele lor politice pentru acest an, elaborate la convențiile naționale, recunoașterea urgentă a Chinei populare și normalizarea relațiilor diplomatice cu marea putere vecină.

Mai mult, chiar în Partidul liberal-democrat de guvernămînt există o sciziune importantă între principalii lideri ai partidului în această problemă. Miki și Maeda, cei doi lideri care s-au opus lui Sato la convenția din noiembrie, se pronunță pentru o reformulare a atitudinii Japoniei față de R.P. Chineză. Poate tocmai acest lucru l-a determinat pe Sato să nu mai puncteze în mod special separarea economicului de politic în relațiile cu China populară, revenind, ce e drept, asupra acestei poziții în cursul dezbaterilor din Dietă. Gestul a fost, cel puțin pentru moment, o încercare de independență în această problemă și de notificare a unei modificări de nuanță în atitudinea față de R.P. Chineză.

Tokio, 22 februarie

În orașul lui Copernic

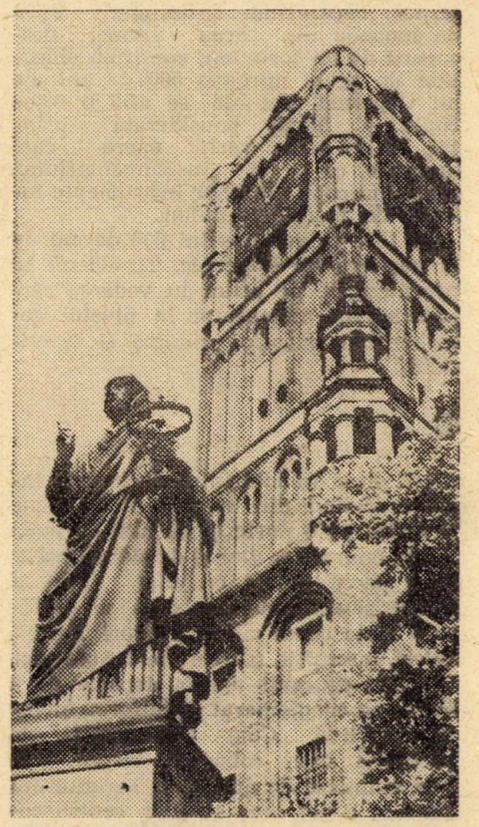

Statuia celui mai ilustru fiu al Torunului

Iosif Dumitrașcu

Călătorul care, în drum spre nordul Poloniei, se abate pe la Torun are numai de cîștigat. Multitudinea de aspecte și detalii legate de un trecut bogat a dus faima orașului peste hotarele țării. Azi, tabloul istoric este întregit de contururile zvelte ale noilor construcții dintre care se distinge prin grație și eleganță modernul combinat de fibre sintetice „Elana". Vara, verdele pomilor și al peluzelor care coboară înspre Vistula, roșul cărămiziu al vechilor edificii toruniene, multe dintre ele datînd de prin veacul al XIII-lea, creează o ambianță plăcută, odihnitoare. Dar și iarna orașul își păstrează, de asemenea, farmecul medieval, dezvăluind noi frumuseți nebănuite.

Numele orașului este legat organic de Copernic. Oriunde te-ai afla, auzi sau poți vedea mărturii ale vremurilor contemporane cu marele savant, născut aici.

Pe fosta stradă Sf. Ana la nr. 17, o inscripție te anunță că în această casă s-a născut Copernic. Restauratorii, înlăturînd ornamentele clasice ulterioare, au descoperit fațada inițială construită într-un frumos gotic tîrziu.

„Casa Copernic" nu se deosebește prin nimic de cele din jur care, după părerea restauratorilor orașului, ascund și ele sub fațadele de astăzi trăsături ale aceluiași stil. Ridicată în cea de-a doua jumătate a secolului al XV-lea, casa a fost transformată în muzeu. În hol te întîmpină o placă din marmură neagră pe care o inscripție aurită îți arată

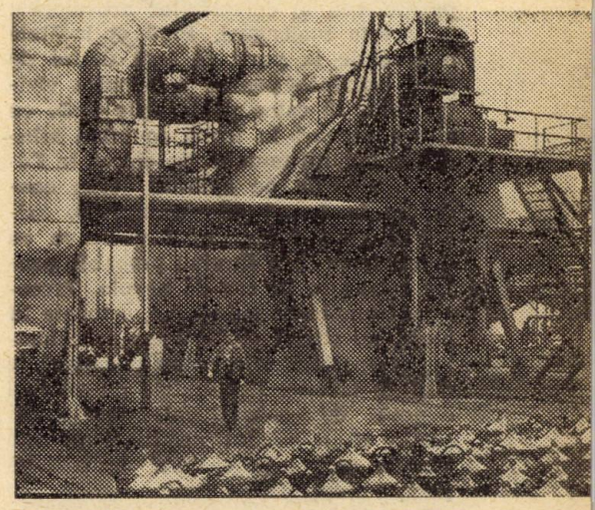

Instalația pentru producerea acidului sulfuric a uzinei de îngrășăminte chimice

că aici, la 19 februarie 1473, s-a născut Mikolaj Copernic, „care a oprit soarele și a urnit pămîntul". O fotocopie a unui tablou al vremii îți prezintă Torunul văzut dinspre Vistula. Poți recunoaște turnul Primăriei — astăzi avînd însă partea de sus modificată, ca și cele două biserici din secolul al XIII-lea. Cele 5 încăperi ale muzeului — deși modest, avînd mai mult un caracter pedagogic, din lipsă de mărturii originale din timpul lui Copernic — reușesc totuși să dea vizitatorului un tablou cuprinzător asupra personalității, preocupărilor vaste pe măsura epocii Renașterii — astronomie, medicină, geografie, filozofie — ale lui Copernic.

Un tratat original al savantului relevă nemulţumirea acestuia faţă de calitatea monedelor din vremea sa. Recent, un tezaur cuprinzînd aproximativ 2 000 de monede din acea vreme, descoperit de un torunian, confirmă obiecţiile de acum aproape 500 de ani ale lui Copernic. Tot aici se află o fotocopie a hărţii considerată printre cele mai vechi opere cartografice, ca şi un „instrumentarium" conţinînd copii ale unor instrumente folosite de marele torunian.

În 1973 se vor împlini 500 de ani de la naşterea lui Copernic. Torunienii se pregătesc de pe acum în vederea sărbătoririi evenimentului la nivelul corespunzător marelui renume al savantului.

■

Mă pierd în labirintul de străzi înguste, datînd din secolul al XIII-lea, străjuite de o parte şi de alta de porţi înalte ferecate în fier şi de ziduri înalte. Simt parcă pulsul oraşului vechi şi încerc să-mi imaginez cum se desfăşura viaţa acum cîteva veacuri. Forme, culori, inscripţii, mărturii multe ale unor vremuri de mult apuse, departe de a forma un conglomerat neuniform, încîntă privirea. Cele trei porţi ale vechiului oraş coborînd înspre Vistula amintesc de anii cînd Torunul era cel mai bogat oraş al ţării, centru comercial important, înconjurat cu puternice ziduri de apărare. Pe malul bătrînei Vistula — ruinele castelului teuton adăpostesc în subsol o expoziţie, rod al cercetărilor arheologice pe aceste meleaguri. Pînă şi lacătele masive de la porţi se lasă destul de greu convinse pentru a permite vizitatorului să calce pe locurile unde cu cîteva veacuri în urmă se aflau mîndrii şi temuţii teutoni. De obicei, în Polonia, zidurile de apărare erau concepute în formă de cerc. Aici, zidul a avut forma unei potcoave cu deschiderea spre fluviu ; probabil, pentru retragere în caz de nevoie. Trecerile şi tunelurile subterane, astupate în parte, au stîrnit curiozitatea arheologilor şi speologilor care au pornit să le dezlege tainele. Rezultatele nu au nici o notă de senzaţional, însă mulţi susţin că a existat un tunel pe sub Vistula care lega castelul de cealaltă parte a oraşului.

Revenind în oraş, simţi parcă răceala zidurilor înalte, a portalurilor de după care nu răzbătea nici o rază de lumină, ca şi a trecerilor înguste de la o casă la alta. Vechea sală de judecată a primăriei a fost transformată în muzeu de pictură, sculptură şi numismatică ajungînd pînă în timpurile noastre.

Am poposit şi la biblioteca oraşului, care adăposteşte colecţii nepreţuite de documente şi lucrări din vremuri îndepărtate. Vechile tipărituri perfect conservate, manuscrisele preţioase, colecţiile cartografice folosesc oamenilor de ştiinţă în descifrarea unor taine şi enigme care mai persistă în ciuda scurgerii veacurilor. Biblioteca „Mikolaj Copernic" adăposteşte cea mai mare colecţie de tipărituri toruniene din secolul al XVI-lea, precum şi numeroase dovezi ale legăturilor lui Copernic cu oraşul său natal. Primii nouă ani ai vieţii

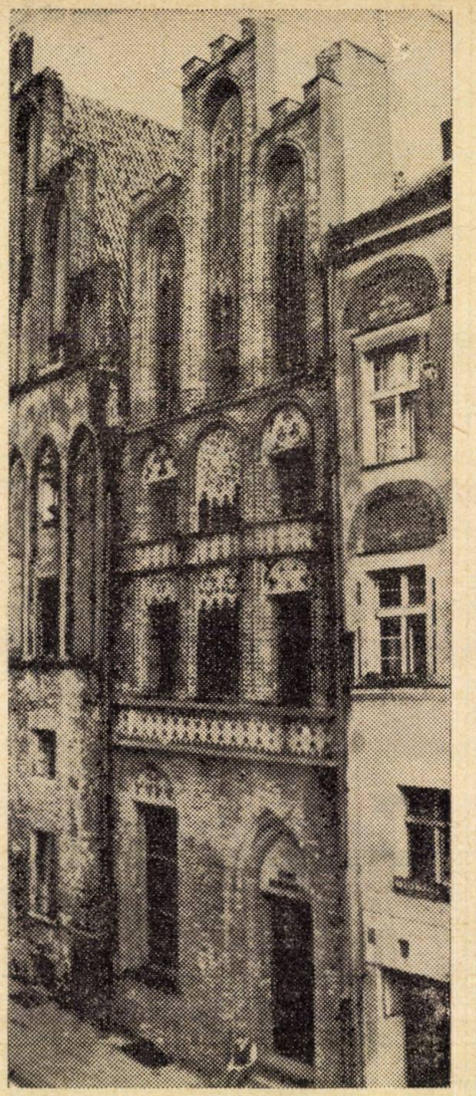

Faţade caracteristice arhitecturii din oraşul vechi

petrecuţi la Torun au fost suficienţi pentru ca oamenii de prin partea locului să-i păstreze savantului o amintire neştearsă.

Tot în Biblioteca „Mikolaj Copernic" se află o colecţie completă de anuare pomoriene, poloneze şi germane din secolul al XIX-lea. Numai numărul tipăriturilor vechi se ridică la 26 000 ; manuscrisele — reprezentate mai modest — doar 700 — au o valoare deosebită. Aici poţi admira, între altele, Descriptio Bibliothecae Scholae Thoeunensis din 1594. În acest an, biblioteca va sărbători patru veacuri de existenţă. O adevărată perlă a bibliotecii o constituie Codex Haldinus în latină, provenind din biblioteca regelui Matei Corvin. Aici se mai găsesc şi unicul autograf cunoscut al lui Copernic, 11 ediţii ale operei fundamentale a lui Copernic, „De revolutionibus orbium caeleste", cosmografia lui Petrus Apianus din 1553, Epitome Astronomiae Copernicae a lui Johannis Keppler datînd din 1625, Sistemia Cosmicum, aparţinînd lui Galileo Galilei din 1635 şi altele.

Să-l amintim aici pe maistrul Winiarski — reprezentantul unor generaţii întregi de făurari de frumuseţe. La el găseşti un ceas în marmură neagră din Scoţia, amulete aduse de la Alexandria din mormîntul unui mameluc, vechi şi curioase instrumente muzicale, amfore vechi, un splendid serviciu de ceai din porţelan chinezesc, mobilă gravată în fier în stilul Renaşterii. Meşterul prezintă cu o pasiune rar întîlnită amănunte legate de fiecare obiect din colecţia sa, de împrejurările care au făcut ca ele să se afle aici şi nu în altă parte. În faţa casei atrage atenţia o cheie mare, semnul distinctiv al breslei lăcătuşilor şi gravorilor în vechime.

■

În ultimele două decenii a fost scrisă o nouă pagină în istoria oraşului şi a celor 120 000 de locuitori ai săi. Torunul dă în prezent o producţie anuală în valoare de circa şapte miliarde zloţi. Universitatea Copernic, cu cei 5 000 de studenţi, impulsionează puternic viaţa Torunului. Nu trebuie uitat că această Universitate este unica în partea de nord a ţării.

Preocupările edililor oraşului sînt canalizate acum spre întîmpinarea anului 500 de la naşterea lui Copernic. Este adevărat că mai sînt încă 4 ani, însă pregătirea evenimentului de o importanţă deosebită pentru toţi torunienii este realizată cu o minuţiozitate demnă de admirat. Nici cele mai mici detalii nu scapă ochiului ager al părinţilor oraşului.

Pe zi ce trece, îmi mărturiseau torunienii, oraşul întinereşte, devine mai vesel, mai exuberant. Nu e o afirmaţie numai de dragul de a face un compliment, ci un adevăr. De pe acum poţi sesiza contururile noilor construcţii. Oraşul studenţesc, a cărui machetă dezvăluie idei arhitectonice îndrăzneţe şi originale, complexul turistic „Cosmos", pe malul Vistulei, frumoasa faleză ce va fi tăiată de-a lungul bătrînului fluviu, noul cartier de locuit „Osiedle Mlodych" — toate la un loc vor aduce Torunului o nouă prospeţime, vor aerisi vechile construcţii.

Ritmul nou, clocotitor al dezvoltării ţării a cuprins în sfera sa şi Torunul. Acum 5 ani, din sticlă şi aluminiu, a fost ridicată aici uzina de fibre artificiale „Elana" — astăzi mîndria torunienilor, nume care a căpătat o rezonanţă naţională. De fapt, triunghiul Elana-Torun, Anilina-Lodz şi Stilonul-Chorzow constituie pîrghii importante ale industriei chimice şi textile. 2 800 de lucrători „ţes" la Torun torlenul (tor — bineînţeles de la Torun), mătăsurile poliesterice — pentru prima dată produse în Polonia. Media de vîrstă — 24 de ani. Producţia de fibre anuală a Elanei este de 13 000 tone, urmînd ca pînă în 1970 să dea 23 000 tone numai de fibre poliesterice. La Torun există însă şi alte uzine şi fabrici : întreprinderea textilă „Merinotex", fabrici de maşini pentru industria navală, uzine de aparatură electronică, o uzină de îngrăşăminte fosforoase. Toate au dat oraşului în ultimii cîţiva ani o puternică tentă industrială. Din cei peste 54 000 de lucrători activi în producţie, circa 30 000 sînt cuprinşi în industrie.

Istoria şi industria se completează reciproc aici în oraşul udat de Vistula, contribuind din plin la înfrumuseţarea sa.

Pînă nu de mult un oraş al elevilor şi pensionarilor, Torunul a suferit în anii construcţiei socialiste o evidentă metamorfoză înnoitoare, păşind cu încredere pe calea afirmării bogăţiilor sale de nepreţuit, a afirmării sale ca oraş al secolului al XX-lea.

reflector

ORAȘUL POLAR

Institutul de arhitectură din Leningrad a elaborat proiectul unui oraș adaptat la condițiile vieții polare. Orașul urmează să fie construit între anii 1970—1972, pe litoralul arctic, pentru 3 500 de locuitori. Văzut din avion, acest centru urban va arăta ca un crater de vulcan în interiorul căruia se vor afla clădirile, bine adăpostite de vînturi. Toate locuințele vor fi prevăzute cu instalații de condiționare a aerului și cu sisteme electrice de încălzire. Orașul va fi legat de amenajările portuare printr-o galerie-tunel, cu căi pentru vehiculele electrice și pentru pietoni.

RECORDUL POLUĂRII

Specialiștii apreciază că New Yorkul este orașul cel mai „otrăvit" din întreaga lume. Sutele de mii de automobile și numeroasele fabrici și ateliere poluează intens atmosfera acestui uriaș centru urban (peste 15 000 000 de locuitori în orașul propriu-zis și în vecinătățile pe care le încorporează). În

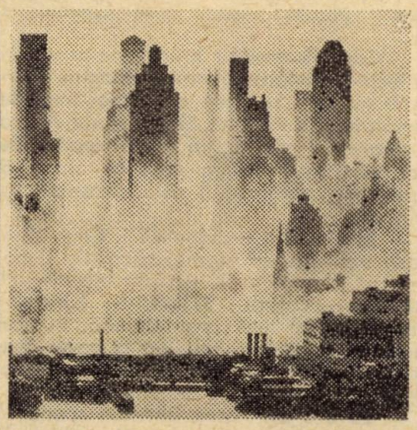

fotografia de mai sus : un „portret" al orașului, dimineața, după prima oră de activitate automobilistică și industrială, cînd norii de fum încep să se ridice printre zgîrie-nori. Perspective pentru următorii treizeci de ani, dacă nu se iau măsurile cuvenite : dublarea cantității zilnice de substanțe nocive, degajate mai ales de automobile.

LASERUL CHIRURG

Se știe că biologia și medicina se numără printre marile beneficiare ale uimitoarelor posibilități de lucru pe care le oferă laserul. Recent, specialiștii francezi care își desfășoară activitatea la Bicêtre, sub conducerea profesorului Bessis, au realizat o instalație laser de un tip nou care emite un fascicul de raze atît de fin încît cu ajutorul său se poate secționa în două o singură celulă din organismul uman. Cu această instalație urmează să fie „operate" tumorile canceroase incipiente, în sensul că vor fi distruse celulele bolnave.

Stenogramele oficiale de la Cape Kennedy

Dialogul APOLLO-8 PĂMÎNT

În paginile ce urmează reproducem, după textul stenogramelor oficiale, convorbirile și comunicările care au avut loc între cosmonauții Borman, Lovell și Anders, aflați la bordul lui Apollo-8, și centrele terestre de control de la Houston și Cape Kennedy. Zborul celor trei a început la 21 decembrie și s-a încheiat la 27 decembrie 1968. Veți urmări, în textul alăturat, desfășurarea, zi cu zi, uneori minut cu minut, a acestor convorbiri efectuate, în condiții fără precedent, la distanțe de zeci și sute de mii de kilometri, de la Pămînt pînă în jurul Lunii și înapoi spre Pămînt. Stenogramele convorbirilor din cele mai importante momente și peripeții ale zborului sînt redate in extenso.

SÎMBĂTĂ, 21 DECEMBRIE 1968

— **La 15 secunde după start.** Centrul de control de la Houston începe să distingă vocea lui Borman.

— **După 50 de secunde de zbor.** Borman anunță că prima treaptă a rachetei Saturn s-a separat fără zguduiri și că zborul s-a stabilizat.

— **După 5 minute.** Convorbire tehnică. Borman răspunde politicos : „Mulțumim, Michael", cosmonautului Collins care-l informează asupra traiectoriei. Collins ar fi trebuit să se afle în cabina Apollo-8, dar o intervenție chirurgicală intervenită cu puține zile înaintea startului l-a obligat să rămînă pe Pămînt. În locul lui zboară Anders.

— **După 7 minute.** Separarea celei de-a doua trepte a rachetei. Borman către Houston : „totul merge bine".

— **9 minute. Houston :** Vă aflați, în acest moment, la **192,17** kilometri deasupra Pămîntului și înaintați cu viteza de 9313 metri pe secundă. **Borman :** Cum ne urmăriți ? Houston : foarte bine.

— **11 minute și 20 de secunde.** Se aude cum Lovell murmură ceva. În cele din urmă se înțelege că el citește pasaje din consemnele sale de zbor.

— **11 minute și 30 de secunde.** Se procedează la corectarea altitudinii. Apollo-8 se află acum la 189,9 km deasupra solului, pe o orbită circumterestră. Echipajul primește semnalul „Înainte" pentru toate operațiile următoare. Răspunsul vine imediat : „Înainte" !

— **După o oră și 40 de minute.** Houston precizează într-un comunicat : „presiunea în cabină se menține la nivel normal, constantă de la plecare pînă acum. S-a branșat «harnașamentul biomedical» asupra lui Jim Lovell, care se află la mijloc, între cei doi colegi ai lui. Inima sa bate cu 69—70 de pulsații pe minut ; respiră neregulat : 20 pînă la 25 de respirații pe minut. Vorbește mult și scrie mult, în timpul schimbului de comunicări efectuat cu directorul de zbor, care-i transmite o cantitate enormă de cifre. Temperatura în cabină este foarte confortabilă : 18 grade".

— **2 ore și 15.** Convorbire deasupra Oceanului Indian. Frank Borman se anunță în microfon ca... „Gemini-8". Houston intervine : „Nu-ți pierde memoria. Tu ai fost cîndva Gemini-7. Acum ești Apollo-8. Ai înțeles ?"

— **2 ore 50.** Aprinsă timp de 5 minute, cea de-a treia treaptă a rachetei smulge Apollo-8 de pe orbita circumterestră. Abia acum se dă adevărata plecare spre Lună.

— **2 ore 57. Christopher C. Kraft junior,** directorul operațiunilor de zbor de la centrul Houston : „Vă aflați, realmente, pe drumul vostru spre Lună". **Frank Borman** (foarte calm) : „E-n regulă, e-n regulă !"

— **3 ore 22. Borman :** Este exact un minut de cînd am privit cum se despărțea de noi dispozitivul de salvare din prima etapă de zbor, S-IV B. Evaluăm distanța noastră pînă la Pămînt la 6 200 kilometri. Totul merge bine.

— **3 ore 36.** 12 000 de kilometri deasupra Pămîntului.

— **Borman :** Fotografiem treapta S-IV B. Vedem Pămîntul aproape ca un disc.

— **Cape Kennedy :** Bravo. Fotografiați-l cît se poate de bine. **Apollo :** Chiar asta facem. De aici avem o vedere magnifică a peninsulei Florida și a Capului, de unde am plecat. Africa de vest este foarte frumoasă. În același moment în care vedem Florida, privirea noastră cuprinde și Gibraltarul.

— **5 ore 3.** Altitudinea : 34 307 kilometri. Viteza continuă să scadă. **Apollo :** Am o vedere foarte frumoasă a lui S-IV B și a Pămîntului. Vă jur că e grozav de greu să descrii Pămîntul așa cum îl vedem noi. Privesc prin ferestruica din centru, cea rotundă. Acum, circumferința ferestrei este mai mare decît discul Pămîntului, pe care-l văd în întregime. Văd cea mai mare parte a Americii de Sud, America Centrală, peninsula Yucatan și Florida. În largul coastei de răsărit a Americii e vreme rea și se văd valuri multe. Pot să văd și coasta de apus a Africii, deasupra căreia sînt cîțiva nori în acest moment. Putem vedea pînă la Capul Horn. Spuneți locuitorilor din Țara de

Doctorul Chuck Berry, la postul său de la Cape Kennedy, de unde a transmis cosmonauților recomandări de ordin medical

Foc să-și ia impermeabilele : se apropie o furtună. **Cape Kennedy :** Nu cumva vreți să le transmiteți pronosticul meteo pentru următoarele 24 de ore ? **Apollo :** N-ar fi mult mai rău decît acela care li se dă de pe Pămînt. Poate că v-ar interesa să aflați că fereastra centrală a cabinei s-a acoperit de un fel de ceață, dar celelalte sînt în bună stare. **Cape Kennedy :** Ne pare bine că vă rămîn patru din cinci. In două minute veți începe separarea cea mare. **Apollo :** Sîntem gata. S-IV B a început să se depărteze de noi.

— **După 5 ore și 9 minute** de zbor, centrul Houston comunică datele tehnice ale zborului și amintește că, deși de la plecarea sa de pe Pămînt, echipajul a străbătut cu bine stratul cel mai dens al centurii de radiații Van Allen, el va continua să traverseze zone de radiații. Acestea vor fi măsurate cu dozimetrele aflate la bord.

— **5 ore 33.** Altitudinea : 41 692 kilometri. Viteza : 3 800 metri pe secundă.

Echipajul anunță că nu mai aude muzica transmisă din California. Adaugă : „Păcat ! Era foarte agreabilă !"

— **9 ore 24. Lovell :** Încercăm, chiar în momentul acesta, să mîncăm cîte ceva. Acum cîteva clipe am putut prinde Luna în cîmpul telescopului. Cerul, adică spațiul din jurul Lunii, este de un albastru foarte limpede, același albastru pe care-l vedem și de pe Pămînt și nicidecum negru, cum se credea. Cerul e foarte limpede. Pămîntul, de asemenea, se vede foarte luminos. Nu pot privi în același timp Pămîntul și stelele pentru a-mi fixa compasul.

— **După 10 ore de zbor.** Echipajul se pregătește să aprindă, pentru prima oară de la plecarea de pe Pămînt, o rachetă care va corecta puțin traiectoria. Aprinderea trebuie să dureze două secunde și patru zecimi.

Ferestrele sînt, toate, aburite. Soarele nu pare să aibă o influență directă în producerea acestui fenomen, dar incidența variabilă a razelor solare pe suprafața ferestrelor modifică gradul de vizibilitate.

Urmează un lung schimb de date și informații cifrate, menite să înlesnească posibilitatea ca astronauții să efectueze, singuri, manevrele de înapoiere pe Pămînt, în cazul cînd legăturile lor cu centrele Houston și Cape Kennedy ar fi întrerupte.

— **10 ore 25.** Houston este gata să dea ordinul de aprindere a rachetei corectoare.

— **11 ore 08. Lovell :** Am aprins racheta corectoare la comanda dată, cu numai două secunde aproximație. Operația a decurs perfect. Lovell cere să i se indice, de pe sol, unghiul traiectoriei. Altitudinea : 98 580 de kilometri. Viteza : 2 472 metri pe secundă.

Pentru scurt timp, echipajul se va odihni. De altfel, Borman doarme. După ce se va trezi el, Lovell și Anders vor dormi și ei, pe rînd, cîte 7 ore. În timpul somnului lui Borman, ceilalți doi astronauți verifică rezervele de apă, temperatura și umiditatea cabinei, apoi felul cum li se aude vocea în cabină, pe care ei îl califică drept „necrezut de bun".

— **12 ore 14. Viteza :** 2 340 metri pe secundă. Lucrări de rutină. Repetarea, pe ordinator, a manevrelor care ar trebui făcute în cazul unor dificultăți la amerizare, verificarea sistemului de umplere cu aer a bărcii pneumatice denumite Mae West (după numele unei celebre și cam... grăsuțe artiste de cinematograf din anii '30 — n.tr.). **Cape Kennedy :** Am ascultat cum vă încercați vocile în cabină. N-a fost rău deloc. Ați trecut cu bine primul nostru test de... literatură. **Apollo :** S-ar părea că bateriile se încarcă mai încet decît s-a prevăzut, totuși, viteza lor de reîncărcare este mai mare decît pe Apollo-7. **Cape Kennedy :** Nu vă bateți capul ca asta. Să știți, însă, că răspunsurile voastre în microfon fac un zgomot asurzitor.

Borman, care nu poate să adoarmă (ar fi trebuit să doarmă deja de peste 2 ore și 45 de minute), cere autorizația de a lua o pilulă soporifică.

Viteza de zbor a cabinei descrește din ce în ce mai încet, pe măsură ce Apollo-8 se depărtează de Pămînt. Acum a ajuns la 2199 metri pe secundă. Altitudinea : 119 703 kilometri.

— **13 ore 44.** Nici o convorbire pînă la 15 ore 33. Bill Anders efectuează, între timp, verificări ale aparatelor de bord, cît și ale aparatelor de dirijare a zborului aflate la centrele de pe sol. La 16 ore de la start, Lovell și Anders mănîncă puțin. Borman doarme.

DUMINICĂ, 22 DECEMBRIE

— **După 16 ore și 41 de minute de zbor,** astronauții desprind o foaie din calendar. Începe, pe Pămînt și pe Apollo-8, ziua de duminică 22 decembrie 1968.

— **16 ore 48. Jim Lovell :** „Abia dacă pot zări trei stele cu telescopul meu".

— **17 ore 20.** Cabina a suferit o mică răsucire pe axul ei (ca urmare a unei comenzi de pe sol) pentru a îngădui astronauților să vadă mai bine Pămîntul. **Lovell :** Văd, în permanență, mici particule care plutesc în jurul cabinei noastre.

Din nou se imprimă cabinei o ușoară mișcare de rotație pentru a se repartiza căldura Soarelui pe toată suprafața ei.

Lovell face din nou exerciții în legătură cu eventuale manevre de întoarcere pe sol.

— **18 ore 25.** Lovell și Anders trebuie să se pregătească de somn. Sînt aproape 23 de ore de cînd au fost treziți, pe Pămînt, pentru a se pregăti de plecare. Ziua lor de muncă a fost grea. În aceste 23 de ore, au parcurs 153 552 de kilometri.

— **19 ore 16.** Borman transmite cîteva indicații cu privire la bateriile electrice, apoi ia micul dejun.

— **19 ore 41.** Borman spune că cele cinci ore de somn i-au fost de folos, dar că nu are poftă de mîncare.

— **După 21 de ore.** La bord veghează numai Borman. Totul decurge în liniște.

— **23 ore 10.** Borman și Cape Kennedy se pun de acord, după o scurtă convorbire, să nu mai execute o nouă manevră de corectare a zborului. Apollo-8 se apropie de distanța de 190 000 kilometri, aproximativ jumătatea drumului pe care trebuie să-l parcurgă pînă la Lună.

— **23 ore 48.** Borman continuă să stea singur de veghe. El pune în mișcare cele patru ventilatoare interioare, timp de cîte două minute fiecare. Lovell și Anders primesc autorizația de a dormi cîte o oră în plus. Borman vorbește încet în microfon, pentru a nu le strica somnul.

— **După 24 de ore și 37 minute.** Borman s-a îmbrăcat cu harnașamentul biomedical, timp de cîteva minute. Presiunea în cabină este normală, temperatura — de 18 grade. Radiațiile au fost măsurate. Nici o schimbare față de ajun. Deci, totul e normal. Inima lui Borman bate cu 74 de pulsații pe minut, cu vîrfuri de 77 pulsații și scăderi pînă la 71. Respirația : 15 pe minut.

Viteza de zbor a scăzut la 1 604 metri pe secundă.

— **24 ore și 59.** Lovell și Anders s-au trezit. **Cape Kennedy:** Cum vă merge, sus acolo ? **Borman :** Oh ! cum să vă spun... ca prima noapte în spațiu...

Astronauții fac manevre de navigație, cu stelele Sirius și Rigel ca puncte de reper.

— **Cape Kennedy :** Zborul spre Lună este știrea zilei la televiziune și la radio. Revista „Post" scrie în manșetă : „Lună, sosesc oamenii !"

Noi am aflat că Bill Anders ar vrea să stea de vorbă cu Moș Crăciun. **Borman :** L-am văzut azi dimineață. Venea spre voi. **Cape Kennedy :** Bravo ! O să transmit știrea mai departe. Aflați că David Eisenhower s-a căsătorit ieri cu Julie Nixon. Părea a fi cam emoționat. Echipa Brouns a bătut ieri pe Dallas cu 31 la 20. Azi pe cine pariați voi, pe Baltimore sau pe Minnesota ?

— **Borman :** Baltimore. **Cape Kennedy :** Armata a bătut Marina cu 21 la 14. **Borman :** Nu mai auzim bine. Chemați-ne la...

— **Cape Kennedy :** Spuneți-ne ce vedeți de acolo. **Borman :** Avem o imagine foarte frumoasă. Se vede ceva mai mult de jumătate din Pămînt. Sînt vizibile Africa și Marea Roșie. Restul e acoperit de nor. Chiar prin bruma care ne acoperă ferestrele, spectacolul este strașnic de frumos.

— **26 ore 51.** Cosmonauții și Cape Kennedy hotărăsc să nu mai facă nici o corectare a traiectoriei deoarece nu e util. Distanța parcursă : 203 830 de kilometri. Viteza : 1 528 metri pe secundă. În acel moment, greutatea relativă a navei spațiale Apollo-8 era de 28 612 kilograme. Urmează o perioadă de liniște totală.

— **28 ore 29.** Frank Borman spune că are dureri de stomac. A luat o doctorie și se simte mai bine. I se pare că ar fi simptomele gripei Hong Kong, dar medicii de la Cape Kennedy refuză să pună un diagnostic precis. Bill Anders declară că nici el nu se simte bine.

— **29 ore 18.** Anders s-a echipat cu harnașamentul biomedical : inima — 68—69 pulsații, cu vîrfuri pînă la 88 pe minut și scăderi pînă la 51. Respirația — 10 pe minut.

— **29 ore 42.** Cosmonauții se simt mai bine. Borman, chiar mult mai bine. De la Cape Kennedy, **Mike Collins :** Acum imprimăm pe o bandă de magnetofon particulară. Vorbiți-ne despre starea sănătății voastre de la începutul zborului. **Borman :** Eu mă simt mai bine. Cred că am avut o gripă intestinală timp de 24 de ore. **Collins :** Cînd ți-ai dat seama de starea ta anormală ? Ai putea să ne povestești tot ce ți s-a întîmplat, de la pornire, în această ordine de idei ? **Borman :** Ieri seară, cînd ne-am dezbrăcat

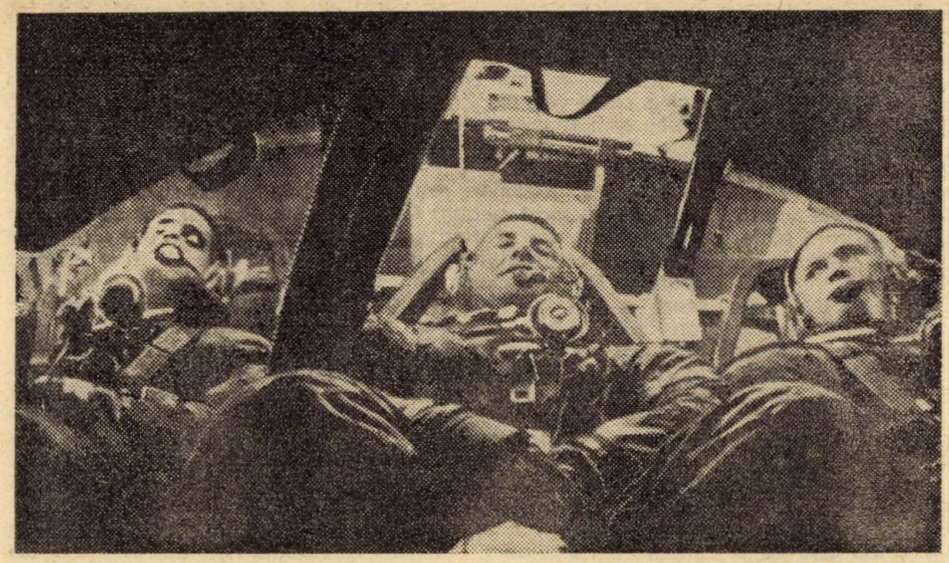

Cei trei, pe traseul Pămînt—Lună...

combinezoanele speciale de lansare, am simțit o stare neobișnuită. Jim Lovell mi-a spus că se simte rău în momentul cînd s-a ridicat din scaunul lui și a început să se miște. Toți ne simțeam prost dar, în momentul acela, nu am avut grețuri. Aveam senzația faptului că eram în mișcare. **Chuck Berry** (medicul) începe să pună și el întrebări : Dacă am înțeles noi bine, acum 10 sau 11 ore ți-a fost rău la stomac, ai vomitat de două ori, ai avut dureri de cap și frisoane. Aveai și febră ? **Borman :** Acum nu am febră. Am dormit cîteva ore și nu-mi mai este greață. Nu mai am nici diaree. Acum, cred că totul e în regulă. Nici unuia din noi nu-i mai este greață. Ne simțim bine. **Berry :** Ați luat Lomatil ? **Borman :** Nu ! Ah, un moment, iartă-mă, ba am luat. Adică ei au luat, în timp ce eu dormeam. **Berry :** Ia și tu, Frank, ia și marezin. **Borman :** O. K. ! Mulțumesc !

— **După 31 ore 05.** Se fac pregătiri pentru recepționarea primelor imagini televizate.

— **Borman :** Recepționați televiziunea ? **Cape Kennedy :** Da, imaginea este bună. **Borman :** Acum ne răsucim puțin pentru a avea o vedere cît mai bună a Pămîntului. Îndată ce o vom obține, vom opri mișcarea de răsucire. Puteți vedea, prin ferestruică, tot ce vedem și noi. Jim este în compartimentul de jos al navei. Prepară masa de prînz. Bill ține camera de luat vederi. **Cape Kennedy :** O.K. ! Imaginea este foarte bună. Dar răsuciți-vă mai încet. **Borman:** Așa e bine ? Acum preparăm dejunul și, în același timp, supraveghem ordinatorul de la bord. **Cape Kennedy :** Voi sînteți toți cu capul în jos ? **Borman :** Cum ? Noi ? Cred că voi ați întors imaginile cu capul în jos. **Cape Kennedy :** S-ar putea ! Avem atîtea probleme pe cap !... **Borman :** Iată, priviți Pămîntul ! Întrerupeți o clipă. Bill schimbă obiectivul. **Cape Kennedy :** În timpul acestei schimbări am pierdut imaginea Pămîntului. **Borman :** Iată din nou Pămîntul. Acum îl vedeți prin teleobiectiv. **Cape Kennedy :** O.K. ! Avem din nou imaginea.

(Urmează noi dificultăți în obținerea unei imagini clare a Pămîntului.)

— **Borman :** Iată, vedeți iarăși Pămîntul. Din păcate, imaginea nu mai vine prin teleobiectiv, ci prin obiectivul nostru de interior. **Cape Kennedy :** O.K. ! Îl vedem. Este o bilă uriașă pe ecran. **Borman :** Din nenorocire avem din nou ceață pe geamuri. Dar Pămîntul e foarte strălucitor. Ce păcat că nu funcționează și celălalt obiectiv. **Cape Kennedy :** Avem iarăși o imagine bună. Cea mai bună din toate cele recepționate pînă acum. **Borman :** O.K. ! Jim, ce faci acolo ? Uite-l, prepară desertul. O pungulița de pudding cu ciocolată. Iată-l cum plutește prin cabină. Bill suie din compartimentul de jos. Transmisiunea aceasta vă parvine cam de la jumătatea drumului dintre Pămînt și Lună. Sînt 31 de ore și 20 de minute de cînd am plecat. Peste 40 de ore vom ajunge la Lună. Vedeți că Bill și-a adus de jos și periuța de dinți. S-a spălat pe dinți cu regularitate ! Cu periuța lui vă demonstrează cum plutesc lucrurile la gravitatea zero. Aș vrea să vă pot arăta imaginea Pămîntului. Este o vedere magnifică. Un fond dominant albastru și mase enorme de nori albi. E foarte frumos. Într-adevăr, foarte frumos. **Cape Kennedy :** Obiectivul pentru telefoto este o lentilă foarte delicată. Riscă să fie deteriorată dacă o îndreptați spre o țintă mult prea strălucitoare. **Borman :** Păi tocmai Pămîntul este strălucitor, foarte strălucitor. **Cape Kennedy :** Comunicați-ne acum ceva despre starea sănătății voastre. Acum puteți fi auziți de lumea întreagă. **Borman :** Sîntem, toți trei, în plină formă. Călătoria asta, cu racheta Saturn, a fost într-adevăr emoționantă. Abia așteptăm să ajungem pînă poimîine, cînd ne vom afla la numai 100 de kilometri de Lună. **Cape Kennedy :** Perfect ! Ești formidabil la transmisiunile în direct. **Borman :** Am înregistrat chiar acum gradul de luminozitate a Pămîntului : 320 de lumeni. Priviți acum un prim-plan al lui Jim Lovell. Uitați-vă, ne-a învins pe toți, are barba cea mai frumoasă ! **Lovell :** La mulți ani, mamă, de ziua ta de naștere. **Borman :** Jim o să ne filmeze acum pe noi, el aflîndu-se în compartimentul inferior. După aceea vom trece la „operația frigăruie". Ne vom răsuci puțin, pentru a evita ca încălzirea cabinei să se facă prea mult timp numai pe o singură parte. La revedere, pe curînd ! La revedere ! „Apollo-8" vă spune la revedere !

— **32 ore 54.** Bill Anders și Jim Lovell se pregătesc pentru dormit. Anders a cerut autorizația de a înghiți a doua tabletă soporifică.

— **33 ore 38.** Verificarea temperaturii corporale a cosmonauților. Se menține aceeași stare febrilă din timpul dimineții, cînd cosmonauții anunțaseră că nu se simt bine. Radiorecepția la Cape Kennedy este slabă, totuși clară.

— **33 ore 59.** Borman transmite că ei vor încerca să găsească un ciclu de somn care să le permită să fie în formă bună în timpul orbitelor circumlunare.

(Va urma)

reflector

ORDINATORUL ȘI BAGAJELE PIERDUTE

31 de companii aeriene internaționale au cumpărat și au pus în serviciu un ordinator electronic — Univac 494 — a cărui sarcină este să găsească pe proprietarii bagajelor pierdute sau uitate în avioane și pe aeroporturi. La nevoie, ordinatorul poate face și operația inversă, adică să găsească bagajele la cererea proprietarului distrat. Se menționează că varianta a doua este mult mai ușoară, deoarece ordinatorul și-a stabilit un cod de funcționare. Lui i se comunică, zilnic, conform acestui cod, identitatea tehnică a obiectelor pierdute : formă, volum, culoare, materialul din care este confecționat, sistemul de închidere, eventual detalii asupra conținutului. Dacă proprietarul uituc își amintește exact ce a pierdut, Univac 494 îi va găsi valiza, broșa, cartea sau cufărul în mai puțin de 10 secunde. Tot ordinatorul va comunica aeroportului, în al cărui depozit se află obiectul, la ce adresă trebuie să-l expedieze. Cota de eroare — din cauza asemănării a două sau a mai multor obiecte — este de aproximativ 1 la sută.

Necesitatea de a introduce un sistem electronic centralizator pentru găsirea „distraților" a apărut din cauza spațiului uriaș de depozitare cerut de păstrarea celor cîteva milioane de obiecte uitate, pierdute sau rătăcite în traficul aerian mondial. Dificultatea principală în rezolvarea acestei probleme de volum rămîne, totuși, așa cum spuneam, găsirea proprietarilor, deoarece numeroși pasageri lasă impresia că sînt complet dezinteresați de soarta valizelor, a servietelor sau, mai ales, a pălăriilor cu care se suie în avion.

O.M.S. ÎN AFRICA

Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) întreprinde, de mai mulți ani, o vastă acțiune de profilaxie a bolilor care bîntuie în țările de pe continentul african, depistînd îndeosebi focarele de paludism și de tuberculoză. În fotografia alăturată : un copil examinat la „micro" de instalația unei grupe sanitare mobile.

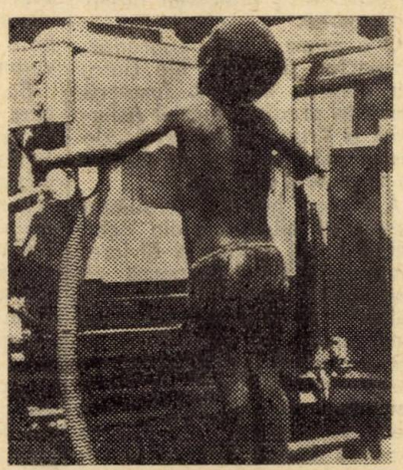

(5)

William Manchester

KRUPP

Cînd se afla în Ruhr, el discuta de două ori pe zi cu principalul său consilier : la 10 dimineața în biroul său, iar seara la el acasă, după coniac. Consilierul expunea problemele, dar numai Krupp dădea soluțiile. Maniera lui Krupp era întotdeauna aceeași : glasul scăzut, o ezitare înșelătoare, un ton politicos. Dar răspunsurile sale îl trădau pe adevăratul Alfried.

O întîlnire tipică de acest fel s-a referit la problema cărbunelui. Consilierul îi spusese că minele Krupp produceau în acea vreme 21 041 tone pe zi. Dar cheltuielile sporeau în mod masiv, în funcție de adîncimea stratului și unii mineri munceau din greu în galerii vechi de 60 de ani. Alfried s-a gîndit un moment. Pe urmă, scoțînd o hartă, i-a arătat surse neexploatate în Ruhr-ul de nord, pe Rinul inferior și în Olanda. Apoi, ieșind din domeniul problemelor curente, desfășură o nouă hartă, de data aceasta a Spaniei. Americanii extrăgeau uraniu-235 aici, aici și aici. Propria sa uzină atomică Julich nu putea depinde la infinit de generozitatea Comisiei pentru energie atomică. Firma trebuia să-și aibă propriile sale surse. Reprezentanții firmei Krupp trimiseseră vreme îndelungată centralei lor analize ale minereurilor spaniole ; Alfried analizase din nou rapoartele lor și îi sugeră principalului său consilier să trimită echipe specializate aici, aici și aici.

Apăru și o a treia hartă, aceea a Canadei. Erau disponibile acțiunile firmei Algoma Steel. Trebuie cumpărate. Algoma posedă excelente rezerve de minereuri ; preluarea firmei era posibilă.

O a patra hartă : Labrador. Prospectori ai firmei Rio Tinto, sub control britanic, fuseseră văzuți în preajma lacului Ashuanipi și Krupp avea nevoie de zăcămintele de minereu de fier de pe platoul alăturat.

A cincea hartă... Consilierul începu să clipească din ochi. Era o hartă uriașă a Rivierei franceze. Alfried murmură că intenționa să o cumpere. „Alles" ? (totul ?) îl întrebă locotenentul său. Alfried își aprinse o nouă țigară Camel, de la cea veche. Vacanțele europene deveneau mai lungi și mai frecvente, astfel că Riviera urma să devină o investiție minunată. Începutul trebuia făcut cu oferte pentru Coasta de Azur. Fusese provocată o depresiune artificială în prețurile anumitor proprietăți (Krupp nu comunica sursele unor asemenea informații nici măcar principalului său consilier) și o mișcare energică în direcția omului de afaceri francez de care depindea tranzacția era de natură să-i aducă lui Krupp tot : plaje, umbrele, hoteluri, parcuri de distracție ; absolut tot.

Puține persoane știau că Alfried domnea ca un monarh absolut. Nimeni nu putea măcar să-l vadă fără să treacă prin biroul adjunctului său. Lucra în izolare. Potrivit fiului său, „era un om concentrat asupra lui însuși, căruia îi plăcea singurătatea și nu suferea oameni în jurul lui".

Ca într-o melodie de Haydn, anumite teme obsedante apăreau în istoria casei Krupp și, pe măsură ce se ajungea spre sfîrșitul deceniului al șaselea, două dintre acestea deveneau treptat mai amenințătoare. Pentru a doua oară în mai puțin de un secol, un puternic și unic proprietar era înfrînt de combinațiile bancare și nedumerit de un fiu a cărui atitudine nici el nici imperiul său nu o puteau tolera. Ambele probleme aveau să se dezvolte simultan și să-l covîrșească pînă la urmă pe ultimul gigant de la Essen.

Ultimul moștenitor al firmei considera toate orașele ca niște locuri rău mirositoare, dar pînă cînd s-a atașat de Rio, a considerat Parisul ca fiind cel mai puțin odios dintre toate. Prăpastia dintre Europa de la 24 ianuarie 1938 — cînd fiul lui Alfried sosise pe lume — și Europa de la 20 noiembrie 1961, cînd străini cu monoclu la ochi și cu pantaloni dungați s-au înclinat profund, pentru prima oară, în fața viitorului lor suveran, era de netrecut.

Să analizăm viața agitată pe care o dusese, mediul din care, cu repulsie, se retrăgea treptat. Venise pe lume în anul Anschluss-ului, la Charlottenburg, o suburbie elegantă din partea de vest a Berlinului. Cu cinci luni înainte de cea de a doua sa aniversare începuse războiul, iar primele sale amintiri se refereau la uniforme strălucitoare, muzici militare și strigăte de Sieg Heil.

Era prea mic pentru a înțelege ceea ce se întîmpla, dar își dădea seama de stările de spirit, iar moartea pe front a celor doi unchi ai săi a fost dureroasă. Cînd avea patru ani, tatăl său divorță de mama sa pentru a fi pe placul bunicilor săi paterni. A fost crescut de mama sa în vila elegantă care dădea spre Tegernsee. La vîrsta de șapte ani, viitorul Krupp află că fiecare bărbat din familie era sau prizonier, sau fugit, sau declarat nebun. Cînd era de zece ani, răsfoia paginile lui „Abendzeitung", care apărea la München. Într-o seară a citit că trei judecători l-au găsit vinovat pe tatăl său de fapte îngrozitoare și l-au condamnat la închisoare ca important criminal de război, confiscîndu-i, totodată, întreaga avere.

Trei ani mai tîrziu, Alfried a fost eliberat iar averea i-a fost restituită. După ce tatăl lui Arndt a fost iertat, confuziei i-a urmat perplexitatea. În anul următor, băiatul, acum trecut de zece ani, a fost confirmat în biserica evanghelică de lîngă castelul familiei, separat de un brîu de arbori de un oraș care, după cît se părea, era proprietatea tatălui său. În conformitate cu termenii divorțului, Alfried și Anneliese căzuseră de acord să-și împartă custodia băiatului. În cele din urmă, reieșise, însă, că acest lucru nu era posibil. Chiar atunci cînd tatăl și fiul puteau fi împreună cîteva zile la vila Hügel, copilul constată că la Essen, mama sa, pe care o adora, continua să fie numită „die Bardame". Între-al lui Alfried Krupp", avea să urmeze științele economice.

Dar cariera sa studențească a fost cu mult mai complicată decît arătau broșurile. E clar că Arndt se dovedea a fi un element înzestrat ; în momentul în care intra la Freiburg, vorbea în mod curent șase limbi străine. Dar tot atît de clar era și faptul că nu a dat nici un fel de rezultate. A fost student doar două semestre ; nu a dat nici măcar un singur examen. Rudele sale vorbeau în mod vag despre o situație dificilă : era obligat să călătorească deseori pentru firmă, explicau ele. Și, de asemenea, să schimbe adeseori școlile, deoarece anumite cursuri sofisticate de administrație comercială nu erau predate la Freiburg. Pe scurt, nu făcea nici o ispravă. Într-o perioadă de patru ani a fost înscris succesiv la Universitățile din München, Bonn și Köln. Tatăl său nu acorda nici o importanță acestei situații, subliniind doar că leneșul student era admirabil dotat pentru a-și asuma viitoarele răspunderi.

Arndt se preocupa intens de celebritatea sa și era o persoană cu aparență frapantă, căruia îi plăcea să însoțească micile stele sau chiar stelele celebre la cluburile de noapte.

Ani de-a rîndul, firma pledase cu succes pe lîngă redactorii ziarelor, cerîndu-le să nu uite că băiatul este tînăr. Dar la 24 ianuarie 1967, acest lucru a devenit greu de obținut. Arndt împlinea 30 de ani. „Die Zeit", „Abendzeitung" și „Der Spiegel" aveau ochii ațintiți asupra lui. Era deci un moment potrivit să se facă mai puțin văzut, eventual să întreprindă o lungă croazieră pe un nou iaht, pe care și-l oferise singur cu generozitate. Dar, în loc de aceasta, el a anticipat apropiata sa vîrstă mijlocie organizînd cea mai uriașă serbare de aniversare consemnată în Germania occidentală. Lista invitaților a ocupat o jumătate de pagină în „Abendzeitung".

Se putea înțelege supărarea lui Alfried. Singurul moștenitor al străbunicului său Alfred fusese un om bolnăvicios și lipsit de elan, dar cel puțin se afla acolo unde îi era locul, se arătase ascultător și gata să preia conducerea. În plus, temelia moștenirii familiale — banii — devenise deosebit de șubredă. Alfred ar fi înțeles acest lucru, deși era îndoielnic că Arndt l-ar fi putut înțelege : prea puțini membri ai Directorium-ului l-au înțeles și comunitatea financiară încearcă și astăzi să-și dea seama ce s-a întîmplat.

Despre străbunicul Krupp se spunea că este „cel mai bogat om al Germaniei" si, în 1967, revista „Newsweek" avusese dreptate identificîndu-l pe strănepot drept „cel mai bogat om din Europa". Dar capitaliștii pot acumula datorii fantastice. În 1875, în timp ce afacerile sale înfloreau, Alfred fusese obligat să emită obligațiuni în valoare de 30 milioane de mărci, fonduri care aveau să fie furnizate de un grup de financiari.

Acum, după 92 de ani, Alfried Krupp se trezi și el într-o mare încurcătură financiară pe lîngă care criza prin care trecuse străbunicul său părea neînsemnată. În ciuda activurilor sale — formate din furnale, rafinării, uzine de oțel, uzine chimice, șantiere navale și uzine de locomotive, camioane, turbine și construcții metalice, fără a mai menționa pivnițele sale de vinuri, depozitele de mărfuri și imensele cantități de cutii conținînd buloane și piulițe folosite în multe țări — datoriile lui Krupp se ridicau la 250 milioane lire sterline. Contractase datorii la 263 de bănci și societăți de asigurare vest-germane.

Niciodată nu se văzuse ceva asemănător în istoria industrială. La Potsdam nu se mai afla acum un kaizer binevoitor. Nu exista nici o cale de ieșire. Dinastia sa, care număra 11 generații, era amenințată cu ruina.

Ca și Adolf Hitler, în jurul căruia a gravitat în prima parte a vieții sale, Alfried a considerat (poate în mod justificat) că cei care îi sînt mai aproape îl împing către un sfîrșit tragic. Propriul său fiu întorsese spatele la tot ceea ce trebuia să îndrăgească un Krupp. Cei mai apropiați consilieri ai săi îi dădeau sfaturi proaste.

În martie 1967, cititorii revistei „Der Spiegel" dădeau peste următoarea informație. „Adevărul a ieșit la iveală : firma Krupp se zbate în dificultăți financiare".

A urmat imediat, într-o altă revistă, un articol intitulat „Ceea ce a fost Krupp" ; de fapt, un necrolog al dinastiei vechi de 380 de ani : „La 31 decembrie 1968, Krupp va înceta să mai existe. La această dată se va transforma dintr-o societate particulară proprietatea unui singur om, într-o fundație".

Informațiile financiare ajung rareori pe prima pagină, dar aceasta a fost publicată la loc de frunte în numeroase ziare din întreaga lume.

Ce se întîmplase ? În definitiv, Alfried și Arndt își păstrau avioanele lor cu reacție, iahturile și castelele ; Essen rămînea marele oraș-uzină ; cifra de afaceri a Konzernului, de aproape 1,5 miliarde dolari, stabilise un record în cursul ultimului an fiscal... Pentru omul de pe stradă, Krupp apărea mai puternic ca oricînd.

Răspunsul putea fi găsit într-un articol din ziarul „Handelsblatt". „Lichiditățile monetare sînt costisitoare dar lipsa de bani lichizi este cu atît mai periculoasă, căci ea distruge însăși existența unei firme". Firma își pierduse activurile sale lichide și, o dată cu ele, capacitatea de a supraviețui.

Krupp a căutat să dea înapoi dar era prea tîrziu. Cu un an în urmă, o iarnă năpraznică așternuse înghețul în tot centrul Europei și fiece tonă de cărbune pe care minerii o scoteau din mină își găsise întrebuințare, dar acum vremea devenise neobișnuit de blîndă : 40 la sută din producție nu găsea cumpărători. Cu o singură semnătură, Krupp concedie 8 800 de muncitori. Cu alte șase trăsături de condei, Krupp închise patru mine de cărbuni din Essen, docurile Bremerhaven și întreprinderea din Dortmund aparținînd fabricii Krupp-Dolberg. Se conta ca prin aceste reduceri să se economisească aproximativ 20 milioane de dolari pe an, deoarece plata dobînzilor depășea beneficiile.

Dar șeful Konzernului era prins ca într-o menghină. Catastrofa lua proporții tot mai mari. La începutul lunii ianuarie, principalii creditori — este vorba de cele cinci „bănci ale Casei" — au cerut să li se prezinte un bilanț real și confidențial. Directorul financiar al lui Krupp, Seegar, l-a întocmit cu strîngere de inimă, iar cei cinci cititori ai lui n-au mai putut dormi în noaptea aceea. Cifrele bilanțului îi uluiseră : „Firma Krupp are la 265 bănci creditoare datorii în sumă de 2 500 de milioane de mărci. Dacă se adaugă la acestea datoriile din livrări și creditele contractate pe piața liberă, se ajunge la 5 200 de milioane mărci".

Cu un an în urmă, Konzernul avusese de plătit aproape 300 de milioane de mărci drept dobînzi și înregistrase o pierdere netă de 50 de milioane de mărci deși, în 1965, firma cîștigase 60 de milioane de mărci.

Băncile Casei au șovăit. Dacă se acordau acum creditele pe termen lung de care Krupp avea nevoie cu disperare, și dacă urmarea ar fi fost o schimbare în perspectivele economice ale țării, Germania occidentală ar fi putut să se bucure din nou de avantajele creditelor ieftine. O asemenea schimbare ar fi putut să rezolve ceea ce, în registrele lui Seegar, părea de nerezolvat. Posibilitatea unei asemenea transformări nu putea fi exclusă deoarece Krupp își menținea mai departea marea sa reputație în industria țării.

Întrunirea-cheie a început la orele 4, în după-amiaza zilei de 6 martie 1967, la Dresdner Bank din Düsseldorf. Erau de față cele mai de seamă personalități ale finanței vest-germane. În mod teoretic, erau îndreptățiți să ia parte la dezbateri și la vot și 235 de președinți ai societăților de asigurări și ai băncilor de economii, dar pur și simplu nu era loc pentru toți creditorii lui Krupp.

La ora 5,30 s-a ajuns la un acord de principiu. Rămîneau de lămurit o serie de amănunte care nu putuseră fi clarificate atunci. Totuși, la ora 1,35 noaptea, cînd a luat sfîrșit întrunirea, marele ghem fusese descurcat și a fost convocată o conferință de presă pentru ziua următoare. De ambele părți condițiile erau remarcabil de dure, poate unice.

În primul rînd, Schiller a fost de acord în acea dimineață de marți să garanteze Konzernului 75 de milioane în noi credite de export. În al doilea rînd, bancherii au votat în favoarea prelungirii tuturor obligațiunilor în curs ale lui Krupp pînă la sfîrșitul anului 1969 și să-i ofere lui Krupp noi credite de 100 de milioane de dolari. În cazul în care conturile lui Alfried s-ar fi echilibrat pînă la 13 decembrie 1968, aveau să fie reluate operațiunile normale de finanțare a exporturilor. În felul acesta, gigantul bolnav avea să primească infuzia a 150 milioane de dolari — 600 de milioane de mărci sînge proaspăt — și aceasta în momentul culminant al unei recesiuni pe scară națională care provoca în fiecare zi falimente în rîndurile vechilor și solizilor baroni ai Ruhr-ului.

Desigur, se cereau în schimb unele concesii. Există motive să

Arndt Krupp

se creadă că Alfried care, așa cum îi era obiceiul, plecase în Africa, își luase unele angajamente personale înainte de a se îndrepta cu avionul spre junglă. La 4 martie Krupp scrisese personal o „Declarație de intenții" făcînd astfel primul pas spre „pregătirile în vederea transformării firmei într-o societate pe acțiuni".

Ceremonia oficială, pentru care Alfried fusese nevoit să se înapoieze la Essen, a avut loc în holul principal al vilei Hügel. Era 1 aprilie 1967, zi care, în Ruhr și în alte părți, este marcată prin păcăleli. Dar în anul acela nu s-au făcut păcăleli de 1 aprilie : uriașa glumă a soartei era arhisuficientă. În plus, vremea nu părea să se conformeze calendarului. Era o după-amiază posomorîtă și rece. În toate șemineurile se aprinseseră focuri vesele, dar camerele rămîneau reci.

Rareori fusese castelul mai tăcut. Și totuși, deși în bibliotecă și în hol se instalaseră microfoane și difuzoare, vocea monotonă a șefului Konzernului de-abia se putea auzi. Osos, cărunt și încordat, el păși la estradă și rămase imobil timp îndelungat, privind țintă spre auditoriul său. Peste patru luni avea să împlinească 60 de ani. Apoi, după cîteva observații introductive, a urmat marea veste : „Am hotărît să transform firma într-o societate pe acțiuni avînd la bază o fundație". Înființarea unei societăți publice Krupp era pentru el un lucru jalnic și umilitor dar „asemenea transformări sînt în conformitate cu necesitățile economice ale vremurilor noastre". În concluzie, — și tonul lui Alfried se stinsese de-a binelea — și-a exprimat gratitudinea față de bănci, față de guvern și față de „fiul meu Arndt", fără a cărui „renunțare la moștenire" nu ar fi fost de conceput sfîrșitul dinastiei.

Ceremonia a luat sfîrșit în mod brusc. Pentru ultima oară, un Krupp prezidase o întrunire oficială în capitala regatului său. Musafirii, în picioare, în impecabili pantaloni reiați, se înșirară pentru a-și lua rămas bun. Fiecare îi strînse mîna, se înclină și primi un mic dar. Conversațiile erau — dacă acest lucru era posibil — și mai reduse ca de obicei. Alfried îi privea pe toți plecînd, în timp ce ochii săi neastîmpărați sugerau idei halucinante, chiar posibilitatea unei sinucideri. În vara aceea, despre soarta sa avea să se vorbească în telegrame de presă, în coduri diplomatice și în cursul unor întruniri convocate în grabă în diferite capitale ale lumii. Alfried nu putea ieși mai puternic din această criză pentru bunul motiv că nu mai avea să iasă de loc din ea. Cu puțin timp înainte de începutul verii, șeful Konzernului își întocmi cu grijă testamentul care i-ar fi dezamăgit pe părinții săi. Era totuna dacă Alfried ar fi fost fiu unic căci testamentul nu menționa pe nici unul din ceilalți frați.

La ora 10, într-o seară cețoasă de duminică (30 iulie), Alfried a murit. A fost noaptea cea mai grea pe care o cunoscuseră șefii propagandei acestei dinastii de cînd demisionase Fritz Krupp în 1902 ; acum, ca și atunci, au avut nevoie de 12 ore ca să informeze presa, iar știrile continuau să fie confuze. Marea întrebare o constituia cauza morții sale. Un purtător de cuvînt a făcut o declarație în care a descris decesul drept „subit și neașteptat". Un al doilea a afirmat că Alfried suferise de „o boală incurabilă" ; al treilea — că nu fusese de loc bolnav ; în sfîrșit, al patrulea declară că medicii care îl examinaseră pe Krupp în iulie descoperiseră un cancer bronhic, provocat de faptul că fumase prea mult. În cele din urmă, toată lumea a acceptat această versiune.

Înmormîntarea a avut loc joi, 3 august, pe o ploaie torențială.

11 săptămîni mai tîrziu, la 16 octombrie, cea de a doua soție a lui Alfried — și ultima femeie care purtase numele de Krupp — murea în spitalul „Mount Sinai" din Los Angeles.

Sfîrșit

Le Monde
PARIS

EUROPA OCCIDENTALĂ ŞI ATLANTICUL

PREŞEDINTELE Nixon a trecut Atlanticul cu intenţia, pare-se, să-i vadă pe vest-europeni aşa cum sînt, şi nu aşa cum ar dori el să fie. În cazul acesta are toate şansele ca speranţele lui să fie pe deplin realizate. De multă vreme vest-europenii nu s-au sfîşiat atîta între ei.

Vest-europenii, este, poate, cam mult spus. De fapt, este vorba, în esenţă, de o controversă între englezi şi francezi, a cărei extindere provoacă regretele unanime ale partenerilor lor, dornici, desigur, ca Marea Britanie să fie primită în sfîrşit în Piaţa comună, dar nu cu preţul unei noi crize cu Franţa.

Cauza adîncă a acestei controverse constă, în mod absolut evident, în climatul de neîncredere crescîndă care s-a creat, în cursul anilor, între cele două ţări. La Elysée şi la Quai d'Orsay se consideră că Anglia încearcă să intre în Piaţa comună doar pentru a o face să-şi piardă caracterul propriu-zis european, pe care doreşte să-l aibă, s-o dizolve într-o vastă zonă de liber schimb şi să devină acolo purtătorul de cuvînt al Washingtonului. La Whitehall, atitudinea preşedintelui Republicii este considerată drept dovada hotărîrii lui de a-şi instaura hegemonia asupra zonei occidentale a continentului şi de a submina N.A.T.O.

O dată ce au fost stabilite asemenea poziţii de plecare există, firesţe, înclinaţia de a interpreta în mod negativ orice demers al părţii adverse şi de a răspunde la el prin cuvinte sau gesturi care, la rîndul lor, fac ca tonul să se ridice şi mai mult.

Publicarea, într-un asemenea climat, a unui text puternic inspirat din darea de seamă trimisă guvernului britanic de ambasadorul lui la Paris, Soames, în legătură cu convorbirea avută de el la 4 februarie cu generalul de Gaulle, nu putea decît să ducă la punctul culminant ideile preconcepute care se acumulaseră.

În privinţa fondului, o lectură atentă şi obiectivă a documentului te face să gîndeşti că şeful statului nu se aştepta ca ideile sale să fie luate în considerare. Ceea ce a susţinut preşedintele este mai curînd ceea ce ar dori el să se facă dacă oamenii ar fi altfel decît sînt, decît propuneri practice. El nu a cerut atît Marii Britanii să părăsească N.A.T.O., cît şi-a exprimat părerea că, în cazul în care s-ar realiza o adevărată uniune a Europei, în acel moment organizaţia atlantică ar deveni inutilă. Toate acestea, după cum se afirmă la Quai d'Orsay, nu se deosebesc atît de mult, nici măcar în privinţa Pieţei comune, de declaraţiile pe care le-a făcut de Gaulle în repetate rînduri. Elementul cel mai clar — şi care a provocat reacţiile cele mai vii — se referă la crearea unui organism din care ar fi excluse ţările Beneluxului.

Un alt proiect de directorat, propus în urmă cu 11 ani, provocase pe-atunci o mare agitaţie. Dar, ca şi atunci, cuvîntul „directorat" nu a fost folosit în mod real. Acestea fiind spuse, ideea se potriveşte cu maniera şefului statului, care a făcut totdeauna deosebiri între diferitele ţări, atribuind fiecăreia grade diferite de răspundere.

Cunoscînd susceptibilităţile legitime ale acelora care, datorită forţei lor mai mici, nu au posibilitatea, potrivit ideilor preşedintelui Republicii, să-şi spună cuvîntul în treburile marilor puteri, britanicii au acţionat pe muchie de cuţit atunci cînd au comunicat partenerilor noştri comuni documentul redactat de Soames. Dar procedeul de a da documentul în mod practic publicităţii va fi considerat foarte jignitor. Ţinînd seama de momentul publicării lui, la 18 zile după ce a avut loc convorbirea, este greu ca acest lucru să nu fie considerat în special drept o manevră pentru a-l convinge pe Nixon că ar fi greşit ca el să se bazeze pe generalul de Gaulle şi că cei mai buni europeni, singurii pe care se pot bizui Statele Unite, se află la Londra. Dar, procedînd astfel, englezii dau evident dreptate şefului statului francez, atunci cînd el le reproşează că nu se gîndesc niciodată decît să fie primii în clasa atlantică şi nu să construiască o Europă cu adevărat independentă.

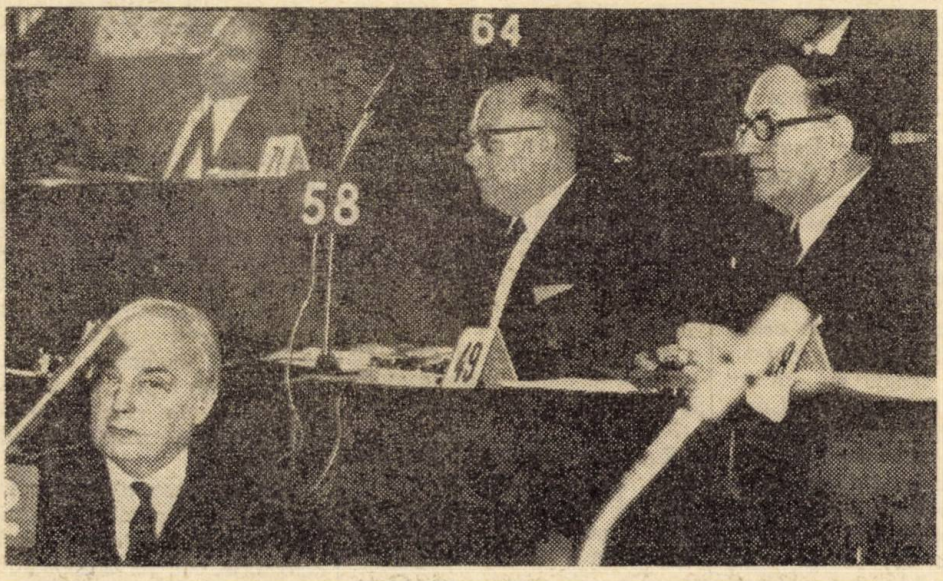

O imagine de la reuniunea parlamentară a U.E.O., care s-a încheiat la Paris, la sfîrşitul săptămînii trecute, fără ca criza relaţiilor dintre membrii organizaţiei să poată fi aplanată. În fotografie, în prim plan, delegatul englez Gladwin; deasupra, la dreapta, delegatul francez Legaret, iar în centru, delegatul vest-german Lenze

Newsweek
NEW YORK

Stewart Alsop

DIN LECŢIILE VIETNAMULUI

ÎNTOCMAI ca problema sărăciei din Statele Unite, războiul din Vietnam este continuu prezent în mijlocul nostru. Oameni noi se zbat pentru a rezolva problema deosebit de dificilă de a-i pune capăt. Aceşti oameni — ca şi noi ceilalţi — ar putea profita de pe urma concluziilor particulare ale celor care l-au sfătuit pe preşedintele Johnson în 1965, atunci cînd acesta a adoptat hotărîrea gravă de a interveni direct în război. Despre aceşti consilieri ai lui Johnson — oameni ca Dean Rusk, Robert McNamara, Maxwell Taylor, fraţii Bundy, Paul Nitze şi numeroşi alţii — nu se poate spune că ar fi ignoranţi, indiferent dacă nu au avut dreptate în sfaturile pe care le-au dat.

Extrasele din carnetul de note al reporterului, pe care le redau mai jos, sînt rezultatul unei serii intermitente de convorbiri cu majoritatea consilierilor lui Johnson. Aceste convorbiri, care au început în toamna trecută, au avut loc pe baza asigurării că nu voi menţiona numele nici unuia dintre ei. Consider că din aceste interviuri pot reieşi unele lecţii folositoare pentru viitor.

Una din lecţii pare a fi: să nu se supraevalueze ceea ce poate face forţa aeriană.

„Nu cred că vreunul dintre noi — sau în orice caz mulţi dintre noi — gîndesc că am putea cîştiga războiul numai cu ajutorul forţei aeriene. Dar unii dintre noi **sperau**, desigur, acest lucru. Aproape toţi au subestimat amploarea pagubelor cărora partea adversă le-ar putea supravieţui".

„Forţa aeriană este vitală, dar ar fi trebuit să învăţăm din al doilea război mondial şi din războiul din Coreea că războaiele nu se cîştigă din aer. Îmi amintesc că, pe la începutul războiului

din Coreea, aviația a detectat un convoi de 90 de tancuri ale adversarului îndreptîndu-se spre sud și a cerut aprobarea de a le ataca. Aviația a aruncat un covor de bombe asupra lor. Știți cîte a distrus ? Doar unul".

„Am învățat deci un lucru : că în acest gen de război bombele nu pot schimba nimic".

O altă lecție : în acest gen de război, factorul politic este cel puțin la fel de important ca și factorul militar.

„Obișnuiam să gîndesc că am putea cîștiga întîi războiul și abia apoi să ne preocupăm de construirea bazei politice. Dar mi-am schimbat părerea : puterea de foc nu reprezintă un înlocuitor adecvat al unei baze politice. Baza noastră — burghezia urbană, mandarinatul, ofițerii de școală franceză — s-a dovedit prea șubredă".

„Înainte de Bunker, militarii dețineau întotdeauna rolul principal în cadrul personalului american de la Saigon. Dar americanii nu sînt pur și simplu instruiți să facă față unei situații politice dificile și, în mod foarte natural, singura lor soluție este aceea de a folosi mai multe trupe și o mai mare putere de foc. Cea mai mare parte a timpului noi am bîjbîit în întuneric din punct de vedere politic".

Ultima lecție pare să fie : populația americană nu va sprijini la infinit un război, dacă nu-și dă seama în mod clar în ce scop este dus.

„Pentru acest război s-au oferit mai multe explicații și justificări decît pentru orice alt război din întreaga istorie. Nenorocirea a fost că orice explicație era valabilă numai pentru săptămîna în curs. Un timp foarte îndelungat, Johnson a reușit să țină Congresul în mînă cu acest uluitor sistem de informare. A venit însă un moment cînd nimeni nu mai asculta ceea ce spunea el, cu excepția Legiunii americane și a veteranilor armatei".

„Uluitor este faptul că Johnson a reușit să țină țara în război atîta vreme. A fost un tur de forță. Dacă oricare dintre noi ar fi fost întrebat la începuturile războiului dacă țara noastră va accepta un război care să coste 30 000 de morți și 30 de milioane de dolari anual, am fi ripostat : Ești nebun ?".

„Nu, eu nu cred că problema recrutării a reprezentat cauza fundamentală a divergențelor. A fost un sentiment de vinovăție, sentimentul că acționam ca o namilă de om care se bate cu un copil".

Este clar că aceste extrase sînt puțin concludente — căci lecțiile războiului împotriva Vietnamului nu pot fi rezumate pe o singură pagină. Nu toți cei intervievați au fost de acord în toate problemele menționate mai sus : de exemplu, generalul Taylor este în dezacord cu cea mai mare parte dintre ele, și, desigur, că de aceeași părere sînt majoritatea liderilor militari. Dar, unele dintre personalitățile de frunte — în special Robert McNamara — au încă rezerve serioase cînd este vorba să discute în mod sincer cu un reporter despre acest subiect, chiar dacă se garantează anonimatul.

Oricum, din experiența vietnameză se pot trage învățăminte deosebit de importante. Ar putea fi în interesul național ca noua Administrație, sau Congresul, să organizeze o acțiune în cadrul căreia principalii consilieri ai lui Johnson să fie intervievați cu privire la ceea ce ar fi de învățat din cele întîmplate — atîta timp cît amintirile lor sînt încă proaspete — și ca acest lucru să se facă în profunzime și în secret. „Trecutul este începutul a ceea ce urmează" și o asemenea experiență s-ar putea dovedi un element folositor de orientare pentru președintele Nixon ca și pentru succesorii săi.

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

BOSTON

REPUBLICANII: PARTID MAJORITAR?

ESTE POSIBIL că republicanii, care timp de 36 de ani au fost partid minoritar pe planul național în Statele Unite, cu excepția celor opt ani ai președinției lui Eisenhower, să ajungă în curînd pe punctul de a deveni un partid majoritar.

Desigur, multe vor depinde de felul în care Nixon se va comporta ca președinte în acești patru ani — dacă va rezolva problema războiului din Vietnam, va calma tensiunile rasiale și inflația și va contribui în mod înțelept la construirea partidului republican.

La ultimele alegeri din noiembrie au existat semne și semnificații despre care democrații admit că erau rău prevestitoare pentru ei.

Vechea coaliție Roosevelt părea să-și strîngă rîndurile în ultimele săptămîni ale campaniei prezidențiale, reușind aproape să-l aleagă pe Hubert Humphrey. Dar un analist politic atît de bun cunoscător al situației ca Richard M. Scammon, șeful Institutului pentru probleme guvernamentale, examinînd rezultatele alegerilor a ajuns la concluzia că a fost „ultimul strigăt de victorie" al coaliției.

Cum s-au întîmplat lucrurile în noiembrie 1968 ? Cu excepția Sudului, elementele victoriei democrate pe care Franklin Roosevelt a început să se bazeze în 1932 au supraviețuit, dar în mică măsură. Negrii, intelectualii au rămas leali în marea lor majoritate. De fapt, Humphrey a obținut 98 la sută din voturile negrilor, în unele regiuni. De asemenea, intensa campanie de ultimă oră pe care liderii muncitorilor au lansat-o pentru Humphrey a făcut ca numărul total al voturilor înregistrate de el să crească în mod marcat în state ca Michigan, New York și Pennsylvania.

Dar experții democrați admit că votul muncitorilor devine tot mai îndoielnic. Lawrence O'Brien, președintele partidului democrat, pe cale să se retragă, subliniază că muncitorul nu mai este în mod automat leal democraților.

Dacă scădem Sudul care reprezenta pe vremuri un bloc solid și 50 la sută din voturile muncitorilor, și socotim majoritățile pe care mașinile electorale ale marilor orașe le pot aduce candidaților democrați, obținem o coaliție în dezintegrare.

Unii experți argumentează că anul 1968 a reprezentat doar „un an deficitar" datorită masivei nepopularități provocate de războiul din Vietnam, de antipatia alegătorilor față de startul prea lent al lui Hubert Humphrey și candidaturii unui al treilea partid, reprezentat prin George Wallace. Dar acest raționament nu-i liniștește pe democrații mai realiști.

Ei consideră că dacă Wallace nu ar fi intrat în joc, Nixon ar fi obținut de partea sa nu cinci ci toate cele unsprezece state ale vechiului Sud. Larry O'Brien admite că republicanii se află astăzi în Sud ca un partid permanent. Dacă democrații intenționează să-și refacă situația în sud, ei trebuie să conteze pe negri, pe albii moderați și pe tineri. Această combinație ar putea avea în viitor — dar nu acum, și nu pentru mulți ani — un mare potențial de victorie.

Democrații consideră că de acum înainte trebuie să caute să-și atragă votul suburbiilor. Dar, în majoritatea lor, suburbiile reprezintă America clasei mijlocii și Richard Nixon, primul președinte republican din epoca Harding-Coolidge, atent la evoluția politică, a arătat că intenționează să păstreze suburbiile de partea republicanilor.

Democrații contează că Nixon va face greșeli, își va înstrăina unele categorii de alegători sau că va fi la fel de nepăsător din punct de vedere politic precum a fost generalul Eisenhower. De asemenea, pentru a-și ușura situația în 1972 și 1976, ei vor căuta un „erou" sau un candidat strălucitor. Dar dacă Nixon va rămîne bine cotat din punct de vedere politic, așa cum pare posibil, și dacă alte tendințe actuale continuă, s-ar putea prea bine ca în alegerile naționale, democrații să revină la situația pe care au deținut-o multă vreme, aceea de partid minoritar al Americii.

William H. STRINGER

Roma. Celebra Piazza di Spagna sub zăpadă. În tot sudul Italiei, zăpada și poleiul au provocat încetinirea — și în unele locuri blocarea — traficului rutier și feroviar

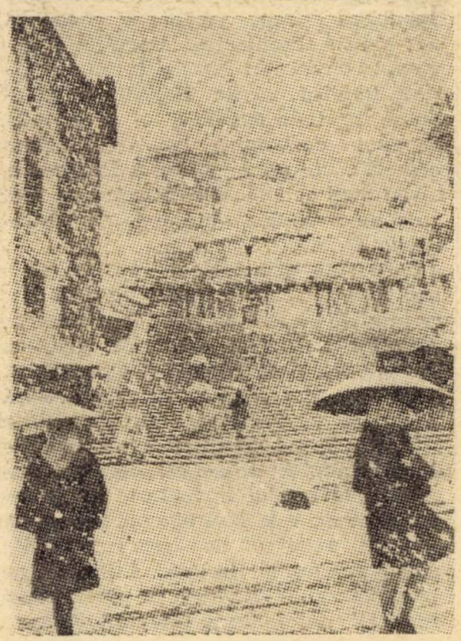

BINGO

DAKAR

INTERVIU CU MOKTAR OULD DADDAH

președintele Republicii Mauritania

— Mauritania a intrat în cel de al nouălea an de existență independentă. După părerea dumnevoastră, bilanțul drumului parcurs este pozitiv ?

— Da, se poate spune că bilanțul este pozitiv. Toate prevederile planurilor noastre au fost realizate, cu excepția celor din domeniul locuințelor și al echipamentelor, unde mai sînt deficiențe. Noi concepem politica de austeritate financiară drept pîrghie și suport al dezvoltării economice. Partidul și guvernul vor face în așa fel încît cheltuielile publice să fie limitate la minimum, în ciuda nevoilor noi de servicii, inerente dezvoltării noastre. Putem adăuga că bugetul pe 1968 a fost executat în mod satisfăcător. Bugetul pe 1969 va fi de ordinul a 6 miliarde 700 de milioane dinari.

Care sînt principalele noastre realizări ? În sectorul minier, de exemplu, rezultatele au fost pozitive. În materie de cercetări petroliere, lucrările continuă în regiunea Port Etienne și Nouakchott. Primul sondaj efectuat în țara noastră a avut loc la începutul lunii decembrie 1968, în largul Tanit-ului, nu departe de capitală. Evenimentul cel mai important al anului în materie de cercetări miniere este însă descoperirea unor serioase rezerve de cupru, la limita dintre Assaba și Brakna. Lucrările de prospectare au fost duse cu participarea Direcției naționale a minelor. Această participare ilustrează voința noastră de a lua de acum parte la toate lucrările de cercetare care vor fi efectuate în țara noastră. Activitatea Societății naționale a minelor — M.I.F.E.R.M.A. — continuă să crească. Producția exportată de minereu de fier a atins, în 1968, șapte milioane nouă sute de tone. Anul acesta ea va fi probabil de ordinul a 8 milioane de tone. Au început, de asemenea, lucrările de instalare în vederea exploatării cuprului din Akjoujt. Sperăm să vedem instalată, anul acesta, o uzină de zahăr cu o capacitate de 20 000 tone, cu o fabrică de băuturi gazoase ca anexă. Această uzină va putea eventual să fie alimentată cu materii prime naționale dacă cultura trestiei de zahăr se va dovedi posibilă în sudul țării. De asemenea, este în studiu în prezent și va putea fi curînd realizat un proiect de atelier pentru fabricarea chibriturilor.

— Considerați satisfăcător ajutorul financiar și tehnic al țărilor dezvoltate ?

— Oricare ar fi importanța acestui ajutor, vrem să contăm mai întîi pe noi înșine înainte de a conta pe ceilalți. Noi nu facem parte din cei care stau cu brațele încrucișate și așteaptă totul de la alții. Acesta este motivul pentru care am renunțat, încă din 1963, la subvenționările acordate de Franța pentru echilibrarea bugetului. Credem că ajutorul bilateral sau multilateral este un lucru bun și că trebuie să fie dezvoltat. În ceea ce ne privește, el ne satisface din plin, așa cum îl practicăm noi cu partenerii. În orice caz, pentru noi condiția oricărui ajutor este ca el să fie acordat fără condiții. Nu vom accepta, de exemplu, amestecul în treburile noastre interne.

— Care sînt relațiile dv. actuale cu Marocul ?

— Nu există nici un element nou în raporturile dintre noi. După cum știți, Marocul a contestat realitatea mauritaniană. Această realitate s-a impus însă lumii... Dacă Marocul ne recunoaște necondiționat și formal, sîntem dispuși să întreținem cu el relațiile de bună vecinătate pe care le întreținem cu toate țările vecine.

— Relațiile dintre mauri și popoarele de culoare de pe malurile fluviului constituiau una din problemele cele mai arzătoare ale tinerei republici după cucerirea independenței. Înțelegerea este oare definitiv realizată ?

— Problemele raporturilor între triburi și caste se pun în toate tinerele noastre state și e foarte normal, căci noi sîntem abia la începutul independenței, iar colonialiștii n-au făcut niciodată nimic pentru a sparge barierele. În ceea ce privește Mauritania, aceste probleme au existat, dar proporțiile lor au fost exagerate de oameni rău intenționați sau rău informați. În legătură cu coexistența celor două elemente, e mai bine să apelăm mai întîi la istorie. Din timpuri străvechi, negrii și maurii locuiesc în limitele Mauritaniei actuale. Legături și alianțe de toate felurile au fost stabilite între ei. Astfel, înaintea colonizării, se stabileau alianțe militare între șefi mauri și șefi negri pentru a lupta împotriva altor șefi mauri sau negri. Nu exista opoziție sistematică. În sfîrșit, un element fundamental de unitate e religia. Toți mauritanii sînt musulmani. Înainte de colonizare, cultura islamică și arabă era tot atît de înfloritoare în valea fluviului ca și în Mauritania de nord. După obținerea independenței, toți mauritanii, negri și mauri, au hotărît să creeze națiunea mauritană. Problema cea mai grea de rezolvat a fost cea a studierii limbilor arabă și franceză. Dar soluția a fost mulțumitoare pentru toți : optarea pentru bilingvism, cu ocazia congresului partidului de la Aioun, în iunie 1966. Reforma învățămîn-

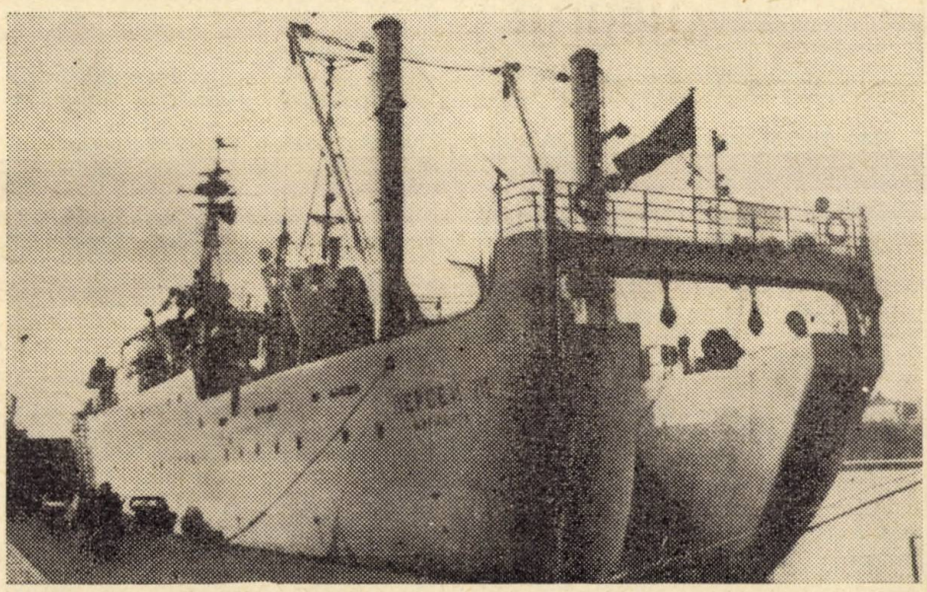

Nava sovietică de cercetări științifice „Perseu" fotografiată în portul britanic Brighton, unde a ancorat cu prilejul conferinței internaționale de oceanologie desfășurată în această localitate

tului nostru hotărîtă la acelaşi congres a şi fost pusă în aplicare o dată cu începerea anului şcolar 67 - 68.

— Ce speranţe vă puneţi dumneavoastră în realizarea unităţii africane ? Este ea pentru dv. un mit sau o realitate ?

— Pentru noi este o realitate, şi noi credem în ea în ciuda obstacolelor de tot felul care se opun realizării ei. Noi sîntem convinşi că toate popoarele africane, fără excepţie, doresc cu toată ardoarea această unitate, şi tocmai această dorinţă ne îndreptăţeşte să fim convinşi că este realizabilă. E o necesitate absolută pentru continentul nostru dacă el vrea cu adevărat să depăşească subdezvoltarea şi să se smulgă de sub influenţa colonialismului şi neocolonialismului.

— V-aţi manifestat totdeauna pentru nealiniere în ce priveşte politica externă. Ce sens daţi dv. recunoaşterii Chinei ?

— Nealinierea pentru noi e refuzul categoric de a servi ca instrument unei hegemonii împotriva alteia. Faptul că alte ţări nu recunosc Republica Populară Chineză nu înseamnă că trebuie să n-o recunoaştem nici noi. Cu atît mai mult, cu cît este cea mai mare ţară din lume, a cărei populaţie reprezintă un sfert din omenire. Pentru toate aceste motive, noi am hotărît să stabilim relaţii diplomatice şi să dezvoltăm o cooperare fructuoasă cu China.

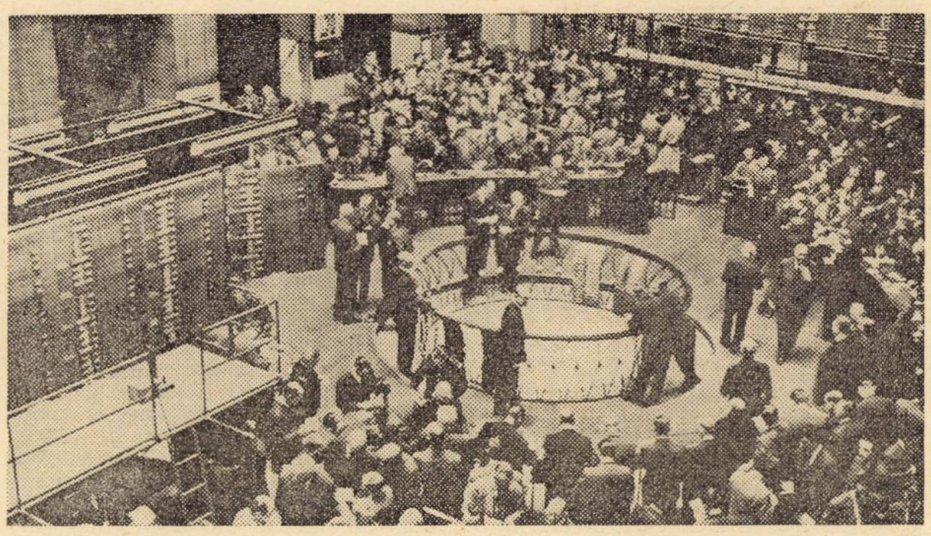

În interiorul bursei pariziene

L'EXPRESS

PARIS

FEBRA AURULUI

IN TIMPUL mai multor şedinţe, săptămîna trecută, tablourile de afişaj electronic al cursurilor pieselor de aur la Bursa din Paris au tresărit fără încetare. Febra este întotdeauna o stare bolnăvicioasă şi ştirile zgîrcite care veneau de la întrunirea guvernatorilor Băncilor centrale din Basel confirmau că sistemul monetar internaţional se îndepărta mai degrabă decît se apropia de acel punct de echilibru fragil care se cheamă sănătate. Sistemul a rezistat pînă acum, de bine de rău, pentru că cei sănătoşi acceptau să-i ajute pe cei bolnavi. Dar iată că Germania federală susţine că bolnavii trebuie să se vindece singuri. Karl Schiller, ministrul federal al economiei, îşi afirmă convingerea că întrecerile monetare internaţionale, fie că e vorba de credite de ajutor sau de întoarcerea capitalurilor speculative în ţara lor de origine, sînt veritabile surse de inflaţie. Pentru el nu există decît o soluţie serioasă : ca ţările la strîmtoare, ca un oarecare particular lipsit de mijloace, să se împrumute ; să se împrumute pe piaţa financiară internaţională, la preţul acestei pieţe. Cu alte cuvinte, remediul d-lui Schiller este în realitate o pedeapsă.

Nu s-a făcut încă nimic. Aşa cum nimeni n-a putut în noiembrie la Bonn să-l oblige pe Karl Schiller să reevalueze marca, nici ministrul vest-german nu este azi capabil să-şi impună propunerea. Şi recenta conferinţă internaţională a O.C.D.E. a arătat că imperativele cooperării internaţionale nu sînt moarte. Noul subsecretar de stat american, Elliot Richardson, — deşi a insistat mai ales asupra voinţei preşedintelui Richard Nixon de a lupta împotriva inflaţiei interne — s-a exprimat pentru punerea imediată în vigoare a „drepturilor speciale de tragere". In acelaşi timp, la Bruxelles, Comisia C.E.E. sugera „celor şase" crearea unui mecanism „permanent şi suplu" de cooperare monetară şi financiară.

Nu este mai puţin adevărat că atitudinea vest-germană agravează tensiunile cărora le sînt supuşi posesorii de bani din toate ţările vest-europene. Specialiştii sînt categorici. Francezii, oricît ar fi de amatori de monezi de aur, n-au fost singuri responsabili pentru ultima febră a pieţei pariziene. Cumpărăturile care au proiectat cursurile spre înălţimi proveneau din Elveţia. Ele erau făcute pentru italieni bogaţi, alarmaţi de greve, pentru belgieni, sfîşiaţi de certurile lingvistice. pentru americani, hotărîţi să se apere de inflaţie, şi chiar pentru vest-germani, împinşi de propria lor putere economică ce pune în umbră pe vecinii lor. Toţi veneau la Paris să se aprovizioneze cu monezi de aur, căci misiţii din întreaga lume ştiu că „ciorapul" economiilor particulare franceze este fără fund.

Jocul care întreţine febra aurului nu este totuşi absurd. Escalada smintită a taxelor de dobîndă (la New York cursurile monezilor a ajuns la nivelul celor de pe timpul războiului de secesiune) arată bine lipsa fondurilor lichide. Reevaluarea metalului ar umfla în mod automat rezervele guvernelor care îl deţin. Şi, în acelaşi timp, ar da un fel de primă tezaurizării particulare. Oricum, generalul de Gaulle a mizat în acest sens. Într-o epocă în care pivniţele Băncii Franţei abundau în lingouri, el a preamărit în mod public „imuabilitatea, imparţialitatea, universalitatea, care sînt privilegiile aurului". Astăzi, multe din aceste lingouri s-au dus, dar generalul nu s-a clintit de pe poziţia sa. La 31 decembrie, el afirma din nou că repunerea în ordine a finanţelor internaţionale cere consolidarea rolului aurului.

Se înţelege de la sine că această concepţie nu are nimic comun cu speculaţia anonimului care economiseşte grijuliu, înainte de toate ca să-şi apere patrimoniul. Partida este cu mult mai dură. Generalul n-a ascuns că înţelege să reducă prerogativele dolarului. Iată de ce mulţi observatori se îndoiesc că preşedintele Nixon îl va urma pe această cale. Cu atît mai mult cu cît actuala dezordine precipită capitalurile înfricoşate spre plasări lucrative la New York.

Dacă această părere se verifică după convorbirile pe care le vor avea la palatul Trianon din Versailles generalul de Gaulle şi preşedintele Nixon, Franţa s-ar regăsi în faţa aceleiaşi probleme ca în noiembrie, cu o balanţă comercială ceva mai degradată şi cu rezerve împuţinate. Şi soluţia ar fi cea pe care determinarea şefului de stat o refuzase atunci *in extremis :* devalorizarea. Este un cerc vicios. Frica sporeşte pericolul şi publicitatea făcută virtuţilor aurului în numele salvării intereselor naţionale ridică febra care minează francul. Specialiştii au astfel certitudinea că, dacă preţul lingoului rămîne stabil la Paris, spre deosebire de preţul monezilor, aceasta este pentru că, în ciuda controlului schimburilor, piaţa continuă să fie alimentată, măcar în parte, de livrările elveţiene.

Speculanţii de aur au repus în funcţiune vehiculul privilegiat al fugii capitalurilor franceze. În fiecare zi, speculanţii vin la Zürich sau la Basel să-şi revîndă francii francezi. Anumiţi financiari elveţieni afirmă că dacă Banca Franţei nu ar interveni pentru a-şi răscumpăra propriile bilete, cursurile francului vor scădea în Elveţia şi cele ale lingoului vor creşte la Paris. Oamenii strîngători continuă să prefere aurul cuvîntului guvernelor incapabile să se înţeleagă între ele. Cît despre guverne, ele continuă să vorbească cu atît mai tare cu cît au mai mult aur în lăzi. „Vechea relicvă barbară" îşi joacă rolul de talisman : îi apără pe cei care-l poartă.

New Statesman
LONDRA

DE CE A ACȚIONAT FRANCO

AȘA CUM a arătat istoria recentă, dreapta este dispusă să meargă pînă la orice extremă. Starea excepțională declarată recent în Spania este o nouă dovadă că se poate ajunge de la rău la mai rău. A fost impusă o cenzură și mai strictă. Durata timpului de detențiune admisă fără proces a fost prelungită, ceea ce constituie o încurajare pentru schingiuitorii de la poliție.

Și totuși, prima reacție la starea excepțională a fost surpriza că Franco a considerat-o necesară. În Spania, opoziția este divizată ; s-au produs incidente cu preoți mai tineri, au avut loc mișcări studențești și greve în nord. Dar aceste manifestări nu au scăpat de sub control, iar Franco dispunea deja de suficiente metode pentru a le face față. A reacționat el oare în mod exagerat ? Sau noua armă este ațintită, de fapt, și în altă direcție — spre propriii lui adepți ?

Statul spaniol reprezintă un echilibru precar între trei grupuri de putere în frunte cu Caudillo : armata, bancherii și sindicatele de stat. Toate trei sînt obsedate de poziția pe care o vor avea după plecarea de la putere a lui Franco, sau după moartea lui Franco. Bancherii, care conduc în prezent țara controlînd toate ministerele economice, ar dori să mențină statu quo-ul în măsura posibilului — poate sub conducerea vicepreședintelui Carrero Blanco, tînărul Juan Carlos ocupînd tronul în mod formal. (Se crede că Blanco și regina Frederica a Greciei, soacra lui Juan Carlos, au determinat recenta declarație a prințului, că va lua în considerare acceptarea tronului chiar în cursul vieții tatălui său). Armata este împărțită în două. În momentul de față, majoritatea ar susține probabil statul quo-ul, sprijinind puterea bancherilor. Dar unii generali și colonei au alte păreri. Ei consideră că societatea spaniolă începe să nu mai aprecieze onoarea militară, că datorită valorilor de consum, militarii și-au pierdut din prestigiu din punct de vedere social. Acești apărători ai castei sînt prea puțin preocupați de soarta bancherilor sau a averilor particulare ; ei afirmă că ofițerii care au acceptat funcții în guvern sau în industrie sînt oameni „contaminați". Ei consideră, firește, că militarii ar trebui să aibă un cuvînt mai greu de spus în guvern, să dețină cel puțin controlul Ministerului de Interne.

În al treilea rînd, sindicatele. Este vorba de marile sindicate verticale, cuprinzînd patronii și salariații, pe care Falanga le consideră una din principalele ei contribuții la politică. Sindicatele au devenit importante abia în ultimii zece ani, de la planul de liberalizare care i-a adus și pe unii membri ai organizației Opus Dei la conducerea ministerelor economice. Ele constituie noua formă a „mișcării", și dacă cei 13 milioane de membri ai sindicatelor pot fi determinați să ajungă la o unitate politică oarecare, conducătorul lor, José Solis, va fi unul din cei mai puternici oameni din Spania.

Treizeci de ani de guvernare de dreapta au avut efectul de radicalizare inevitabil. Tinerii intelectuali au respins valorile burghezo-parlamentare. Revendicările regionaliste găsesc un sprijin crescînd și tot mai fanatic. Există pericolul unei soluții de tip peronist, în cadrul căreia o lovitură de stat a armatei se va sprijini pe greutatea lui Solis. Aceasta ar distruge raportul de forțe pe care Franco le-a edificat în decursul anilor, și pe care dorește să le predea intacte succesorului său. Noua legislație — care îi permite, de pildă, să exileze pe membrii dizidenți ai conducerii în sate îndepărtate, în loc să se ostenească să-i dea în judecată — constituie, pare-se, o încercare de a menține un echilibru nestabil în timp ce el ia o hotărîre. Este puțin probabil ca echilibrul să se mențină multă vreme.

Manifestație de protest în fața ambasadei spaniole din Roma împotriva „stării excepționale" instituite de autoritățile de la Madrid

Jan MARKO

ministrul afacerilor externe al R. S. Cehoslovace

La 1 ianuarie 1969, prin intrarea în vigoare a legii constituționale privind reorganizarea federativă a R. S. Cehoslovace, președintele Ludvik Svoboda a numit primul guvern federal din istoria țării. Conducerea ministerului afacerilor externe a fost încredințată inginerului Jan Marko.

Jan Marko s-a născut în anul 1920, în localitatea slovacă Tocnica, într-o familie de țărani. A absolvit cu distincție Academia comercială din Banska Bystrica și Institutul Economic Superior din Bratislava. A participat la insurecția națională din Slovacia (1944).

Pînă în 1954, Jan Marko a lucrat ca inginer, iar ulterior ca director al Uzinelor de magnezit din Lovinoban. Între anii 1954—1959 a îndeplinit funcția de împuternicit al Consiliului Național Slovac pentru finanțe. Apoi, timp de un an, a fost vicepreședinte al corpului împuterniciților Consiliului Național Slovac, iar între 1960—1962, director al Uzinelor de magnezit din Kosice. Între anii 1962—1963, Jan Marko a lucrat la Praga ca vicepreședinte al Comisiei de stat pentru coordonare în domeniul științei și tehnicii, iar în următorii doi ani a îndeplinit funcția de președinte al Comisiei Consiliului Național Slovac pentru investiții în construcții. Între 1965—1968 a fost vicepreședinte al Consiliului Național Slovac și președinte al Comisiei slovace pentru tehnică. Din 1968 pînă la numirea sa în funcția de ministru de externe, Jan Marko a lucrat ca vicepreședinte al Comisiei pentru rezolvarea problemelor economice în cadrul Federației Cehoslovace.

Jan Marko este, din 1954, deputat al Consiliului Național Slovac, iar din ianuarie, anul acesta, deputat în Camera Naționalităților a Adunării Federale Cehoslovace. Între anii 1954—1962 a fost membru al C.C. al P.C.C., iar pînă la Congresul XIII, din 1966, membru supleant al C.C. al P.C.C. Din 1966 pînă în 1968 a fost membru al C.C. al P.C. din Slovacia.

Jan Marko a publicat numeroase lucrări de specialitate în domeniul investițiilor în construcții.

Într-o recentă cuvîntare televizată, Jan Marko a declarat : „Politica externă cehoslovacă pornește de la interesele vitale ale poporului nostru și ale patriei noastre. Sîntem capabili și hotărîți să realizăm în mod activ, în practică, în toate direcțiile, principiile conținute în rezoluția Plenarei din noiembrie 1968 a Comitetului Central al Partidului Comunist Cehoslovac și în Declarația-program a guvernului federal cehoslovac din ianuarie a.c."

E. I.